

Turun yliopisto
University of Turku

MYNDIGHETSKOMMUNIKATION PÅ TVÅ SPRÅK

- pensionstexter på svenska och finska i Finland och
Sverige i ett systemisk-funktionellt perspektiv

Eveliina Tolvanen

DOKTORSAVHANDLING

som med tillstånd av Humanistiska fakulteten
vid Åbo universitet framläggs till offentlig granskning i
auditorium Educarium 2 fredagen den 9 december 2016 kl. 10.

Turun yliopisto
University of Turku

MYNDIGHETSKOMMUNIKATION PÅ TVÅ SPRÅK

- pensionstexter på svenska och finska i Finland och
Sverige i ett systemisk-funktionellt perspektiv

Eveliina Tolvanen

Åbo universitet

Humanistiska fakulteten

Institutionen för språk- och översättningsvetenskap

Nordiska språk

Utuling

Handledare:

Camilla Wide

Biträdande handledare:

Jannika Lassus

Ulla Tiililä

Förhandsgranskare

Merja Koskela

Andreas Nord

Opponent

Merja Koskela

The originality of this thesis has been checked in accordance with the University of Turku quality assurance system using the Turnitin OriginalityCheck service.

ISBN 978-951-29-6663-9 (PDF)

ISSN 0082-6987 (PRINT)

ISSN 2343-3191

ISSN 2343-3191 (ONLINE)

TURUN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Pohjoismaiset kielet

TOLVANEN, EVELIINA: Myndighetskommunikation på två språk – pensionstexter på svenska och finska i Finland och Sverige i ett systemisk-funktionellt perspektiv

Väitöskirja, 80 s., 4 liitesivua

Tohtoriohjelma Utuling

Marraskuu 2016

Väitöskirjassa tutkitaan Suomessa ja Ruotsissa julkaistuja, eläkkeistä kertovia ruotsin- ja suomenkielisiä viranomaistekstejä vertailevasta näkökulmasta. Tutkittu aineisto koostuu eläkkeistä kertovista tiedottavista verkkoteksteistä, jotka on julkaissut Suomen Kansaneläkelaitos eli Kela (ruots. Folkpensionsanstalten eli FPA) ja Ruotsin Eläkevirasto (ruots. Pensionsmyndigheten). Aineisto koostuu neljästä ryhmästä: suomalaisista, suomenruotsalaisista, ruotsalaisista ja ruotsinsuomalaisista teksteistä, jotka on kerätty vuonna 2012. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja tutkittujen tekstien välillä on ja pohtia, millaisilla tekijöillä eroja ja yhtäläisyyksiä voidaan selittää.

Pääasiallisena tutkimusmenetelmänä on systeemis-funktionaalisen lingvistiikkaan perustuva tekstianalyysi. Tekstien leksikaalis-kieliopillisia piirteitä ja niiden välisiä eroja tutkitaan sekä määrällisesti että laadullisesti. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan joitakin tekstien ei-kielellisiä piirteitä, mm. tekstien laajuutta ja graafista ulkoasua. Väitöskirjassa perehdytään myös tekstien keskeisiin konteksteihin. Sitä, miten tutkittu aineisto on tuotettu, kartoitetaan em. viranomaisille suunnatulla kyselytutkimuksella.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Suomessa ja Ruotsissa julkaistut tekstit edustavat samantyyppisiä rekistereitä, jotka ovat sidoksissa kahteen eri kulttuurikontekstiin. Tutkittujen kielten erilaiset viralliset asemat vaikuttavat tekstien ei-kielellisiin piirteisiin. Suomalaiset ja suomenruotsalaiset tekstit ovat laajuudeltaan ja sisällöltään pääosin toisiaan vastaavia. Ruotsalaiset tekstit ovat hyvin kattavia ja ruotsinsuomalaiset tekstit puolestaan varsin lyhyitä. Sekä suomenruotsalaiset ja ruotsinsuomalaiset tekstit ovat käännöksiä. Tekstien välillä on myös erilaisia kielellisiä eroja. Suomessa julkaistuissa teksteissä viranomaisen auktoriteettia tuodaan selvästi esiin erilaisin leksikaalis-kieliopillisin keinoin, mutta Ruotsissa julkaistuissa teksteissä sitä häivytetään. Suomessa julkaistuissa teksteissä luodaan myös useammin lukijalle passiivista vastaanottajan roolia. Tulokset tukevat käsitystä siitä, että virkakieli on epämuodollistunut voimakkaammin Ruotsissa kuin Suomessa. Myös suomalaisissa ja suomenruotsalaisissa teksteissä on kuitenkin osin siirrytty kohti epämuodollisempaa kieltä, mikä tulee ilmi mm. siinä, että lukijaa puhutellaan johdonmukaisesti yksikön toisen persoonan muodoilla.

Asiasanat: virkakieli, ruotsi, suomi, suomenruotsi, ruotsinsuomi, tekstintutkimus, funktionaalinen kielitiede, vertaileva tutkimus

UNIVERSITY OF TURKU

Faculty of Humanities

School of Languages and Translation Studies

Scandinavian Languages

TOLVANEN, EVELIINA: Myndighetskommunikation på två språk – pensionstexter på svenska och finska i Finland och Sverige i ett systemisk-funktionellt perspektiv

Doctoral dissertation, 80 pages, 4 appendix pages

Doctoral programme Utuling

November 2016

The study focuses on comparative analyses of institutional texts on pensions published in Swedish and Finnish in Finland and Swedish and Finnish in Sweden. The data consists of texts that have been published online by pension authorities, the Finnish social security institution Kansaneläkelaitos (Swedish: Folkpensionsanstalten) and the Swedish pensions agency Pensionsmyndigheten (Finnish: Eläkevirasto). The data consists of four groups of texts: Finnish, Finland-Swedish, Swedish and Sweden-Finnish texts from 2012. The aim of the study is to examine the similarities and differences between the texts and to discuss different factors that can explain the differences and similarities.

The main research method is text analysis based on systemic-functional linguistics. Lexicogrammatical features in the texts and differences between them are studied both quantitatively and qualitatively. In addition, the study focuses on some non-linguistic features, such as the extent and graphic design of the texts. The different contexts of the texts are also examined. The production of the analyzed data is studied with a survey.

The results of the study show that the texts published in Finland and Sweden represent two similar registers that belong to two different cultural contexts. The official statuses of the languages in question affect the non-linguistic features of the texts. The Finnish and Finland-Swedish texts are similar in extent and content. The Swedish texts are extensive, but the Sweden-Finnish texts are significantly shorter. Both the Finland-Swedish and the Sweden-Finnish texts are translations. Furthermore, there are several linguistic differences between the texts. In the Finnish and Finland-Swedish texts, the authority of the institution paying out pensions is explicitly expressed with several lexicogrammatical features, whereas in the Swedish and Sweden-Finnish texts it is played down. The Finnish and Finland-Swedish texts also construe the reader of the text as a passive receiver more often than the texts published in Sweden. The results support the notion that the language used by the public authorities has become substantially more informal in Sweden than in Finland. However, there seems to be a shift towards a more informal language even in the texts published in Finland. For example, the direct address of the reader with a second person singular is consistently used even in the Finnish and Finland-Swedish texts.

Keywords: institutional communication, Swedish, Finnish, Finland-Swedish, Sweden-Finnish, text analysis, SFL, comparative analysis

Förord

Det finns många personer som har bidragit till att denna avhandling har blivit färdig. Först vill jag tacka min handledare Camilla Wide som har en otrolig förmåga att inspirera och uppmuntra andra och samtidigt ge konstruktiva kommentarer. Camilla har läst mina texter om och om igen och hjälpt mig på så många olika sätt. Hon har också språkgranskat denna avhandling. Tack för allt! Mina biträdande handledare Jannika Lassus och Ulla Tiililä har också spelat en stor roll för avhandlingsprocessen och bidragit med både expertis och stöd. Tack och kiitos!

Jag tackar Merja Koskela och Andreas Nord som ställt upp som förhandsgranskare och gett insiktsfulla kommentarer om avhandlingsmanuset. Merja har även ställt upp som opponert. Ett särskilt tack vill också jag rikta till de anonyma granskare som har granskat de artiklar som ingår i avhandlingen. Deras kommentarer har varit otroligt värdefulla. Alla fel och brister i den slutliga avhandlingen är jag själv ansvarig för.

Läroämnet nordiska språk vid Åbo universitet har varit mitt akademiska hem sedan 2003. Efter att jag inledde doktorandstudierna 2010 har det skett många ändringar, men jag har alltid fått känna mig som en del av ämnet. För detta vill jag tacka hela personalen! Jag vill också rikta ett kollektivt tack till alla andra som hjälpt mig inom den akademiska världen. Ett varmt tack riktar jag till de personer vid FPA och Pensionsmyndigheten som har använt sin tid och energi för att svara på mina konstiga frågor. Jag tackar även Mari Ratia som har språkgranskat den engelska sammanfattningen och Hanna Oksanen som har bearbetat omslaget för den elektroniska publikationen.

Under doktorandtiden har jag fått finansiering i olika former. I början av doktorandstudierna var jag anställd vid Åbo universitet och mot slutet av processen fick jag ett forskarvikariat vid Svenska litteratursällskapet i Finland. Jag har också beviljats flera stipendier av SLS (Språkvetenskapliga nämnden och Ingrid, Margit och Henrik Höijers donationsfond II), ett stipendium av Åbo universitet och resebidrag av båda. Jag är tacksam för finansieringen som spelat en avgörande roll för hela avhandlingsarbetet.

Avhandlingsprocessen har varit både givande och krävande. Jag tackar min familj, mina vänner och min släkt som visat förståelse för detta. Olli vill jag tacka för att han alltid har trott på mig. Jag tillägnar denna avhandling till min far Timo som inte gav upp.

Åbo i november 2016

Eveliina Tolvanen

Innehåll

1 Inledning	9
1.1 Syften och forskningsfrågor	10
1.2 Kappans struktur	11
2 Svenska och finska i Finland och Sverige	12
2.1 Statistik över talare	12
2.2 Officiell status och språkliga rättigheter	13
2.3. Normering och språkvård	16
2.4 Svenska och finska som pluricentriska språk	17
3 Myndighetstexter i Finland och Sverige	19
3.1 Myndighetsspråk och myndighetsspråkvård	20
3.2 Produktion och översättning av myndighetstexter	21
3.3 Tidigare forskning i myndighetstexter	23
4 Textforskning och systemisk-funktionell lingvistik	25
4.1 Texter som forskningsobjekt	25
4.2 Systemisk-funktionell syn på språk och texter	26
4.3 Systemisk-funktionell syn på de undersökta texterna	29
5 Material	33
5.1 De undersökta myndigheterna	33
5.1.1 Folkpensionsanstalten (FPA)	33
5.1.2 Pensionsmyndigheten	34
5.1.3 Jämförande diskussion om myndigheterna	35
5.2 Textmaterial	36
5.3 Enkätundersökning om textmaterialet	42
5.3.1 Enkät om textproduktion vid FPA	43
5.3.2 Enkät om textproduktion vid Pensionsmyndigheten	45
5.3.3 Jämförande diskussion om enkätundersökningen	47
5.4 Sammanfattande diskussion	49
6 Metod och analysmodell i delstudierna	50
6.1 Analys av icke-verbalspråkliga drag	50
6.2 Ideationell analys: Texten som en konstruktion av verkligheten	51
6.2.1 Ideationell grammatisk metafor	52
6.2.2 Ergativitet	53
6.3 Interpersonell analys: Texten som interaktion	57
6.3.1 Projicerade roller	57
6.3.2 Interaktionella luckor och interaktionell inkongruens	59
6.4 Sammanfattning av metod och analysobjekt i delstudierna	60
7 Sammanfattning av delstudierna	62
7.1 Delstudie 1 (Tolvanen 2013a)	62
7.2 Delstudie 2 (Tolvanen 2014b)	63
7.3 Delstudie 3 (Tolvanen 2014a)	64
7.4 Delstudie 4 (Tolvanen 2016a)	65
7.5 Delstudie 5 (Tolvanen 2016b)	66
7.6 Sammanfattning av resultaten	67
8 Avslutande diskussion	69
Litteratur	74
Bilagor	81

Delstudier

- Delstudie 1. Tolvanen, Eveliina 2013a: Informerande myndighetstexter på webben i ett kontrastivt perspektiv. I: Eronen, Maria & Rodi-Risberg, Marinella (red.): *Haasteena näkökulma, Perspektivet som utmaning, Point of view as challenge, Perspektivität als Herausforderung*. VAKKI-symposiumi XXXIII 7.–8.2.2013. VAKKI Publications 2. Vaasa. S. 362–373.
- Delstudie 2. Tolvanen, Eveliina 2014b: Komplexa nominalfraser i finlandssvenska myndighetstexter. I: *Folkmålsstudier*, 52. S. 214–226.
- Delstudie 3. Tolvanen, Eveliina 2014a: Auktoritet i finlandssvenska och sverigesvenska myndighetstexter – en studie av lexikogrammatiska val och ergativa roller. I: *Språk och stil. Tidskrift för svensk språkforskning*. NF 24, 2014. S. 169–199.
- Delstudie 4. Tolvanen, Eveliina 2016a: Lukijan suora puhuttelu suomalaisissa ja ruotsinsuomalaisissa viranomaisteksteissä. 'Direkt tilltal till läsaren i finska och sverigefinska myndighetstexter' I: *Virittäjä* 1/2016. S.5–29.
- Delstudie 5. Tolvanen, Eveliina 2016b: *Någon särskild ansökan behöver inte göras*. Opersonliga konstruktioner i myndighetstexter på svenska och finska i Finland och Sverige. I: *Folkmålsstudier*, 54. S. 115–141.

Bilagor

- I: Enkät till om de svenska texterna på Folkpensionsanstaltens webbplats.
- II: Enkät om de finska texterna på Folkpensionsanstaltens webbplats.
- II: Enkät om texterna på Pensionsmyndighetens webbplats.

Tabeller

Tabell 1. Avhandlingens syfte och forskningsfrågor.	10
Tabell 2. Det undersökta textmaterialet.	37
Tabell 3. Semantiska och lexikogrammatiska kategorier enligt SFL.	52
Tabell 4. Ergativa deltagarroller i Halliday & Matthiessen (2004), A-M Karlsson (2011) och Tolvanen (2014a).	55
Tabell 5. Delstudierna i avhandlingen.	61

Figurer

Figur 1. Förhållandet mellan språk och kontext enligt SFL (enligt Halliday & Matthiessen 2004: 28 och Holmberg 2012: 70).	28
Figur 2. Kontextmodell för de undersökta texterna.	29
Figur 3. Språksystem och kulturkontext som betydelsepotential.	30
Figur 4. Kontextuella skillnader mellan myndighetstexter skrivna på svenska och finska i Finland och Sverige.	31

Bilder

Bild 1. En webbsida ur den finlandssvenska textgruppen.	38
Bild 2. En webbsida ur den finlandsfinska textgruppen.	39
Bild 3. En webbsida ur den sverigesvenska textgruppen.	40
Bild 4. En webbsida ur den sverigefinska textgruppen.	41

1 Inledning

I dagens samhälle använder myndigheterna allt oftare webben för att nå fram till människor i olika skeden av livet. Detta gäller även den äldre befolkningen som i framtiden kommer att utgöra en allt större del av befolkningen i både Finland och Sverige (FOS 2009, SOS 2009). I denna avhandling har jag därför valt att undersöka hur pensionsmyndigheterna i Finland och Sverige uttrycker sig i sina webbtexter till den äldre befolkningen. Vilka språkliga val görs i webbtexterna? Vad visar texterna om den verksamhet och kultur som de är förankrade i? Hur förhåller sig myndigheten till texternas tänkta läsare?

Svenska och finska används i både Finland och Sverige och kan därmed beskrivas som s.k. *pluricentriska* språk, som har flera normcentra och därmed också flera olika varieteter. Finland har enligt grundlagen (11.6.1999/731) två nationalspråk, svenska och finska, medan svenska är huvudspråk i Sverige och finska har status som ett nationellt minoritetsspråk (Språklag 2009:600, Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:274). Även om den ideologiska utgångspunkten för både svenskan i Finland och finskan i Sverige är att följa normerna för svenskan i Sverige respektive finskan i Finland (Kuusela & Meski 2004: 40, af Hällström-Reijonen 2012: 69) finns det vissa skillnader mellan de varieteter av svenska och finska som används i de två länderna. Detta skapar en möjlighet till en intressant jämförelse av myndigheternas texter. Vilka likheter finns det mellan texter utgivna på två olika språk i samma land? Vilka likheter finns mellan texter utgivna på samma språk men i två olika länder? I avhandlingen söker jag svar på dessa frågor genom att analysera myndighetstexter skrivna på både svenska och finska i både Finland och Sverige. Även om myndighetstexter på svenska och finska har undersökts i både Finland och Sverige (se kapitel 3 nedan) har man i tidigare forskning inte systematiskt jämfört texter på de två språken i de två länderna med varandra. Min avsikt är att fylla denna lucka i forskningen.

Teoretiskt anknyter avhandlingen till systemisk-funktionell lingvistik (förkortas SFL, se Halliday & Matthiessen 2004, på svenska Holmberg & Karlsson 2006) och SFL-inriktad textforskning (bl.a. Thompson & Thetela 1995, Thompson 1998, 2003, Lassus 2010, Holmberg, Karlsson & Nord 2011). Systemisk-funktionell lingvistik utgår från att språket är ett funktionellt system som skapats för att uppfylla människors kommunikativa behov (se Holmberg & Karlsson 2006: 17–28). Språket ses vidare som ett nätverk av möjliga val, medan texter är samlingar av realiserade, betydelsebärande val (Holmberg & Karlsson 2006: 28–29). Den övergripande metoden i avhandlingen är sålunda SFL-inspirerad lingvistisk textanalys. Materialet i avhandlingen består av webbtexter om pensionsfrågor utgivna av Folkpensionsanstalten (fi. *Kansaneläkelaitos*) i Finland och Pensionsmyndigheten (fi. *Eläkevirasto*) i Sverige år 2012. Texterna är riktade till liknande

mottagargrupper, d.v.s. lekmän, och har en liknande instruerande och informerande funktion. Materialet består av följande fyra textgrupper som jämförs med varandra ur flera olika perspektiv:

- 1) texter utgivna på svenska i Finland = finlandssvenska texter, förkortas *fisv*.
- 2) texter utgivna på svenska i Sverige = sverigesvenska texter, förkortas *svsv*.
- 3) texter utgivna på finska i Finland = finlandsfinska texter, förkortas *fifi*.
- 4) texter utgivna på finska i Sverige = sverigefinska texter, förkortas *svfi*.

Avsikten med jämförelserna är att skapa en bild av vilka likheter och skillnader som finns mellan myndighetskommunikation inom ett givet ämnesområde, pensionsfrågor, på svenska och finska i Finland och Sverige. I följande avsnitt redogör jag närmare för avhandlingens syften och forskningsfrågor.

1.1 Syften och forskningsfrågor

Avhandlingen har två övergripande syften: att utforska vilka likheter och skillnader det finns mellan de undersökta textgrupperna och analysera vad likheterna och skillnaderna kan bero på. Dessa övergripande syften har vidare indelats i fem forskningsfrågor som undersökts i fem delstudier. Syftena och forskningsfrågorna presenteras i tabell 1.

Tabell 1. Avhandlingens syfte och forskningsfrågor.

Syfte	Forskningsfrågor
1. Vilka likheter och skillnader finns det mellan de undersökta textgrupperna?	a. I vilken kontext och hur produceras texterna? b. Vilka icke-språkliga drag är typiska för texterna? c. Vilka språkliga drag är typiska för texterna?
2. Vilka faktorer kan förklara likheter och skillnader mellan de undersökta textgrupperna?	a. Hur anknyter kontextuella drag i texterna till svenskans och finskans ställning i Finland respektive Sverige? b. Hur anknyter språkliga drag i texterna utgivna i Finland respektive Sverige till kulturkontexten i respektive land?

De fem delstudier som ingår i avhandlingen har publicerats som artiklar (Tolvanen 2013a, 2014a, 2014b, 2016a och 2016b, se vidare kapitel 7). I delstudierna har jag fokuserat centrala drag i texterna (exempelvis grafisk utformning, nominala strukturer och *du*-tilltal till läsaren), diskuterat vilka betydelser de skapar och jämfört texterna med varandra. Delstudierna utgör således närstudier som belyser den variation som finns dels mellan myndighetstexter utgivna på två språk i ett land, dels mellan myndighetstexter utgivna på ett och samma språk men i två olika länder. Delstudierna har kompletterats med en enkätundersökning om textproduktionen vid de aktuella myndigheterna som diskuteras i samband med materialbeskrivningen i kapitel 5. Som ovan framgått omfattar

analyserna jämförelser av olika slag så att likheter och skillnader mellan de undersökta texterna och de kontexter texterna produceras i diskuteras genomgående i avhandlingen.

Avhandlingens övergripande mål är att diskutera hur förhållandet mellan myndigheten och dess klienter kodas språkligt i texter på två olika språk i två länder. Jag diskuterar sålunda kopplingen mellan språk och kultur med fokus på två språk som båda används i två samhällen, även om svenskan har en starkare ställning i Finland än vad finskan har i Sverige. Syftet med den inledande delen av avhandlingen, den s.k. kappan, är att ge en närmare bild av de kontexter som är centrala för de undersökta texterna. Vidare är syftet med kappan att presentera och utveckla avhandlingens teoretiska förankring samt att diskutera de empiriska resultaten i ett bredare perspektiv.

1.2 Kappans struktur

I kapitel 2 diskuterar jag svenska och finska i Finland och Sverige i ett mer allmänt perspektiv. Därefter diskuterar jag i kapitel 3 myndighetstexter på svenska och finska i Finland och Sverige med fokus på språkvård och tidigare forskning. Undersökningens teoretiska referensram presenteras i kapitel 4. Materialet för den empiriska undersökningen presenteras i kapitel 5 och de metoder som används i delstudierna i kapitel 6. Delstudierna sammanfattas kort i kapitel 7. Slutligen avslutas kappan med en sammanfattande diskussion i kapitel 8.

2 Svenska och finska i Finland och Sverige

I detta kapitel presenterar jag de varieteter av svenska och finska som används i Finland och Sverige. Med *varietet* avser jag här språkbruket i respektive land, t.ex. den svenska som används i Finland eller den finska som används i Sverige. Jag diskuterar således fyra olika varieteter: sverigesvenska, finlandssvenska, finlandsfinska och sverigefinska. Att betrakta de fyra varieteterna som enhetliga är en kraftig förenkling av verkligheten (se Reuter 1992: 101). En sådan förenkling är emellertid motiverad här eftersom mitt material består av texter som huvudsakligen följer skriftspråksnormerna för svenska respektive finska, oberoende av vilket land texterna har publicerats i. Texter på de olika varieteterna är huvudsakligen riktade till en bestämd språkgrupp i det aktuella landet: exempelvis myndighetstexter utgivna på svenska i Finland har finlandssvenskar som främsta målgrupp.

De fyra varieteternas ställning i Finland och Sverige har ett nära samband med språkpolitik i de två länderna. Språkpolitik kan indelas i tre områden: *statusvård*, *korpusvård* och *inlärningsplanering*. Statusvård avser språkets ställning i samhället, medan korpusvård gäller språkets form och struktur. Inlärningsplanering ökar möjligheterna för att fler ska kunna lära sig ett språk. (Hornberger 2006: 28–29, svenska termer från af Hällström-Reijonen 2012: 18–21.) I detta kapitel diskuterar jag kort både statusvård, d.v.s. de två språkens officiella ställning i Finland och Sverige, och korpusvård, d.v.s. språkvården av svenska och finska i Finland och Sverige. Inlärningsplanering faller utanför avhandlingens syfte.

Kapitlet inleds med att jag redogör för hur många som beräknas tala de fyra varieteterna. Jag utgår i första hand från statistiska uppgifter från år 2012, d.v.s. det år då mitt material samlades in. I vissa fall utnyttjas även statistik från andra år. Efter att ha presenterat statistiska uppgifter i avsnitt 2.1 redogör jag i avsnitt 2.2 för språkets officiella status och de språkliga rättigheter som talarna i respektive land har. I avsnitt 2.3 ger jag en översikt över svensk och finsk språkvård i de två länderna. I det avslutande avsnittet 2.4 diskuterar jag svenska och finska som pluricentriska språk.

2.1 Statistik över talare

I Finland registreras invånarnas modersmål, men man kan endast ha ett språk som modersmål. 2012 fanns det enligt Finlands officiella statistik 4 866 848 finskspråkiga (89,7 % av landets befolkning) och 290 977 svenskspråkiga invånare (5,4 % av befolkningen) i landet (FOS 2013). Majoritetsspråket i Finland är således klart finska, medan svenska talas av en minoritet av befolkningen. Statistiken ger emellertid en något förenklad bild av verkligheten eftersom den inte tar hänsyn till två- eller flerspråkighet.

I Sverige finns det ingen motsvarande officiell statistik över invånarnas modersmål, men svenska är entydigt landets majoritetsspråk (*Mål i mun* 2002 s. 45–46). Enligt Parkvall (2015: 225) som gjort en uppskattning om språksituationen i Sverige 2012 har ca 8 000 000 personer i Sverige svenska som modersmål. Med hänsyn till att det finns flera sätt att definiera vem som talar ett visst språk (se Parkvall 2015: 31–35) är det svårt att ge en exakt uppskattning av antalet eller andelen av finsktalande i Sverige. Det är emellertid klart att finska har talats i Sverige under flera århundraden, redan då det nuvarande Finland var en del av Sverige (se Lainio 1999: 162–168).

På grund av delvis varierande kriterier och brist på statistik varierar uppskattningarna om hur många som talar finska i Sverige. I rapporten *Mål i mun* (2002: 193) uppskattades antalet personer med finska som modersmål eller som sitt starkaste språk vara 70 000–90 000, medan 250 000 uppskattades använda finska i större eller mindre omfattning. År 2014 angav webbplatsen för de nationella minoriteterna i Sverige (minoritet.se) uppskattningen att ca 200 000–250 000 sverigefinnar kan finska (Minoritet.se 2014, *Finska språket i Sverige*). Enligt Parkvalls (2015: 62) uppskattning som gäller 2012 är finska det näst största språket i Sverige med ca 175 000 talare. Detta innebär att finska uppskattningsvis talades av ca 2 % av Sveriges befolkning 2012¹ då jag samlade in mitt material. Därtill talar ca 25 000 personer *meänkieli* (tornedalsfinska), d.v.s. en varietet som talas i Tornedalen och Norrbotten (Parkvall 2015: 77). *Meänkieli* betraktas emellertid som ett eget språk bl.a. i Sveriges språklag (2009: 600), där både finska och *meänkieli* fått ställning som nationella minoritetsspråk, och undersöks därför inte i denna avhandling. För mer information om *meänkieli*, se till exempel Hyltenstam (1999: 98–137) och Parkvall (2015: 77–91). Svenskans och finskans officiella status i Finland och Sverige diskuteras mer i detalj i följande avsnitt.

2.2 Officiell status och språkliga rättigheter

I detta avsnitt diskuterar jag de lagar och författningar som explicit nämner svenskans respektive finskans ställning eller som ger talarna av något av de två språken språkliga rättigheter i Finland eller i Sverige. Enligt Finlands grundlag (11.6.1999/731) har Finland två nationalspråk, finska och svenska. Även om svenskan i Finland talas av en minoritet av befolkningen är svenskan ett *samhällsbärande* språk i Finland, vilket innebär att svenska språket används bl.a. i lagstiftning, utbildning, politik, medier, religiösa sammanhang och kulturliv (Tandefelt 2003: 11). De språkliga rättigheterna för finsk- och svenskspråkiga i Finland definieras i Finlands språklag (6.6.2003/423)

¹ I beräkningen används Statistiska centralbyråns uppgift om den totala folkmängden i Sverige i slutet av 2012, d.v.s. 9 555 893 personer. (SOS 2016.)

där det står att var och en har rätt att ”hos domstolar och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska”.

I Sverige är svenska enligt Sveriges språklag (2009:600) landets huvudspråk vilket innebär att svenskan är ”samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden”. Vidare har det allmänna i Sverige ”ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas”. Språklagen är en ramlag som ger allmänna språkpolitiska mål men den beskriver inte hur språkpolitiken ska organiseras i detalj (*Språklagen i praktiken* 2011: 9). Enligt språklagen har Sverige fem nationella minoritetsspråk: finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Av dessa är finskan för närvarande det största och mest använda nationella minoritetsspråket i Sverige (Parkvall 2015: 62). De språkliga rättigheterna för dem som talar ett nationellt minoritetsspråk beskrivs även i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:274). I den konstateras bl.a. att det finns särskilda förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska där man har rätt att använda minoritetsspråket i sina muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter. Kommuner som ingår i förvaltningsområdet för det aktuella språket förbinder sig vidare att erbjuda service såsom förskola och äldreomsorg på minoritetsspråket (Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk).

De ovannämnda lagarna ger ramarna för vilka språk myndigheterna i Sverige och Finland ska använda när de informerar merborgarna. Enligt Finlands språklag (6.6.2003/423) är alla statliga centralförvaltningsmyndigheter tvåspråkiga och ska betjäna allmänheten på både finska och svenska. I lagen konstateras det vidare att ”en tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten skall finnas på finska och svenska” (§ 32). De språkliga rättigheterna ska förverkligas utan att medborgaren ”särskilt behöver begära det” (§ 2). Det finns emellertid inget krav på att alla texter som publiceras ska översättas som sådana. Snarare ska myndigheten se till ”att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses” (§ 32).

Enligt Sveriges språklag (2009:600) ska svenska användas i offentlig verksamhet, bl.a. av förvaltningsmyndigheter. De nationella minoriteterna har språkliga rättigheter särskilt inom förvaltningsområden för minoritetsspråk, men även i övriga delar av landet. De nationella minoriteterna, inklusive sverigefinnarna, har rätt att använda minoritetsspråket ”vid sina muntliga och skriftliga kontakter med förvaltningsmyndigheter vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde” (Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, § 8). Dessutom ska myndigheterna sträva efter att ”bemöta de enskilda på dessa språk” (§ 8) och ”verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med

myndigheten” (§ 11). Myndigheterna i Sverige har således inte samma skyldighet att informera på finska som finländska myndigheter har att informera också på svenska. Lagstiftningen i Sverige utgår huvudsakligen från individens rätt att få information, medan lagstiftningen i Finland snarare utgår från myndighetens skyldighet att erbjuda service på de två nationalspråken utan att individen separat behöver be om det.

Hur de språkliga rättigheter som nämns i nationell lagstiftning i praktiken förverkligas följs upp på olika sätt. I Finland ansvarar Justitieministeriet för uppföljningen av hur de språkliga rättigheterna förverkligas. Brister i tillämpningen av språklagstiftningen har noterats, särskilt vad gäller den svenskspråkiga befolkningens behov (*Statsrådets berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen* 2013: 30). De språkliga rättigheterna kartläggs därtill i Språkbarometern (senaste version 2012, ny version förväntas 2017) som mäter språklig service för svensk- och finsktalande minoriteter i en- eller tvåspråkiga kommuner i Finland. I Sverige ansvarar Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget i sin tur för uppföljningen av landets minoritetspolitik.

Förutom nationell lagstiftning finns det även europeiska konventioner som värnar om språkliga minoriteter. Både Finland och Sverige har ratificerat den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (*European Charter for Regional or Minority Languages*) som skyddar historiska minoritetsspråk och regionala språk i Europa. Finland ratificerade stadgan 1994 och de ratificerade artiklarna gäller svenska, samiska, romani och karelska. Sverige ratificerade stadgan 2000 och de ratificerade artiklarna gäller finska, samiska och meänkieli. Europarådet som följer med språkpolitiken i de länder som har ratificerat stadgan om regionala och minoritetsspråk har kritiserat Sveriges minoritetspolitik (se *Resolution CM/ResCMN (2013)2 on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Sweden*). Även representanter för de nationella minoriteterna i Sverige har anmält brister i Sveriges språkpolitik (se *Sverigefinnarna och finska språket* 2013, *Continued Lack of Initiatives in the Implementation of Minority Rights in Sweden* 2014). Hur de språkliga rättigheter som fastställs i lagar, författningar och avtal faktiskt förverkligas varierar således i praktiken.

De lagar och författningar som diskuterades ovan ligger som grund för de officiella språkliga rättigheterna i både Finland och Sverige. De officiella språkliga rättigheterna sammanfaller emellertid inte nödvändigtvis med *de språkliga mänskliga rättigheterna*, som enligt Huss och Lindgren (2005: 10) omfattar rätten att identifiera sig som en användare av ett eller flera språk, rätten att använda sitt språk i officiella sammanhang, rätten att få utbildning på sitt eget språk och rätten att lära sig majoritetsspråket. Dessa rättigheter verkar förverkligas i högre utsträckning hos svensktalande i Finland än hos finsktalande i Sverige.

2.3. Normering och språkvård

Språkvården i såväl Finland som Sverige har organiserats genom statliga institutioner som har hand om språkvården av de fyra undersökta varieteterna. I Finland finns det en språkvårdsmyndighet för finska och svenska, Institutet (tidigare Forskningscentralen) för de inhemska språken, som även koordinerar språkvården för samiska, romani och finländskt teckenspråk. Institutets huvudsakliga uppgifter är språkvård och ordboksarbete men även forskning och arkivverksamhet ingår i verksamheten. (Institutet för de inhemska språken 2016, *Värdegrund, vision och verksamhet*.)

I Sverige sköts språkvårdsverksamheten av Språkrådet som utgör en del av Institutet för språk och folkminnen som bevarar dialekter, ortnamn, personnamn och folkminnen samt ansvarar för språkvård och språkpolitik i Sverige (Institutet för språk och folkminnen 2014, *Om oss*). Därtill finns det även andra språkvårdande institutioner i Sverige, exempelvis Svenska Akademien och Terminologacentrum TNC. Språkvårdsverksamheten vid Språkrådet omfattar såväl huvudspråket svenska som Sveriges nationella minoritetsspråk (Institutet för språk och folkminnen 2014, *Språk*). Mellan 1975 och 2006 skötes den sverigefinska språkvården av ett separat organ, Sverigefinska språknämnden (fi. *Ruotsinsuomalainen kielilautakunta*). Efter år 2006 ingår denna verksamhet i Institutet för språk och folkminnen. Antalet tjänster för sverigefinsk språkvård har emellertid blivit färre (*Sverigefinnarna och finska språket* 2013: 19). De finska språkvårdarna vid Språkrådet (tidigare Sverigefinska språknämnden) ger ut tidskriften *Kieliviesti* som bl.a. tar upp aktuella språkvårdsfrågor som gäller finskan i Sverige.

Den ideologiska utgångspunkten för såväl finlandssvensk som sverigefinsk språkvård är att följa normerna för svenskan i Sverige respektive finskan i Finland (Kuusela & Meski 2004: 40, af Hällström-Reijonen 2012: 69). De två varieteterna av båda språken följer således huvudsakligen samma skriftspråksnorm för svenska respektive finska. Finlandssvenskan och sverigefinskan skiljer sig från sverigesvenskan respektive finlandsfinskan främst i tal, men i viss mån även i skrift (Kuusela & Meski 2004: 40, Reuter 2014: 18–20). Finlandssvenskan skiljer sig från sverigesvenskan i fråga om bl.a. prosodi, ordförråd och syntax (Wide & Lyngfelt 2009: 15–22, se även Martola 2007). Därtill tillämpar finlandssvenskar sig exempelvis i viss mån andra interaktionella och pragmatiska mönster än sverigesvenskar (se Norrby et al. 2012, 2015). Särskilt talad sverigefinska skiljer sig också från standardfinskan i bl.a. morfologi, syntax och ordförråd (Kangassalo 2007: 193–195).

På grund av skillnader mellan varieteterna i fråga har både finlandssvenskan och sverigefinskan ett behov av normering i vissa frågor som inte är aktuella i de två andra varieteterna. Hit hör exempelvis inflytande från landets majoritetsspråk samt termer och begrepp som är specifika för det

samhälle där varieteten i fråga används och som inte har motsvarigheter i det andra landet. I finlandssvenskan förekommer bland annat officiella ord och uttryck som saknar direkt motsvarighet i sverigesvenska (t.ex. *fi. arbetsinstitut, läroplikt*) och ord och uttryck som har sverigesvenska motsvarigheter men används i Finland på grund av sin etablerade ställning i lagstiftningen (t.ex. *fi. arbetspension, svsv. inkomstpension* och *fi. ministerium, svsv. departement*) (Reuter 2014: 20–24). I Sverige har Sverigefinska språknämnden och senare Språkrådet gett ut rekommendationer om sverigefinsk terminologi som gäller förhållandena i Sverige, t.ex. *svfi. maakärjävaltuusto, svsv. landstingsfullmäktige* (exempel hos Ennab 2006). Eftersom finlandssvenska och sverigefinska på ovan beskrivna sätt har delvis egna normer diskuterar jag i följande avsnitt svenska och finska som pluricentriska språk.

2.4 Svenska och finska som pluricentriska språk

Enligt Clyne (1992: 1) har ett pluricentriskt språk fler än ett nationellt centrum och därmed fler än en nationell varietet som åtminstone delvis har sina egna (kodifierade) normer. Såväl svenska som finska kan betraktas som två pluricentriska språk med två varieteter, varav en används i Finland och en i Sverige (Reuter 2006). Varieteter av pluricentriska språk kan vidare delas in i *dominerande* (eng. *dominant variety*) och *icke-dominerande varieteter* (eng. *non-dominant variety*) (Muhr 2015: 14–15, svenska termer enligt Norrby et al. 2014: 344²). Sverigesvenska och finlandfinska är dominerande varieteter, medan finlandssvenska och sverigefinska är icke-dominerande varieteter. (Reuter 1992, 2006, Laureys 2014, Norrby et al. 2014.)

Av de diskuterade varieteterna har finlandssvenska, finlandfinska och sverigesvenska officiellt hög status i som national- eller huvudspråk i Finland respektive Sverige, medan sverigefinska har något lägre status som ett nationellt minoritetsspråk. Med tanke på språksituationen i Finland och Sverige är finlandssvenska och sverigefinska emellertid icke-dominerande i två avseenden: de är både en icke-dominerande varietet av det egna språket och samtidigt ett icke-dominerande språk i det egna landet där ett annat språk har ställning som majoritetsspråk. Talare av finlandssvenska och sverigefinska befinner sig således i minoritetsposition både inom den språkgemenskap som talar samma språk och inom det omgivande samhället där majoriteten talar ett annat språk.

Det finns typiskt en asymmetrisk relation mellan olika varieteter av ett pluricentriskt språk: det Muhr (2015: 13–14) kallar modervarieteten har ofta högre prestige än de andra varieteterna och uppvisar drag som favoriseras i hela språkgemenskapen. Laureys (2014: 235) påpekar att

² Laureys (2014) använder de svenska termerna *dominant varietet* (eng. *dominant variety*) och *dominerad varietet* (eng. *non-dominant variety*).

varieteternas förhållande till varandra är beroende av makt- och prestigeförhållandena inom språkområdet. Som Muhr (2015: 48–49) konstaterar kan talare av en icke-dominerande varietet känna sig som lingvistiskt och kulturellt mindre värda i jämfört med dem som talar den dominerande varietet av språket.

Forskning i pluricentriska språk leder till en ökad förståelse för skillnader mellan olika varieteter: icke-dominerande varieteter uppfattas inte enbart som avvikande utan som varieteter med sitt eget normcentrum (Clyne 1992: 1–9). Det pluricentriska perspektivet är centralt även då man analyserar texter som är skrivna på olika varieteter: texterna följer huvudsakligen gemensamma skriftspråksnormer, men det förekommer variation mellan texter som skrivs på dominerande och icke-dominerande varieteter (se till exempel Lassus 2010). I följande kapitel fokuserar jag närmare på myndigheternas texter och kommunikation på de fyra varieteterna.

3 Myndighetstexter i Finland och Sverige

I detta kapitel ger jag en översikt över myndighetstexter i Finland och Sverige. Med myndighetstexter avser jag texter som officiellt utges eller produceras av en myndighet eller annan offentligrättslig institution som kan jämföras med en myndighet, t.ex. Folkpensionsanstalten (förkortas FPA³) i Finland (se Förvaltningslag 434/2003, även avsnitt 5.1). Definitionen utgår sålunda från kontexten, inte textuella drag: textens avsändare är en myndighet, oavsett vem texterna riktar sig till och vilka språkliga drag texterna uppvisar (Tiililä 2016). Det förekommer således språklig variation mellan olika typer av myndighetstexter.

Myndighetstexter i Finland och Sverige utgör en del av myndigheternas arbete, d.v.s. myndighetsutövning, men de myndigheter som texterna produceras vid är förankrade i två kulturellt och samhälleligt separata kontexter, Finland och Sverige. Det nuvarande Finland och Sverige var en del av samma rike fram till 1809 men länderna har därefter utvecklats i delvis olika inriktningar (Pettersson & Nurmela 2007: 11–14). Enligt Pettersson och Nurmela (2007: 6–7) som diskuterar finsk och svensk kultur i en jämförande synvinkel⁴ avspeglas de kulturella skillnaderna mellan Finland och Sverige bl.a. i hur finländare och svenskar förhåller sig till auktoriteter: svenskar är mer kritiska till auktoriteter och uppskattar demokrati, medan finländare har en större auktoritetstro och vilja att följa etablerade regler. Ledin (1998: 166) lyfter även fram en ökad *individualisering* i det svenska samhället som lett till en minskad lojalitet mot traditionella auktoriteter.

Hur språket används i offentliga sammanhang i ett samhälle kan relateras till det som Fairclough (1992: 98–99) kallar en simulerad demokratisering, som innebär att hierarkier och maktförhållanden i samhället övergår från att vara explicit uttryckta till att uttryckas mer implicit. Utvecklingen anknyter bl.a. till att det offentliga språkbruket informaliseras (Fairclough 1992: 204). Sarangi och Slembrouck (1996: 33) talar om *debyråkratisering* som innebär att det offentliga språkbruket blir mer reklam- och samtalsliknande. I Sverige har det offentliga språkbruket i Sverige informaliserats och intimiserats under den senare delen av 1900-talet, vilket innebär att språkliga drag från den privata sfären har spridit sig till den offentliga sfären. Denna utveckling avspeglas bl.a. i att *du-tilltal* är det dominerande sättet att syfta på läsaren i myndighetstexter fr.o.m. år 1970. (Mårtensson 1988: 109–111.) I Finland har utvecklingen inte varit lika stark. Exempelvis FPA började använda *du-tilltal* till läsaren på svenska och finska i sina texter först på 2000-talet (Lassus 2010: 105,

³ Förkortningen *FPA* och den finska förkortningen *Kela* är etablerade i Finland och Folkpensionsanstalten använder dem i sin egen kommunikation. Därför används förkortningen *FPA* i fortsättningen.

⁴ Diskussionen baserar sig på forskningsprojektet World Values Survey som Finland och Sverige har deltagit i sedan 1981.

Laaksonen 2011). Man kan således förvänta sig att myndigheterna fortfarande i dag uttrycker sig på något olika sätt i sin kommunikation i Finland och Sverige.

Jag inleder kapitlet med att diskutera myndighetstexter och myndighetsspråkvård i de båda länderna i avsnitt 3.1. Hur myndighetstexter produceras diskuteras i avsnitt 3.2. Kapitlet avslutas med en presentation av tidigare forskning om myndighetstexter på svenska och finska i Finland och Sverige i avsnitt 3.3.

3.1 Myndighetsspråk och myndighetsspråkvård

Då myndigheternas texter riktas till lekmän, utgör de en form av *institutionell kommunikation*. Institutionell kommunikation kännetecknas av att de som kommunicerar står i ett asymmetriskt förhållande till varandra: ena parten har bl.a. specialkunskap, befogenheter och makt som den andra parten inte har (Nordberg 1988: 19–20, Adelswärd 1995). Myndighetstexter är således specialiserade texter som används i en asymmetrisk kommunikationssituation. Samtidigt har myndigheterna en skyldighet att använda ett begripligt språk då de informerar sina klienter: det finns lagstadgade krav på myndighetsspråkets begriplighet i både Finland och Sverige. I Finlands förvaltningslag (6.6.2003/434) konstateras det i 9 § att ”myndigheterna skall använda ett sakligt, klart och begripligt språk”. I Sveriges språklag (2009:600) konstateras det på ett liknande sätt i 11 § att ”språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt”. Ingen av dessa bestämmelser tar emellertid ställning till vilket eller vilka språk detta gäller. Kravet på ett begripligt myndighetsspråk omfattar därmed även andra språk än majoritetsspråket, d.v.s. även svenskan i Finland och de nationella minoritetsspråken i Sverige.

Myndighetsspråkets begriplighet kan ses som en grundläggande förutsättning för att individens språkliga rättigheter överlag ska kunna förverkligas (Tiililä 2010: 169–171). Att ett begripligt språkbruk inom den offentliga sektorn ökar demokratin är en central tanke inom klarspråksarbetet i Sverige som inleddes på 1970-talet. Med *klarspråk* avses ett enkelt, begripligt och mottagaranpassat myndighetsspråk där man bl.a. konstaterar vem som gör vad, talar direkt till läsaren och undviker onödiga facktermer (*Klarspråk lönar sig* 2006: 7–8). Klarspråksarbetet har emellertid kritiserats till exempel för att mottagaranpassningen ibland kan uppfattas för snävt (Nyström 2002) och för att bruket av *du*-tilltal till läsaren rekommenderas på ettoreflekterat sätt (Lind Palicki 2010: 81). Klarspråksverksamheten i Sverige har undersökts av bl.a. Nord (2011a) samt Lind Palicki och Nord (2013, 2015) som konstaterar att klarspråksarbetet ofta motiveras med effektivitet i stället för ideologiska aspekter såsom demokrati.

I Finland bedrivs det språkvårdsverksamhet som gäller myndighetstexter på såväl svenska som finska. Den finlandssvenska myndighetsspråkvården följer huvudsakligen den sverigesvenska

språkvården och har särskilt under 2000-talet påverkats av det sverigesvenska klarspråksarbetet (se Sommardahl 2012). En del av de rekommendationer som gäller svenskan i Sverige kan emellertid inte tillämpas som sådana i Finland, bl.a. på grund av terminologiska skillnader (se avsnitt 2.3 ovan) och på grund av att finlandssvenska texter ofta översätts från en finsk förlaga som måste följas (se avsnitt 3.2 nedan).

Den finska myndighetsspråkvården har sina rötter i 1970- och 1980-talen då man började fästa uppmärksamhet vid texternas begriplighet. Senare har fokus utvidgats till att bl.a. omfatta textens tonfall och kommunikativa funktion samt villkoren för textproduktionen vid olika myndigheter. (Tiililä 2007: 15–18.) Till skillnad från det svenska klarspråksarbetet avstår den finska språkvården ofta från att ge allmängiltiga råd om enskilda språkliga strukturer såsom passiv eller olika tilltalsformer (Tiililä 2007: 187, fotnot). Rekommendationerna som gäller finskt myndighetsspråket gäller även sverigefinska myndighetstexter. Inom sverigefinsk språkvård skapas därtill sverigefinsk terminologi för fenomen som är typiska för Sverige (se avsnitt 2.3 ovan). Svenska och finska myndighetstexter är således föremål för språkvård i både Finland och Sverige, om än med något olika betoningar. Produktionsprocesserna bakom texter på de olika varieteterna är emellertid delvis olika eftersom en del av texterna är originaltexter och andra kan vara översättningar. Detta diskuteras närmare i följande avsnitt.

3.2 Produktion och översättning av myndighetstexter

Tidigare studier av myndighetstexter i Finland och Sverige (till exempel Tiililä 2007, Lassus 2010, Nyström Höög, Söderlundh & Sörlin 2012) har visat att processerna vid textproduktion inom myndigheterna generellt är komplexa. Hur texterna som undersöks i denna avhandling producerats diskuteras i avsnitt 5.3 där jag redogör för den enkätundersökning jag gjort om det undersökta materialet. I detta avsnitt diskuteras myndigheternas textproduktion ur ett mer generellt perspektiv.

Då myndigheten skriver texter till sina klienter är det vanligt att flera personer med olika kompetenser deltar i textproduktionen (se Lassus 2010: 87, Söderlundh 2012). Texterna bygger typiskt på tidigare texter och det finns bl.a. färdiga textmallar och anvisningar om hur man ska skriva till kunder (Tiililä 2007: 35–56, Lassus 2010: 75–76, 82–83). Vid texter som rutinmässigt produceras i stora mängder kan myndigheterna även använda datorprogram där meningar och längre avsnitt slås ihop för att skapa en fullständig text, utan att skribenten nödvändigtvis ser hela texten. Detta förekommer bl.a. vid beslutstexter. (Tiililä 2007: 59–60, Lassus 2010: 75.) Textproduktionen är således en faktor som påverkar hur myndighetstexter ser ut.

Att offentliga texter översätts till svenska i Finland beror på språklagens krav om att informera medborgarna på båda nationalspråken. Lassus (2010: 27) som har undersökt barnfamiljsbroschyrer

från FPA i Finland och Försäkringskassan i Sverige noterar att de flesta finlandssvenska myndighetstexter är översättningar. De finlandssvenska texter som ingår i Lassus (2010: 56) egen undersökning består dels av översättningar, dels av finlandssvenska texter som skrivits parallellt med finska texter. Som Lassus (2010: 221) påpekar har även finlandssvenska texter som inte är översättningar ofta finska parallelltexter som påverkar de finlandssvenska texternas språkliga utformning. Lassus (2014) har också gjort en översättningssociologisk enkätundersökning riktad till svensköversättare i Finland. Resultaten visar att översättare som översätter till svenska i Finland oftast är anställda inom den offentliga sektorn. Översättarna är i regel formellt kompetenta genom att de har utbildning i målspråket svenska, ibland även i källspråket finska. (Lassus 2014: 226–232.)

Även sverigefinska myndighetstexter består i de flesta fall av översättningar från landets majoritetsspråk svenska. Statliga och kommunala myndigheter i Sverige har vanligtvis inte anställda översättare utan översättningarna sköts genom avtal med översättningsbyråer. Kammarkollegiet auktoriserar översättare och tolkar i Sverige, men myndigheter har ingen skyldighet att använda sig av auktoriserade översättare. (Ehrnebo 2003: 52–60.) Sverigefinska myndighetstexter har granskats i flera olika rapporter som visar att kvaliteten i texterna varierar (Meski & Kuusela 2004, Wallenius 2012, Salokannas 2014).

Översatta texter uppvisar generellt likheter med de texter som de har översatts från, d.v.s. originaltexterna. Exempelvis kvantitativa drag hos texter, såsom frekvenser för ord i olika ordklasser, kan överföras från originaltexter till översättningarna (se Eskola 2004, Vehmas-Lehto 2011: 29–30). I översatta texter kan även drag som utgör direkta översättningsmotsvarigheter favoriseras i stället för drag som är mer typiska för målspråket men som saknar direkt motsvarighet i källspråket (Eskola 2004: 96). Påverkan från källspråket förklarar emellertid inte nödvändigtvis alla särdrag som förekommer i översättningar. Översättningar uppvisar i vissa avseenden likheter med andra översättningar oberoende av både käll- och målspråk (Mauranen 2004).

Översättning från ett språk och en kultur till ett annat språk och en annan kultur kan beskrivas som *interkulturell* översättning. Både finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter är emellertid texter som översätts *intrakulturellt*, d.v.s. från ett språk till ett annat inom en och samma kultur. Eftersom kultur- och samhällsbundna skillnader i kontexten inte vållar problem vid översättningen uppfattas intrakulturell översättning ofta som problemfri, vilket gör att problem som ändå förekommer vid denna typ av översättning osynliggörs. Samtidigt blir intrakulturell översättning alltmer central i flerspråkiga samhällen. (Hartama-Heinonen 2014.) Hypotesen om att intrakulturell översättning inte är problemfri bekräftas av att myndighetstexter som är översatta från landets majoritetsspråk inom samma kultur ofta möter kritik (se Hanell 2011: 57–66 om

finlandssvenska myndighetstexter, Kuusela & Meski 2004 och Wallenius 2012 om sverigefinska myndighetstexter).

Utifrån det som behandlats ovan i kapitel 2 och i detta kapitel kan man urskilja åtminstone två centrala utmaningar för finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter. För det första produceras finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter i konstant språkkontakt med majoritetens språk och i en delvis annan kulturell och samhällelig kontext än sverigesvenska respektive finlandsfinska texter. För det andra har texter på andra än landets majoritetsspråk ofta en lägre status inom myndighetsorganisationer än texter på majoritetsspråket och textproduktionsprocesserna problematiseras sällan. Såväl språkens status, språkkontakt med majoritetsspråket, översättningsprocesserna som den omgivande kulturella och samhällliga kontexten spelar sålunda en roll för hur finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter ser ut. Jag återkommer till denna problematik i kapitel 4 och 8. I följande avsnitt presenterar jag tidigare forskning om myndighetstexter på svenska och finska i Finland och Sverige.

3.3 Tidigare forskning i myndighetstexter

Myndighetstexter utgör ett mångfacetterat forskningsobjekt med anknytning till både språkpolitik och språkvård och har därför undersökts ur flera perspektiv inom såväl svensk som finsk språkforskning. Nedan presenterar jag kort tidigare undersökningar av myndighetstexter, med fokus på texter som har ett liknande instruerande och informerande syfte som de texter jag undersöker (se även kapitel 5). Instruerande och informerande myndighetstexter bygger ofta på lagtexter som i sin tur har starka traditioner. Forskning i lagtexter behandlas inte mer ingående här; svenska lagtexter har undersökts av bl.a. Gunnarsson (1982), Landqvist (2000) samt Nordman (2009).

De webbtexter som jag undersöker uppvisar likheter med tryckta myndighetsbroschyrer, som i svensk språkforskning har undersökts av bl.a. Westman (1974), Lassus (2010) och Lind Palicki (2010). Westman (1974) som analyserar sverigesvenska myndighetsbroschyrer till allmänheten ur ett stilistiskt och kvantitativt perspektiv konstaterar att myndighetsbroschyrer innehåller drag från såväl lagspråk som reklamspråk. Lassus (2010) har som ovan framgått undersökt svenska myndighetsbroschyrer till barnfamiljer utifrån ett jämförande perspektiv. Materialet för undersökningen består av broschyrer utgivna av FPA i Finland och Försäkringskassan i Sverige på 2000-talet och fokus ligger bl.a. på vilka ord, uttryck och processer som är vanliga i texterna och vilka deltagare som synliggörs respektive osynliggörs i dem. Resultaten visar att det finns många likheter mellan texterna utgivna i Finland respektive Sverige, men även vissa skillnader. Till exempel materiella processer är vanligare i de finlandssvenska texterna, medan relationella och verbala processer är vanligare i de sverigesvenska texterna. Lind Palicki (2010) analyserar

föreställningar om föräldrar i Försäkringskassans broschyrer från perioden 1974–2007. Hennes resultat visar bl.a. att föräldraskap är bundet till kön i texterna och att läsartilltal med *du* bidrar till att konstruera vissa typer av föräldrar som normala och andra som undantagsfall.

Myndighetstexter om pensioner har undersökts av Ohlsson (2007) som forskat i domesticering i texter om pensionssparande. I Ohlssons material ingår informerande broschyrtexter från dels den statliga Premiépensionsmyndigheten (PPM), dels finansföretag i Sverige. Resultaten visar att texterna skapar en informell relation mellan avsändaren och mottagaren och framhäver individens ansvar för sin pension. Skoglund (2014) har undersökt kommunikativa strategier i en annan typ av institutionella texter, broschyrer om tobaksavvänjning. Texterna fokuserar individens ansvar och motivation vid rökavvänjning, vilket har med det undersökta temat att göra men belyser samtidigt den allmänna tendensen till informalisering och individualisering i myndighetsspråket i Sverige (Skoglund 2014: 201).

Ett kontrastivt perspektiv på myndighetstexter anläggs av Mertzluft (2006, 2013) som har jämfört sverigesvenska och tyska myndighetstexter med varandra och konstaterar att det tyska myndighetsspråket inte har förändrats på samma sätt som det svenska. Skattemyndigheternas webbtexter i Finland och Sverige har undersökts av Koskela (2007, 2009a, 2009b) som bland annat diskuterar olika typer av mottagaranpassning i myndigheternas webbtexter (se avsnitt 6.1 och 7.1). Olika typer av myndighetstexter på svenska har även granskats i flera antologier och rapporter i Sverige, t.ex. Nyström Höög (red.) 2009, Olovsson (red.) 2009 och Nyström Höög, Söderlundh & Sörlin 2012.

Myndighetstexter på finska har också analyserats i ett flertal undersökningar och i antologier (se Heikkinen, Hiidenmaa & Tiililä 2000, Heikkinen 2002). Kankaanpää (2006) utforskar genretypiska drag i kommunala pressmeddelanden skrivna på finska i Finland, medan Tiililä (2007) analyserar kommunala beslutstexter med fokus på både villkoren för textproduktion och språkliga drag i texterna. Bland undersökningar som gäller andra institutionella texter än myndighetstexter kan man särskilt nämna Kuronen (2004) som i sin avhandling analyserar försäkringstexter som genre och redogör för omskrivningsprocessen av en specifik försäkringstext vid ett finländskt försäkringsbolag. Därtill kan noteras Sääskilähti (2006) som undersökt argumentation och retorik i broschyrtexter om alkoholbruk.

Efter denna korta introduktion till forskning i myndighetstexter presenterar jag i följande kapitel avhandlingens teoretiska förankring genom att diskutera textforskning samt systemisk-funktionell lingvistik.

4 Textforskning och systemisk-funktionell lingvistik

I detta kapitel redogör jag för avhandlingens centrala teoretiska utgångspunkter. Den teoretiska referensramen för min avhandling består å ena sidan av forskning om olika typer av texter och å andra sidan av systemisk-funktionell lingvistik (SFL), som bygger på den språkmodell som utarbetats av lingvisten Michael Halliday. Hallidays modell, sammanfattad i *Introduction to functional grammar* (Halliday 1985, Halliday & Matthiessen 2004, 2014) gäller ursprungligen engelska, men har tillämpats även inom andra språk inklusive nordiska språk (se t.ex. Andersen, Petersen & Smedegaard 2001, Holmberg & Karlsson 2006, Holmberg, Karlsson & Nord 2011) och finska (se t.ex. Shore 1992, Karvonen 1995 och Heikkinen 1999). Inom SFL anses språket utgöra ett *system* där vissa alternativ väljs i stället för andra (Halliday & Matthiessen 2004: 22). Vidare är språket ett *semiotiskt* system, d.v.s. ett system man skapar *betydelser* med (Halliday & Hasan 1989: 4). Som betydelsesystem är språket *funktionellt*, d.v.s. ett system som har skapats för att fylla kommunikativa behov mellan människor i olika kontexter (Halliday & Hasan 1989: 10, Holmberg & Karlsson 2006: 18).

Jag inleder kapitlet med att diskutera forskning i texter mer allmänt i avsnitt 4.1. och diskuterar därefter språk och texter ur ett systemisk-funktionellt perspektiv i avsnitt 4.2. I avsnitt 4.3 diskuterar jag det undersökta materialet i ett systemisk-funktionellt perspektiv.

4.1 Texter som forskningsobjekt

Det finns en stor mängd språkvetenskaplig forskning om texter. Inom svensk språkforskning har texter utgjort ett centralt forskningsobjekt inom bl.a. filologi och stilistik. I dag omfattar svensk textforskning främst studier av olika typer av texter som en form av språkbruk. Därtill finns det flera olika perspektiv på begreppet text inom såväl svensk som nordisk textforskning. (Svensson & Karlsson 2012: 5.) Svensson och Karlsson (2012: 6–9) nämner tre olika definitioner av text är som delvis överlappar varandra. Enligt dem kan en text betraktas som en sammanhängande språklig struktur, som en form av betydelseskäpande språkbruk i en viss kontext eller som ett yttrande som ingår i kommunikation.

Inom funktionell språkforskning, som denna avhandling främst anknyter till, brukar man utgå från en relativt öppen definition av text (Svensson & Karlsson 2012: 8). Halliday och Hasan (1989: 10) definierar text på följande sätt:

So any instance of living language that is playing some part in a context of situation, we shall call a text. It may be either spoken or written, or indeed in any other medium of expression that we like to think of.

Halliday och Matthiessen (2004: 3) beskriver begreppet text utifrån ett liknande perspektiv:

The term 'text' refers to any instance of language, in any medium, that makes sense to someone who knows the language (cf. Halliday & Hasan, 1976: Chapter 1).

I avhandlingen utgår jag från den ovannämnda funktionella definitionen av text. Även om ingen av de definitioner som nämnts ovan förutsätter att en text ska vara skriven, brukar man inom textforskningen fokusera på skrivna texter (Svensson & Karlsson 2012: 9–10). Detta är fallet även i min avhandling där materialet består av skrivna myndighetstexter som har publicerats på webben. Förutom skrift kan texter emellertid innehålla även andra betydelsebärande element, exempelvis bilder. Vidare är texter oftast *intertextuella*: de bygger typiskt på tidigare texter, antingen explicit eller mer implicit (Fairclough 1992: 102–104). Språkbruket i en given kontext styrs således också av normer som bygger på tidigare språkbruk i liknande kontexter.

En text utgör alltid ett språkligt meddelande från en avsändare till en tänkt läsare. Då en text produceras av en institution, är institutionen textens avsändare, även om texten i verkligheten produceras av enskilda textproducenter vid institutionen i fråga. Som bl.a. Lassus (2010: 37–38) antar jag att textproducenterna vid en institution har socialiserats in i kontexten vid institutionen i fråga och därmed representerar en vidare gemenskap än bara sig själva, d.v.s. kulturen vid den utgivande institutionen som är förankrad i en bredare samhällelig och kulturell kontext. Med avsändare avser jag sålunda den avsändare som konstrueras som ansvarig för texten (Thompson & Thetela 1995: 110). Den tänkta läsaren är i sin tur ”den som textproducenterna – mer eller mindre medvetet – riktar sig till” (Lassus 2010: 37, se även Ohlsson 2007: 73). Både avsändaren och den tänkta läsaren är emellertid konstruktioner: de är inte verkliga personer som producerar eller läser texter, utan abstrakta referenter.

I denna avhandling ses text som en form av betydelsebärande språkbruk som kan vara talad eller skriven, som styrs av normer som anknyter till den specifika kontexten och som fungerar som kommunikation mellan en eller flera avsändare och läsare. I följande avsnitt utvecklar jag min syn på texter genom att diskutera språk och texter ur ett systemisk-funktionellt perspektiv.

4.2 Systemisk-funktionell syn på språk och texter

Inom systemisk-funktionell lingvistik⁵ (förkortas SFL) anses språket ha tre övergripande funktioner, d.v.s. *metafunktioner*: att konstruera våra erfarenheter av världen, att samtidigt skapa ett förhållande

⁵⁵ Enligt Holmberg, Karlsson och Nord (2011: 7) avser man med benämningen systemisk-funktionell grammatik (SFG) Hallidays språkmodell (Halliday & Matthiessen 2004), medan systemisk-funktionell lingvistik (SFL) hänvisar till ett

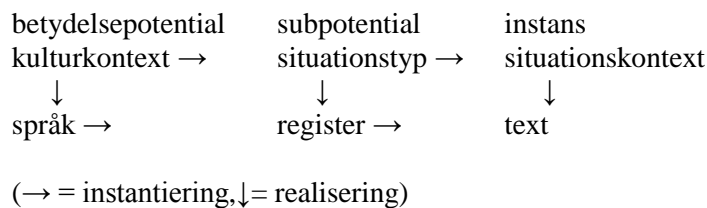
mellan dem som kommunicerar, och att konstruera språkliga meddelanden enligt vissa principer (Halliday och Matthiessen 2004: 29). Den *ideationella* metafunktionen gäller hur språket skapar en bild av verkligheten, den *interpersonella* metafunktionen hur språket konstruerar relationer och den *textuella* metafunktionen hur olika betydelser organiseras som sammanhängande meddelanden eller texter. (Halliday & Matthiessen 2004: 29–31, Holmberg & Karlsson 2006: 17–18.) Betydelser som skapas med språket är sammanvävda, vilket innebär att varje yttrande är flerfunktionellt och kan analyseras utifrån flera olika perspektiv som alla bidrar till de betydelser som yttrandet skapar (Halliday 1989: 23).

De tre metafunktioner som språket har anknyter till den kontext som språket används i. Kontexten indelas i *kulturkontexten* (eng. *context of culture*) som förverkligas i olika *situationstyper* (eng. *situation type*) som i sin tur kommer till uttryck i specifika *situationskontexter* (eng. *context of situation*). (Halliday & Matthiessen 2004: 27–28.) Enligt Halliday och Hasan (1989: 99) består kulturkontexten av hela den *betydelsepotential* som är tillgänglig för gemenskapen, d.v.s. olika möjliga sätt att vara, agera och uttrycka sig. Situationskontexten kan vidare beskrivas med hjälp av tre faktorer: den *verksamhet* som texten är en del av (eng. *field*), den *relation* som råder mellan dem som kommunicerar (eng. *tenor*) och det *kommunikationssätt* som används (eng. *mode*). Verksamheten anknyter huvudsakligen till språkets ideationella metafunktion, relationen till den interpersonella metafunktionen och kommunikationssättet till språkets textuella metafunktion. (Halliday & Hasan 1989: 45–46, svenska termer ur Holmberg & Karlsson 2006: 19.)

Inom SFL görs ingen medveten skillnad mellan språket som system och språket i bruk (Holmberg & Karlsson 2006: 28–29). Språkssystemet ses också som en betydelsepotential som består av alla tänkbara *lexikogrammatiska* val, d.v.s. alla potentiella sätt att uttrycka sig med språkliga resurser, i fråga om både lexikon och grammatik. Faktorer i den aktuella kontexten leder till att vissa lexikogrammatiska val är mer sannolika än andra, och dessa sannolika val kan beskrivas som en *subpotential*. Subpotentialen realiserar av ett *register*, en funktionell varietet av språket. Att det finns olika register förklarar det faktum att texter som används i liknande kontexter tenderar att uppvisa likheter med varandra. En text är vidare en samling av realiserade lexikogrammatiska val, d.v.s. en *instans* av språkssystemet. (Halliday & Matthiessen 2004: 26–29, Holmberg, Karlsson & Nord 2011: 8–9.) En instans av språkssystemet, en text, realiserar en specifik situationskontext, samtidigt som den instantierar ett register (Holmberg 2012: 72). Olika register

vidare fält som bygger på denna grammatikmodell. I föreliggande avhandling används därför termen systemisk-funktionell lingvistik.

realiserar i sin tur i situationstyper som instantierar kulturkontexten. Detta förhållande mellan språket och kontexten illustreras i figur 1.

Figur 1. Förhållandet mellan språk och kontext enligt SFL (enligt Halliday & Matthiessen 2004: 28 och Holmberg 2012: 70).

Kontexten lämnar alltid något slags spår i en text, men förhållandet mellan språk och kontext är inte så mekaniskt att man automatiskt skulle kunna förutse hur en specifik text kommer att se ut i en viss kontext. (Nord 2011b: 160.) Relationen mellan språket och kontexten är vidare ömsesidig, d.v.s. *konstruktivistisk*, eftersom olika sätt att använda språket även kan påverka våra uppfattningar om världen (Fairclough 1992: 64–65, se även Nord 2011b: 156). Som Fairclough (1992: 179) påpekar kan en händelse i världen uttryckas språkligt på olika sätt, beroende på det perspektiv som händelsen tolkas utifrån. Det verbala språket är inte heller det enda betydelsebärande elementet i texter, utan även andra egenskaper såsom textlayout och bilder kan skapa betydelser i sig eller i samspel med den verbala texten (Björkvall 2009: 7).

Register kan beskrivas som funktionell kommunikation i en specifik typ av situation (Nord 2011b: 159). Inom SFL används begreppet *genre* däremot huvudsakligen inom den s.k. Sydneyskolan (se till exempel Martin 2002) för att beskriva texters strukturella potential genom att urskilja olika faser som förekommer i texter och som realiserar med specifika lexikogrammatiska resurser (Nord 2011b: 159–161, se även Rehnberg 2011 som diskuterar berättelser). I denna avhandling analyserar jag emellertid inte de aktuella texternas strukturella potential och använder därför inte begreppet *genre*, utan diskuterar snarare texterna som instanser av register (se även avsnitt 4.3).

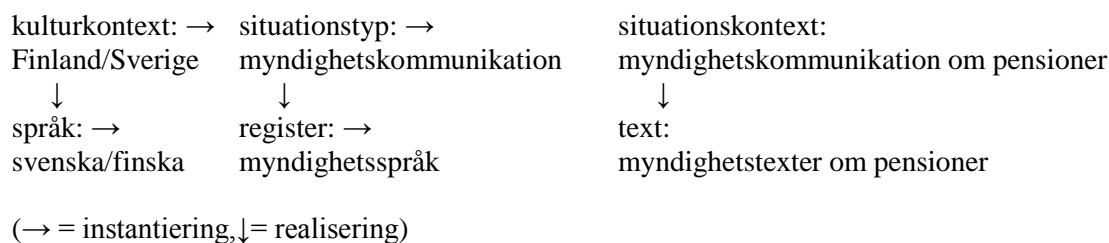
För att diskutera resultaten från de olika delstudierna utnyttjar jag i denna kapp även Thompsons (1998: 30–46) begrepp *resonans* (eng. *resonance*). Resonans beskriver hur olika språkliga val samspelar för att aktivera vissa betydelser i texter: upprepning av några lexikogrammatiska val i texten aktiverar vissa aspekter av betydelse, medan dessa betydelseaspekter inte nödvändigtvis aktiveras i andra kontexter. Thompson (1998: 44) beskriver detta på följande sätt:

Resonance relies on cumulative repetition and reinforcement: it is not the individual choices which are important but the relationship of the choices to each other as they appear through the unfolding text.

Med andra ord aktiveras 'samma' betydelse på flera ställen i texten. En betydelseaspekt kan sålunda aktiveras då det finns flera lexikogrammatiska drag som uttrycker resonans med varandra. Skribenten är inte nödvändigtvis medveten om detta, eftersom lexikogrammatiska val som aktiverar vissa aspekter av betydelse framstår som naturliga eller korrekta på grund av resonansen. Vidare gäller resonans främst ideationella och interpersonella betydelser i texter, d.v.s. hur verkligheten och relationen mellan dem som kommunicerar framställs. (Thompson 1998: 30–46.) Jag återkommer till resonans i de avslutande kapitlen. I följande avsnitt diskuterar jag det undersökta materialet i ett systemisk-funktionellt perspektiv.

4.3 Systemisk-funktionell syn på de undersökta texterna

Inom SFL ses språkbruket alltid som knutet till den kontext som det används. Likheter och skillnader mellan de myndighetstexter utgivna i Finland och Sverige som jag undersökt vittnar sålunda om likheter och skillnader mellan de aktuella kontexterna. En systemisk-funktionell beskrivning av kultur- och situationskontexterna för de undersökta texterna presenteras i figur 2, som bygger på figur 1 ovan.

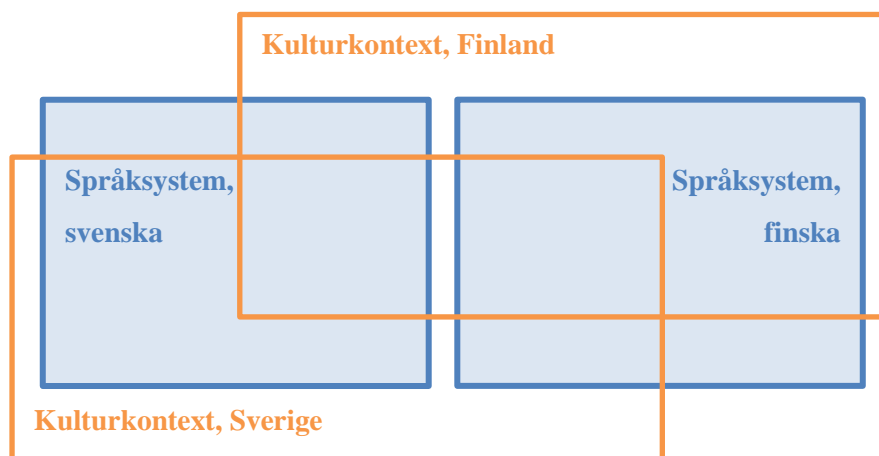

Figur 2. Kontextmodell för de undersökta texterna.

Texterna som jag undersöker är förankrade i liknande situationskontexter som instantierar en viss situationstyp som i sin tur instantierar två kulturkontexter, Finland och Sverige. Situationskontexterna för texterna i Finland respektive Sverige uppvisar flera likheter med varandra. Verksamheten är att informera om pensioner, som utgör en form av socialförsäkringen i båda länderna. Relationen mellan dem som kommunicerar är asymmetrisk och institutionell eftersom den ena parten är en institution som har mer makt och specialkunskap än den andra parten. Kommunikationssättet är skriven information på webben som inte skapar förutsättningar för en omedelbar dialog mellan parterna. Även om situationskontexterna uppvisar många likheter med

varandra är de inte helt identiska: de instantierar två delvis olika kulturkontexter. De empiriska resultaten belyser variationen mellan texter som instantierar två liknande register på två språk i två kulturkontexter.

I fråga om kulturkontext relaterar jag likheter och skillnader mellan myndighetstexterna främst till de två nationella kulturkontexterna. Nationell kultur är här en abstraktion som omfattar olika sätt att vara, göra och säga något inom den aktuella kulturen (se Halliday & Hasan 1989: 99). Det finns vissa skillnader mellan de två kulturkontexterna: den finländska kulturkontexten präglas exempelvis av institutionell tvåspråkighet, vilket inte är fallet i den sverigesvenska kulturkontexten. Kulturkontexterna i Finland och Sverige uppvisar också likheter med varandra, vilket beror på ländernas delvis gemensamma historia och gemensamma traditioner i fråga om bland annat lagstiftning (se Pettersson & Nurmela 2007: 11–14, Kvist et al. 2010: 31). Kulturkontexterna i Finland och Sverige utgör sålunda separata betydelsepotentialer, men dessa potentialer överlappar varandra delvis. Samtidigt delar de personer som talar svenska respektive finska i de två länderna en annan betydelsepotential, det gemensamma språksystemet. Språksystemet används dels på ett liknande sätt i båda kulturkontexterna, dels på sätt som är specifika för den ena kulturkontexten, antingen Finland eller Sverige. Denna pluricentriska syn på kulturkontext och språk sammanfattas i figur 3.

Figur 3. Språksystem och kulturkontext som betydelsepotential.

I figur 3 omfattar de nationella varieteterna av svenska och finska både de delar av språksystemet som är specifika för den nationella kulturkontexten (Finland eller Sverige) och de instanser som är gemensamma för hela språkgemenskapen. Exempelvis omfattar finlandssvenska de instanser av språkbruk som endast används i Finland och de instanser som är gemensamma för hela språkgemenskapen, men inte dem som endast används i Sverige.

Det systemisk-funktionella kontextbegreppet som presenterades ovan i figur 1 och 2 kan även tillämpas för att beskriva kontextuella drag i myndighetstexter på svenska och finska i Finland och Sverige. Detta presenteras i figur 4 där centrala kontextuella skillnader mellan myndighetstexterna på svenska och finska i Finland och Sverige sammanfattas. Skillnaderna gäller fyra aspekter, språkets ställning, språkvård och språkkontakt samt den verksamhet som texterna ingår i, och presenteras i förhållande till kulturkontexten, situationstypen och situationskontexten. Beskrivningen av myndighetsverksamheten i figuren har inspirerats av Fairclough (1992: 73) som delar in diskurs i social praktik, språklig praktik och text.

	Kulturkontext Finland/Sverige →	Situationstyp Myndighetskommunikation →	Situationskontext Myndighets- kommunikation om pensioner
Aspekt			
Språkets ställning	Språkets ställning i lagstiftningen och samhället	Språkets ställning i myndigheternas verksamhet *Översättningsprocesser som regleras av lagstiftningen eller samhälleliga behov	
Språkvård	Språkvård av varieteten *Språkvård som gäller kontakt med majoritetens språk	Myndighetsspråkvård av varieteten *Myndighetsspråkvård som gäller den dominerande varieteten av samma språk *Språkvård som gäller översättning från majoritetens språk *Myndighetsspråkvård som gäller majoritetens språk som texterna översätts från	Produktion av myndighetstexter om pensioner *Översättning av myndighetstexter om pensioner
Myndighetsverksamhet	Myndigheternas verksamhet som social praktik	Myndigheternas informationsverksamhet som språklig praktik: Textproduktionsprocesser *Översättningsprocesser där källspråket (majoritetens språk) påverkar översättningar	
Språkkontakt	*Språkkontakt med majoritetens språk		

* = drag som endast gäller myndighetstexter på de icke-dominerande varieteterna finlandssvenska och sverigefinska. (→ = instantiation)

Figur 4. Kontextuella skillnader mellan myndighetstexter skrivna på svenska och finska i Finland och Sverige.

Som ovan framgått instantieras kulturkontexten på olika sätt i olika situationstyper. Exempelvis språkets ställning som ingår i kulturkontexten instantieras på ett specifikt sätt i situationstypen myndighetskommunikation. Ställningen kommer till uttryck på andra sätt i andra situationstyper, till

exempel undervisning och lärande. Detta gäller även språkvård som kommer till uttryck på olika sätt inom olika samhällsområden. Myndighetsverksamheten är en social praktik i kulturkontexten som instantieras som språkliga praktiker inom den aktuella situationstypen. De ovannämnda kontextuella faktorerna samspelar med övriga faktorer i kulturkontexten. Den aktuella situationskontexten realiserar som konkreta myndighetstexter om pensionsfrågor, antingen originaltexter eller översättningar.

Till skillnad från de övriga aspekterna genomsyrar kontakt med majoritetsspråket både kulturkontexten och situationstypen för de finlandssvenska och sverigefinska texterna. Förutom språkkontakt med majoritetens språk utmärker finlandssvenska och sverigefinska sig i att lagstiftningen och den samhälleliga situationen i landet ger upphov till en separat språklig praktik, översättning av myndighetstexter, inom den aktuella situationstypen. Översättningsprocesser kännetecknas som i avsnitt 3.2 diskuterats av att källspråket på olika sätt kan påverka språkliga val som görs i översättningarna. Samtidigt har finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter ett mer komplicerat förhållande till språkvården än finlandsfinska och sverigesvenska texter. Förutom myndighetsspråkvård som gäller den aktuella varieteten påverkas texterna på icke-dominerande varieteter även av myndighetsspråkvård som gäller den dominerande varieteten av samma språk. Vidare påverkas finlandssvenska och sverigefinska texter av språkvård som gäller översättning från majoritetens språk och myndighetsspråkvård som gäller majoritetens språk i det aktuella landet, eftersom texterna typiskt är översatta från detta språk (se avsnitt 3.2 ovan). Språkvårdsrekommendationer kan i vissa fall även vara motstridiga (se Tolvanen 2016a), vilket gör att situationen för finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter är rätt komplex.

I följande kapitel går jag över till att presentera det undersökta materialet.

5 Material

Materialet för de empiriska undersökningarna i avhandlingen består av informerande myndighetstexter om pensionsfrågor på FPA:s och Pensionsmyndighetens webbplatser år 2012. Webbtexter har valts som material eftersom webben är en alltmer central kommunikationskanal för myndigheter (Hanell 2012: 105). Vidare har jag valt att undersöka myndighetstexter riktade till äldre personer eftersom den äldre befolkningen utgör en allt större del av invånarna i både Finland och Sverige (FOS 2009, SOS 2009) och sålunda är en viktig målgrupp för myndigheterna. Myndighetstexter om pensioner har tidigare undersökts bl.a. av Ohlsson (2007), dock i mindre omfattning än t.ex. myndighetsbroschyrer till barnfamiljer som både Lassus (2010) och Lind Palicki (2010) undersökt.

Textmaterialet jag undersökt består av offentlig myndighetsinformation som har varit tillgänglig för alla på internet under en viss tid. Det insamlade textmaterialet har kompletterats med en enkätundersökning som besvarats av flera anställda vid de aktuella myndigheterna, FPA och Pensionsmyndigheten. Informanterna som har besvarat enkätundersökningen behandlas anonymt. Som ovan konstaterats har textproducenter vid de undersökta myndigheterna socialiserats in i sitt arbete och är sålunda inte ansvariga för texterna som enskilda individer utan representerar myndigheten som organisation (se även Lassus 2010: 37–38). Nedan ger jag först en kort översikt över myndigheterna FPA och Pensionsmyndigheten i avsnitt 5.1 och presenterar därefter textmaterialet i avsnitt 5.2. Jag redogör för enkätundersökningen i avsnitt 5.3 och sammanfattar kapitlet i avsnitt 5.4.

5.1 De undersökta myndigheterna

För att förstå de kontexter som texterna i mitt material har producerats i är det relevant att känna till de myndigheter som har gett ut de undersökta texterna i Finland respektive Sverige och de skillnader som eventuellt finns mellan myndigheterna. Jag inleder avsnittet med att presentera FPA i Finland och går därefter över till att presentera Pensionsmyndigheten i Sverige.

5.1.1 Folkpensionsanstalten (FPA)

FPA i Finland ansvarar för den ekonomiska grundtryggheten för dem som är bosatta i Finland. FPA har hand om bl.a. sjukförsäkringen, grundtryggheten för arbetslösa och folkpensionen som tryggar minimiutkomsten. Dessutom är en av FPA:s uppgifter att informera om sina förmåner och tjänster. (FPA 2014b, *Verksamhet*.) Pensionerna i Finland sköts dels av arbetspensionsanstalterna som utbetalar arbetspension, d.v.s. pension intjänad genom arbete, dels av FPA som utbetalar

folkpension och garantipension om pensionstagaren har liten eller ingen arbetspension (FPA 2014a, *Stöd för pensionärer*).

FPA grundades år 1937 för att ta hand om folkpensionen, men sedan dess har den också tagit över andra förmåner i socialförsäkringen, t.ex. föräldraförmånerna (Lassus 2010: 72–75). Enligt lagen om Folkpensionsanstalten (17.8.2001/731) är FPA en ”självständig offentligrättslig inrättning, vars förvaltning och verksamhet övervakas av fullmäktige som väljs av riksdagen”. Offentligrättsliga institutioner jämställs med myndigheter bl.a. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (21.5.1999/621) och i förvaltningslagen (6.6.2003/434). I denna avhandling använder jag därför för enkelhetens skull termen myndighet om såväl FPA som Pensionsmyndigheten. De förmåner som FPA har ansvar för regleras närmare i ett flertal lagar, i fråga om pensioner i exempelvis folkpensionslagen (11.5.2007/568), lagen om garantipension (20.8.2010/703) och lagen om pension för arbetstagare (19.5.2006/395). År 2012 utbetalade FPA 2 595,5 miljoner euro i pensioner och antalet personer som fick pension av FPA var 699 400 (FPA 2013: 8, *Verksamhetsberättelse 2012*). Pensionerna är som ovan konstaterats emellertid endast ett av FPA:s verksamhetsområden. Eftersom den administrerar ett stort antal förmåner producerar FPA en enorm textmassa, bland annat 19,3 miljoner beslutsbrev per år, och arbetar därför aktivt för att förbättra sina texter, mallar och blanketter på olika språk (Laaksonen 2011).

FPA har parallella webbplatser på finska (www.kela.fi) och svenska (www.fpa.fi). År 2012 hade de svenska och finska webbplatserna i princip samma tematiska struktur, men webbplatserna var inte helt identiska (se vidare Tolvanen 2013a). På sin webbplats har FPA även texter på engelska, teckenspråk och andra språk. I tryckt format publicerar FPA från och med 2010 endast lättlästa broschyrer, vilket innebär att webbplatsen är en central informationskälla för FPA:s klienter.

5.1.2 Pensionsmyndigheten

Pensionsmyndigheten i Sverige har som uppdrag att ”administrera och betala ut den allmänna pensionen, men också att ge såväl generell som individuell information om pensionen” (PM 2014a, *Vårt uppdrag*). Pensionsmyndigheten inledde sin verksamhet som myndighet 1 januari 2010. Den bildades av den tidigare Premiepensionsmyndigheten (PPM) och Försäkringskassans pensionsdelar (PM 2010, *Välkommen till Pensionsmyndigheten*). Premiepensionsmyndigheten var en statlig myndighet som administrerade den s.k. premiepensionen fram till slutet av år 2009 (NE, *Premiepensionsmyndigheten*). Premiepensionen är en form av pension där avgiften placeras i kommersiella avkastningsfonder (Ohlsson 2007: 21). Försäkringskassan är en förvaltningsmyndighet som har som uppgift att ”administrera socialförsäkringen som omfattar

närmare 50 förmåner och gäller alla som bor eller arbetar i Sverige” (NE, *Försäkringskassan*)⁶. För en mer omfattande beskrivning av det svenska pensionssystemets utveckling och PPM, se Ohlsson (2007).

Pensionsmyndigheten leds av en styrelse som är utsedd av den svenska regeringen (PM 2014b, *Organisation*). Den ansvarar för ålderspension (inkomstpension, garantipension och tilläggspension), efterlevandepension, bostadstillägg till pensionärer, äldreförsörjningsstöd och några mindre förmåner. Enligt årsredovisningen 2012 uppgick det sammanlagda beloppet av dessa förmåner till 287 miljarder kronor. Dessutom utbetalades 2 464 miljoner kronor i premiepension, som Pensionsmyndigheten också administrerar. (PM 2013, *Årsredovisning 2012*.)

Informationsverksamhet utgör en central del av Pensionsmyndighetens uppgifter. I Pensionsmyndighetens myndighetsinstruktion (Förordning (2009:1173) med instruktion för Pensionsmyndigheten) konstateras bl.a. att myndigheten ska ”informera och ge pensionssparare och pensionärer en samlad bild av hela pensionen samt informera om vilka faktorer som påverkar pensionens storlek, hur stor pensionen kan antas bli och tydliggöra vilka konsekvenser olika val kan få för pensionen”. På sin webbplats anger Pensionsmyndigheten bl.a. att den ska ge pensionsspararna möjlighet ”att förstå, förutse och kunna påverka hela sin pension” och ”enkel, neutral och pålitlig hjälp” samt se till att ”pensionärer och pensionssparare blir starkare som konsumenter” (PM 2014a, *Vårt uppdrag*).

Pensionsmyndigheten hade år 2012 en väl utbyggd webbplats på svenska (www.pensionsmyndigheten.se) som även innehöll ett kortare avsnitt med texter på andra språk (se Tolvanen 2013a). Avsnittet med texter på andra språk, som hade rubriken *International*, innehöll parallella, korta texter på arabiska, bosniska, nordsamiska, tyska, engelska, spanska, kroatiska, meänkieli (tornedalsfinska), persiska/farsi, polska, serbiska, finska och turkiska. Det är värt att notera att texterna på finska, nordsamiska och meänkieli stod under rubriken *International* trots att språken är nationella minoritetsspråk och sålunda inte förutsätter utländsk bakgrund. I följande avsnitt jämför jag kort de två myndigheterna.

5.1.3 Jämförande diskussion om myndigheterna

Det finns åtminstone två betydande skillnader mellan FPA och Pensionsmyndigheten. För det första är FPA en betydligt äldre myndighet än Pensionsmyndigheten, som skapades vid en sammanslagning av tidigare myndigheter (Försäkringskassan och PPM). För det andra har

⁶ För en närmare beskrivning av Försäkringskassans utveckling, kontext och verksamhet se Lassus (2010) och Lind Palicki (2010).

Pensionsmyndigheten endast hand om pensioner, medan FPA sköter flera olika förmåner inom socialförsäkringen i Finland och därmed hanterar en större textmassa. Skillnaden kan påverka de undersökta texterna på flera sätt: Pensionsmyndighetens texter kan härstamma dels från PPM, dels från Försäkringskassan, men texterna kan också ha omarbetats i stor utsträckning då Pensionsmyndigheten bildades. FPA har en lång och omfattande egen texttradition. Pensionsverksamheten är ett verksamhetsområde bland andra, vilket kan leda till att texterna i mindre utsträckning anpassas till den aktuella mottagargruppen, d.v.s. nuvarande och blivande pensionärer. De betydelser som skapas i FPA:s pensionstexter anknyter således inte nödvändigtvis endast till pensioner, utan till hela den socialförsäkringen i Finland som FPA har hand om.

Vidare kan det finnas flera ideologiska skillnader mellan de kontexter som det empiriska materialet har producerats i. FPA och Pensionsmyndigheten är förankrade i två olika samhällen med var sin historia, samhällsutveckling och språksituation. Lassus (2010: 86), som har jämfört FPA med Försäkringskassan i Sverige, påpekar att socialförsäkringen i Finland har organiserats uppifrån ner, vilket lett till att socialförsäkringen i Finland har en auktoritetsställning. Socialförsäkringen i Sverige, d.v.s. Försäkringskassan, har däremot sitt ursprung i folkrörelser som var lokalt förankrade, vilket innebär att den har organiserats nerifrån upp. Vidare finns det som konstaterats i kapitel 2 och 3 skillnader mellan de kulturella och samhällseliga kontexter som de två myndigheterna är förankrade i, till exempel gällande hur man förhåller sig till auktoriteter. I följande avsnitt presenterar jag det insamlade textmaterialet närmare.

5.2 Textmaterial

Det primära materialet för avhandlingen består av informerande och instruerande webbtexter om pensioner till privatpersoner. Materialet omfattar fyra delmaterial: finlandssvenska, finlandsfinska, sverigesvenska och sverigefinska texter. Texterna är huvudsakligen riktade till privatpersoner som inte nödvändigtvis är insatta i ämnet. Den främsta mottagargruppen är nuvarande och blivande pensionärer, d.v.s. de som redan tar ut eller som planerar att ta ut sin pension. I fråga om Pensionsmyndighetens texter kan man förvänta sig att en del av texterna, särskilt de som gäller premiepensionen, är riktade till yngre personer som ska välja hur deras premiepension ska hanteras. Å andra sidan innehåller FPA:s pensionstexter också information om bl.a. rehabiliteringspenning till unga personer, som kan beviljas personer som är 16 år eller äldre. Pensionstexterna från båda länderna är sålunda riktade till personer i olika åldrar som planerar, tar ut eller kommer att ta ut sin pension.

Jag samlade in de undersökta texterna mellan april och augusti 2012. Materialet representerar således de texter som var tillgängliga under den aktuella perioden, men texterna kan ha varit

tillgängliga redan tidigare och har med all sannolikhet uppdaterats efter materialinsamlingen. Tidpunkten för materialinsamlingen valdes så att det finlandssvenska och finlandsfinska materialet samlades in strax efter att FPA:s svenska och finska pensionssidor hade förnyats under våren och sommaren 2012. Vid materialinsamlingen kopierades texterna på de aktuella webbsidorna till textbehandlingsprogrammet Microsoft Word 2010. Eftersom materialet består av webbtexter som innehåller multimodala element såsom bilder och tabeller har webbsidorna även sparats i sin helhet som bildfiler (.png-format, se även bild 1–4 nedan).

Såväl FPA:s som Pensionsmyndighetens webbplatser omfattar flera olika tematiska avsnitt. På FPA:s webbplatser på svenska och finska har jag samlat in alla texter under det tematiska avsnittet för pensionärer (sv. *Pensionär*, fi. *Eläkeläiset*) inom avsnittet för privatpersoner (sv. *Privatpersoner*, fi. *Henkilöasiakkaat*). På Pensionsmyndighetens webbplats har jag samlat in texter under de tematiska avsnitten *Gå i pension* och *Så fungerar pensionen*. Dessutom har jag samlat in de finska texterna under avsnittet *Suomeksi* 'På finska' som ingick i avsnittet *International*. Materialet presenteras i sin helhet i delstudie 1 (Tolvanen 2013a). Jag har endast samlat in sådana texter som kan läsas av alla utan inloggning på webbplatsen, vilket utesluter en del av texter på webbplatsen (t.ex. avsnittet *Dina pensionssidor* på Pensionsmyndighetens webbplats och e-tjänsten på FPA:s webbplats). I sin helhet omfattar materialet 407 texter och 133 900 ord. En mer detaljerad presentation av materialet ges i tabell 2.⁷ Ett särdrag för de sverigefinska webbsidorna är att de innehåller samma informationstext på både finska och svenska, vilket beaktas i tabell 2.⁸

Tabell 2. Det undersökta textmaterialet.

	Textgrupp			
	Fisv. texter	Fifi. texter	Svsv. texter	Svfi. texter
Antal texter	65	68	250	24
Antal ord	13 482	10 316	103 761	2 651 (fi.), 3 690 (sv.)
Genomsnittlig textlängd (ord)	207,42	151,71	415,04	110,46 (fi.), 153,75 (sv.)

Som det framgår av tabell 2 varierar delmaterialen i omfång. Antalet ord skiljer sig något mellan FPA:s texter på svenska och finska, vilket främst beror på att finskan i högre grad använder bundna morfem än svenskan vilket i sin tur innebär att texter på finska generellt har färre ord än motsvarande texter på svenska. Vad gäller innehållet är de finlandssvenska och finlandsfinska

⁷ Materialens storlek i delstudierna 1–5 kan variera något jämfört med tabell 2 beroende på använt filformat och ordbehandlingsprogram. Även materialurvalet varierar något mellan delstudierna.

⁸ Även texter på andra språk i avsnitt *International* har parallella texter på svenska.

delmaterialen nästan parallella. Det sverigesvenska delmaterialet är störst, medan det sverigefinska delmaterialet är relativt litet i förhållande till de övriga delmaterialen.

En del av det insamlade materialet uppvisar identiska meningar eller avsnitt i flera texter. Några av texterna är nästan identiska med varandra, men jag har behandlat dem som unika texter då de funnits på egna, unika webbsidor. Exempel 1 visar ett textavsnitt som upprepas flera gånger i det finlandssvenska materialet:

- (1) fisv. På e-tjänsten kan du följa med hur handläggningen av din ansökan framskrider och när förmånen betalas ut. Uppgifter om den genomsnittliga handläggningstiden av ansökningar hos FPA hittar du på sidan Handläggningstid och förfrågningar.

Eftersom formuleringar ur tidigare och samtida texter utnyttjas i andra texter uppvisar texterna i materialet en klar tendens till intertextualitet. Det finns sålunda etablerade sätt att uttrycka vissa betydelser i den kommunikationskultur som råder hos de aktuella myndigheterna.

Texterna i materialet består av multimodala webbtexter som även innehåller visuella och interaktiva element. Exempel på hur texter i de olika textgrupperna ser ut ges i bild 1–4 nedan.

The screenshot shows the FPA website interface. At the top left is the FPA logo. To the right are links for 'Frågor och respons', 'Översikt', and language options: 'Suomeksi', 'In English', 'På teckenspråk (fi)', and 'Andra språk'. Below these are '+A' and '-A' buttons. A navigation bar contains tabs for 'Privatpersoner', 'Arbetsgivare', 'Samarbetspartner', and 'Om FPA', along with 'E-tjänster' and 'Kontakta oss'. A secondary navigation bar lists various categories: 'Förälder', 'Pensionär', 'Studierande', 'Utan arbete', 'Värnpliktig', 'Boende', 'Sjuk', 'Rehabilitering', 'Funktionshinder', 'Efterlevande', 'Flyttning', and 'FPA-kort'. The main content area is titled 'Ingångssida > Pensionär > Stöd för boende'. The section 'Stöd för boende' explains that FPA supports pensioners' housing costs through two systems: 'Bostadsbidrag för pensionstagare' (rental subsidy) and 'Beräkningsprogrammet' (calculation program). A sidebar on the right lists 'E-tjänster' (Logga in, Presentation av e-tjänsten), 'Ring' (020 692 222), and 'Aktuellt' (Handläggningstiden har blivit längre - 08.08.2012). The footer contains 'Webbredaktion | Användningsvillkor' and '© Folkpensionsanstalten 2012'.

Bild 1. En webbsida ur den finlandssvenska textgruppen.

Kela ^{fi}

Kysy ja anna palautetta Sivukartta | Pääsivusto In English Viittomakielellä Muut kielet

Henkilöasiakkaat Työnantajat Yhteistyökumppanit Tietoa Kelasta Asioi verkossa Yhteystiedot

Lapsiperheet | Opiskelijat | Työttömät | Asevelvolliset | Asumisen tuet | Eläkeläiset | Sairastaminen | Kuntoutus | Vammaiset | Omaisen kuolema | Maasta- ja maahanmuutto | Kela-kortti

Kun harkitset eläkettä

- ▶ Kenelle kansaneläkettä?
- ▶ Eläkeikä lähestyy
- ▶ Työkyky heikentymät
- ▶ Työtön eläkkeelle
- ▶ Takuueläke
- ▶ Asumiseen tukea

Hoitotuki

- ▶ Lapsikorotus
- ▶ Rintamalisä
- ▶ Työnteko eläkkeellä
- ▶ Ulkomaat ja eläkkeet
- ▶ Eläkkeellä olevalle tärkeää
- ▶ Verotus
- ▶ Päätöksestä valittaminen

[Etusivu](#) > [Eläkeläiset](#) > **Hoitotuki**

Hoitotuki eläkettä saavalle

[Eläkettä saavan hoitotuki](#) on tarkoitettu tukemaan pitkäaikaisesti sairaan tai vammaisen eläkkeensaajan selviytymistä jokapäiväisessä elämässä sekä tukemaan hänen toimintakykyä ylläpitämistä, kuntoutusta ja hoitoa. Tuki korvaa osin myös toimintakyvyn heikentymisestä aiheutuvia kustannuksia.

Hoitotuen voi saada vain eläkkeensaaja, jonka toimintakyky on heikentynyt sairauden tai vammaisuuden vuoksi yhtäjaksoisesti **vähintään vuoden ajan**. Lisäksi sairauden tai vamman pitää aiheuttaa säännöllistä avun, ohjauksen tai valvonnan tarvetta taikka jatkuvia erityiskustannuksia.

Kela maksaa hoitotukea **myös laitoshoidossa oleville**.

Päivitetty 29.05.2012 [Tulosta](#) [+ Kerro kaverille](#) [Sivun alkuun](#)

Asioi verkossa

Katso eläketietojasi, ilmoita muutoksista, hae vanhuuseläkettä tai hoitotukea.

- [Kirjautu sisään](#)
- [Tutustu palveluun](#)

Täytä ja tulosta

- [Lomakkeet](#)

Arvioi eläkkeensaajan asumistuen määrä

- [Laskurit](#)

Soita meille

Eläkeasioissa ma-pe klo 8-18
020 692 202 (pvm/mgpm)

Ajankohtaista

[Hoitotukea saa lähes neljännesmiljoona eläkeläistä - 20.06.2012](#)
[Kela.fi eläkeläiset-osio on uusittu. Anna palautetta! - 20.06.2012](#)
[Nyt myös Sveitsi ja ETA-maat soveltavat EY-asetusta 883/2004 - 19.06.2012](#)

> [Kaikki tiedotteet](#)

Lisätietoja

- > [Lait ja asetukset](#)
- > [Tietoa työeläkkeistä](#)
- > [Eläkkeelle-estit](#) (pdf, 176 kt)

Verkkotoimitus | Käyttöehdot ja -ohjeet © Kansaneläkelaitos 2012

Bild 2. En webbsida ur den finlandsfinska textgruppen.

PENSIONS
MYNDIGHETEN

[Ändra textstorlek](#) | [Teckenspråk](#) | [Lättläst](#) | [International](#)

Sök på Pensionsmyndigheten

[A-ö](#) | [Webbkarta](#) | [Fondsök](#)

Logga in på Dina pensionsidor

- Välj inloggning -

Hjälp med inloggning

Startsida

Gå i pension

Så fungerar pensionen

Dina pensionsidor

Blanketter och broschyrer

Aktuellt och press

Statistik och publikationer

Mer om myndigheten

Skriv ut

Lyssna

0

Traditionell försäkring

Fram till din pension är dina premiepensionspengar placerade i en fondförsäkring. När du går i pension kan du välja att ha kvar dina pengar i fondförsäkringen eller byta till en traditionell försäkring.

Så fungerar en traditionell försäkring

Om du väljer en traditionell försäkring får du som minst ett garanterat belopp utbetalat varje månad så länge du lever. Hur stort det beloppet blir räknar vi ut när du har valt traditionell försäkring. Värdet på ditt konto utvecklas med den så kallade återbäringsräntan. Räntan varierar i storlek beroende på hur förvaltningen av kapitalet går. Pensionsmyndigheten beslutar varje månad hur stor återbäringsräntan ska vara.

Du kan få extra pengar

När du väljer traditionell försäkring säljer vi dina fondandelar och tar över förvaltningen av pengarna. Om förvaltningen går bra får du utöver det garanterade beloppet även ett tilläggsbelopp utbetalat. Tilläggsbeloppet räknas om varje år och kan både öka och minska.

Byte av försäkringsform

Om du väljer [fondförsäkring](#) när du går i pension kan du senare byta till traditionell försäkring. Men du kan inte byta tillbaka till fondförsäkring när du en gång valt traditionell försäkring.

- [Läs om hur du ansöker om premiepension](#)

? Vanliga frågor

- ▼ [Ska man välja fondförsäkring eller traditionell försäkring?](#)

När du ansöker om att ta ut din premiepension ska du samtidigt välja vilken typ av försäkringsform du vill ha för din premiepension. Pensionsmyndigheten kan inte ge dig råd om vilket alternativ som är bäst för just dig, men detta innebär de två alternativen:

Traditionell försäkring innebär att du får ut minst ett garanterat belopp varje månad så länge du lever. När du väljer traditionell försäkring säljer Pensionsmyndigheten dina fondandelar och tar över förvaltningen av pengarna. Det garanterade beloppet som ska betalas ut till dig räknas ut och gäller sedan livet ut. Om förvaltningen går bra får du utöver det garanterade beloppet även ett tilläggsbelopp utbetalt. Tilläggsbeloppet räknas om varje år och kan både öka och minska. Det beror på hur förvaltningen av pengarna gått.

Fondförsäkring innebär att du låter premiepensionen ligga kvar i fonder, precis som den gjort under tiden fram till pensionen. Om du behåller den här typen av försäkringsform kan ditt pensionsbelopp variera från år till år, beroende på värdeutvecklingen i de fonder du valt. Omräkningen av din pension görs en gång om året.

Du kan inte byta från traditionell försäkring tillbaka till fondförsäkring igen.

[Läs mer i faktabladet för traditionell försäkring.](#)
[Läs mer i faktabladet för fondförsäkring.](#)

Sidan uppdaterades 2011-11-14

Kontakt

- [Kontakta oss](#)
- [Kontakt för partners](#)
- [Kontakt för press](#)
- [Anmälan till pensionsträff](#)

Fråga oss på Facebook

På vår Facebooksida kan du snabbt och enkelt få svar på dina frågor om pension.

[Besök oss på Facebook](#)

Ring kundservice

0771-776 776

- [Dagens öppettider](#)
- [Vanliga frågor](#)

Om webbplatsen

- [Teknisk information](#)
- [Driftstörningar](#)
- [Prenumerera \(RSS\)](#)
- [Appar för din pension](#)

Bild 3. En webbsida ur den sverigesvenska textgruppen.

Ändra textstorlek | Teckenspråk | Lättläst | International

PENSIONS MYNDIGHETEN

Sök på Pensionsmyndigheten
Search here Sök

Logga in på Dina pensionsidor
- Välj inloggning - Logga in

A-Ö | Webbkartan | Fondsök

Hjälp med inloggning

Startsida | Gå i pension | Så fungerar pensionen | Dina pensionsidor | Blanketter och broschyrer | Aktuellt och press | Statistik och publikationer | Mer om myndigheten

International
Suomeksi (Finska)

LISÄELÄKE – ENNEN VUOTTA 1954 SYNTYNEILLE

Lisäeläke – ennen vuotta 1954 syntyneille

Lisäeläke on osa yleistä eläkettä. Sitä maksetaan ennen vuotta 1954 syntyneille.

Lisäeläke on tuloperusteinen eläke, joka perustuu työelämän aikana saatuihin tuloihin. Tulot on rekisteröity eläkepisteinä. Mitä korkeampi eläkepisteiden määrä on, sitä suurempaa lisäeläkettä saat.

Jos olet syntynyt vuosien 1938–53 välillä, saat osan eläkkeestäsi tuloperusteisena eläkkeenä ja rahastoeläkkeenä ja osan lisäeläkkeenä. Mitä myöhemmän ajankohtana olet syntynyt, sitä suurempi osa eläkkeestä maksetaan tuloperusteisena ja rahastoeläkkeenä ja sitä pienempi on lisäeläkkeen osa. Jos olet syntynyt ennen vuotta 1938, saat vain lisäeläkettä.

Tilläggs pension — för dig född före 1954

Tilläggs pensionen är en del av den allmänna pensionen som du som är född före 1954 får.

Tilläggs pensionen är en inkomstgrundad pension och baseras på de inkomster du fått under de år du har arbetat. Inkomsterna har registrerats som pensionspoäng och ju fler och högre pensionspoäng du har, desto högre blir din tilläggs pension.

Du som är född under perioden 1938–53 får en del av din pension i form av inkomstpension och premiepension och en del i form av tilläggs pension. Ju senare i perioden du är född, desto större är andelen inkomstpension/ premiepension och ju mindre är andelen tilläggs pension. Är du född före 1938 får du enbart tilläggs pension.

Kontakt

- Kontakta oss
- Kontakt för partners
- Kontakt för press
- Anmälan till pensionsträff

Fråga oss på Facebook
På vår Facebooksida kan du snabbt och enkelt få svar på dina frågor om pension.

[Besök oss på Facebook](#)

Ring kundservice
0771-776 776

- Dagens öppettider
- Vanliga frågor

Om webbplatsen

- Teknisk information
- Driftstörningar
- Prenumerera (RSS)
- Appar för din pension

Bild 4. En webbsida ur den sverigefinska textgruppen.

Icke-verbalspråkliga element såsom bilder i texterna behandlas i delstudie 1 (se avsnitt 7.1). I de övriga delstudierna har jag endast analyserat den s.k. brödtexten som finns mitt på webbsidan och som jag i delstudie 1 kallar *huvudtext*, till exempel texten under *Stöd för boende* i bild 1. Menyer och andra element som innehåller text, exempelvis sökfält och myndigheternas logotyp, analyseras inte i delstudie 2–5. Huvudtexterna har rubriker och ibland även mellanrubriker: i bild 3 innehåller huvudtexten rubriken *Traditionell försäkring* och flera underrubriker. De sverigefinska webbsidorna presenterar som ovan konstaterats samma huvudtext på både finska och svenska (se bild 4). I delstudie 4 och 5 där jag undersöker de sverigefinska texterna analyserar jag endast den finska huvudtexten.

I de olika delstudierna har jag analyserat ett ändamålsenligt stort slumpmässigt urval av texter i delmaterialen. Eftersom de insamlade texterna är av varierande längd har materialet för delstudierna valts så att de undersökta delmaterialen är ungefär lika stora jämfört med varandra i antalet ord. Inför de lingvistiska analyserna i delstudie 2–5 har de insamlade texterna bearbetats från .docx- till .txt-format. Vid denna bearbetning har tabeller och övriga grafiska element i huvudtexterna uteslutits. Materialet har därefter analyserats med hjälp av annoteringsprogrammet UAM Corpus Tool, korpusprogrammet TextSTAT 2.9 och kalkylprogrammet Microsoft Excel 2010. I delstudie 2 och 3 har jag även använt det statistiska testet χ^2 för att utreda om de skillnader som förekommer i

urvalen kan förväntas förekomma i hela det insamlade materialet.⁹ Statistiska test kan emellertid inte visa om de empiriska resultaten gäller även andra myndighetstexter publicerade i Finland eller Sverige: detta skulle kräva ett större och mer representativt material. Undersökningens belyser således språklig variation i en viss typ av myndighetstext, d.v.s. informerande webbttext om pensioner.

Materialet har valts i första hand utifrån ämnesområde och kommunikationssätt, oberoende av hur texterna har producerats eller hur många texter det överhuvudtaget finns. Det är något problematiskt att det sverigefinska materialet är mindre omfattande än de övriga textgrupperna. På grund av detta jag har endast fokuserat lexikogrammatiska drag som är relativt frekventa i det sverigefinska materialet, exempelvis *du*-tilltal till läsaren eller passivkonstruktioner (se avsnitt 7.4 och 7.5).

Vad gäller produktionssätt är de insamlade sverigesvenska och finlandfinska texterna originaltexter. De undersökta finlandssvenska och sverigefinska texterna är däremot översättningar från finska respektive svenska (se även avsnitt 5.3). Som ovan konstaterats är detta fallet med en stor del av både finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter (Lassus 2010: 27, Ehrnebo 2003). Både det finlandssvenska och det sverigefinska materialet representerar sålunda texter som verkliga finlandssvenska och sverigefinska läsare möter i sin vardag, varför det är motiverat att inkludera dem i undersökningen. Översättning ses här snarast som en del av textproduktionen, men jag undersöker inte översättningsprocesserna i sig. Mina resultat kompletterar därtill Lassus (2010) undersökning som främst gäller finlandssvenska myndighetstexter som är skrivna på svenska parallellt med de finska texterna om samma ämne.

I följande avsnitt redogör jag för den enkätundersökning jag gjort för att få närmare information om produktionen av det empiriska materialet.

5.3 Enkätundersökning om textmaterialet

Textproduktionen vid myndigheter i Finland respektive Sverige behandlades ovan i avsnitt 3.2. För att belysa textproduktionen vid de aktuella myndigheterna sammanställde jag efter materialinsamlingen en enkätundersökning som för att samla in grundläggande information om hur det undersökta materialet har producerats. Enkätundersökningen ger emellertid inte en fullständig bild av hur FPA eller Pensionsmyndigheten arbetar när de ger ut texter på webben. En sådan

⁹ Statistiska test används inte i delstudie 1 eftersom resultaten inte innehåller kvantitativa uppgifter, i delstudie 4 eftersom de undersökta textgruppernas storlek varierar kraftigt och i delstudie 5 eftersom materialet består av texter på både svenska och finska.

utredning hade krävt en mer etnografisk undersökning som inte var möjlig inom ramen för detta projekt.

Enkäten sammanställdes efter materialinsamlingen på hösten 2012. Jag tog kontakt med både FPA och Pensionsmyndigheten hösten 2012 och bad mina kontakter föreslå personer som vore lämpliga att svara på enkätundersökningen. Enkäten skickades till de utvalda personerna vid FPA och Pensionsmyndigheten i slutet av 2012 och svaren returnerades i början av 2013. Enkäterna till FPA och Pensionsmyndigheten var inte identiska utan jag bearbetade dem med hänsyn till de iakttagelser jag gjort om texterna under materialinsamlingen och den information som jag tidigare fått från myndigheterna. Jag utarbetade två identiska enkäter till FPA på svenska och finska samt en enkät på svenska till Pensionsmyndigheten (se bilaga I–III). Frågorna i enkäten berörde bl.a. webbplatsens struktur och utseende, valet av textinnehåll på webbplatsen, produktionsprocessen för texterna samt språkgranskningen och översättningen av texterna. Som stöd för utarbetningen av enkäterna användes Koskelas (2007) enkät till skattemyndigheterna i Finland och Sverige.

Enkäterna besvarades av sammanlagt sju informanter: tre på FPA, tre på Pensionsmyndigheten och en på en översättningsbyrå som har avtal med Pensionsmyndigheten. En av informanterna gav tillstånd till att hen får citeras vid namn, men för konsekvensens skull behandlas samtliga svar anonymt. Samtliga informanter har arbetat minst två år vid den aktuella myndigheten, men för att skydda informanternas identitet ger jag inga mer exakta uppgifter om anställningstiden.

I följande avsnitt redogör jag för enkätsvaren mer i detalj. I presentationen av enkätsvaren måste man beakta att svaren främst gäller situationen år 2012, inte nuläget. Enkätsvaren samlades in skriftligt, vilket innebär att svaren kan tolkas på ett annat sätt än informanten har tänkt sig. Informanterna har olika position och representerar endast en del av de personer som är med i textproduktionen vid de två myndigheterna. Jag är vidare ansvarig för eventuella fel eller brister i tolkningen av svaren.

5.3.1 Enkät om textproduktion vid FPA

Till FPA utarbetade jag parallella versioner av enkäten på svenska och finska med hjälp av webbtjänsten Webropol 2.0. Enkäten besvarades av tre informanter: två informanter som arbetat med de svenska respektive finska pensionstexterna samt en informant vid FPA:s översättningsavdelning.¹⁰

¹⁰ Eftersom igenkänning av informanter är möjligt på grund av det begränsade antalet anställda vid FPA:s kommunikationsenhet ger jag inte mer exakta uppgifter om vilka positioner informanterna har.

Enligt informanterna är FPA:s webbplats avsedd att fungera som en central informationskälla för kunder¹¹ och att den ger mer omfattande information än FPA:s tryckta broschyrer som från och med år 2010 blivit lättlästa (se även Institutet för de inhemska språken 2012, *Kela selkeän kielen airuena*). En informant vid FPA anger att texterna på webbplatsen i stort sett har flyttats över till webben från FPA:s äldre broschyrer före övergången till lättlästa broschyrer¹². Även om webbtexterna har ändrats och uppdateras efter övergången representerar de således en långvarig texttradition vid myndigheten.

Webbtexterna på FPA:s webbplats för privatpensioner omstrukturerades under år 2012 före materialinsamlingen. Före omstruktureringen var texterna på webbplatsen förmånsbaserade (t.ex. *fisv. Folkpension, Garantipension och Beskattning av FPA-pensioner*). Efter omstruktureringen utgår texterna från läsarens livssituation (t.ex. *fisv. Pensionsåldern närmar sig* och *Pension för arbetslösa*). De omstrukturerade texterna har även testats med kunder. Två av informanterna anger att situationsbaserade texter vägleder läsaren bättre och gör sidorna mer mottagaranpassade. Informanterna är emellertid medvetna om att texterna inte är problemfria och nämner att det alltid finns något att utveckla.

Enligt informanterna bestäms innehållet i texterna i avsnitten *Pensionär/Eläkeläiset* av webbredaktionen i samråd med informatörerna och sakkunniga. FPA:s informerande webbtexter produceras först på finska. Den informatör som ansvarar för respektive temaområde gör ett finskt underlag som kommenteras av sakkunniga och språkvårdaren i finska vid FPA. Därefter skriver en svensk informatör om texten på svenska. Med en *svensk* respektive *finsk* informatör avses här den informatör som arbetar med de svenska respektive finska texterna, utan att ta ställning till nationalitet eller modersmål. Om de svenska informatörerna inte hinner skriva de svenska texterna översätts de finska texterna till svenska vid FPA:s översättningsavdelning¹³ som även kan utnyttja underleverantörer. Detta var fallet med de finlandssvenska pensionstexterna, som alltså är översättningar. Vid tidpunkten för undersökningen hade FPA:s översättningsenhet en övertranslator, tolv translatorer och en översättningssekreterare samt avtal med tre

¹¹ Både FPA och Pensionsmyndigheten använder ordet *kund* (fi. *asiakas*) om sina klienter i enkätsvaren. Enligt Svensk ordbok betyder *kund* 'person som gör inköp eller utnyttjar viss tjänst', medan *klient* har betydelsen 'som under längre tid (och delvis med egen medverkan) får hjälp av en fackman t.ex. en läkare eller advokat'. På finska avser ordet *asiakas* 'kund' däremot en person eller affär som uträttar ärenden vid en affär eller myndighet (KS, *asiakas*). I finlandssvenska används ordet *kund* möjligen i samma mer utvidgade betydelse som *asiakas* på finska (se även Gustafsson 2014).

¹² FPA:s svenska förmånsbroschyrer har undersökts av Lassus (2010) och Tolvanen (2010, 2012, 2013b).

¹³ Notera att FPA:s organisationsstruktur har förändrats 1.1.2016 (FPA 2016, *Organisation*).

översättningsbyråer. En av informanterna vid FPA anger att informatörerna har relativt stora befogenheter då de skriver webbtexterna. Översättarna kan däremot inte göra lika stora avvikelser från originaltexten.

FPA:s webbredaktion har även gett anvisningar om språkbruket på webbplatsen. Det ordnas också utbildning för personalen. Den informant som arbetat med texter på finska anger att man i de finska texterna strävar efter att använda korta satser och allmänspråk, även om sakinnehållet är komplext. De svenska informanterna uppger att det är ett centralt mål att skriva klarspråk. Dessutom använder man handböcker som *Svenskt lagspråk i Finland*, *Svenskt språkbruk* och *Svenska Akademiens ordlista*. Även samarbete med Institutet (tidigare Forskningscentralen) för de inhemska språken och Centrum för lättläst nämns i enkätsvaren.

På frågan om hur den språkliga kvaliteten i texterna granskas svarar en informant att FPA:s språkvårdare granskar de finska texterna när de förnyas. De svenska texterna granskas av de svenska informatörerna, men en informant anger att detta inte alltid är möjligt på grund av resursbrist. De finska pensionstexterna uppdateras av en finsk informatör. De svenska texterna uppdateras huvudsakligen av de svenska informatörerna eller alternativt översätts ändringarna vid översättningsavdelningen. Enligt informanterna förekommer det ibland att de svenska texterna uppdateras av någon som inte har en tillräcklig kompetens i svenska.

Slutligen nämner informanterna att texterna anpassas till webben så att man undviker alltför långa texter och upprepning och använder hyperlänkar. Vidare avstår man enligt en informant från att nämna lagparagrafer på webben. Vad det gäller översatta texter påpekar en informant att anpassningen till webben ska göras före översättningen eftersom översättaren i hög grad måste följa originaltextens struktur.

Enkäten till FPA visar att det är krävande att upprätthålla parallella webbplatser på svenska och finska. I textproduktionen är de finska texterna primära, medan de finlandssvenska texterna produceras efter de finska. Språkarbetet sköts dels av informatörer, dels av översättningsenheten som översätter texter från finska till svenska och även till andra språk. Särskilt de svenska informanterna nämner resursbrist som en faktor som påverkar texterna. FPA har som framkommit en språkvårdare i finska som kan granska texter på finska, men det finns ingen motsvarande person för de svenska texterna, utan språkgranskningen av de svenska texterna görs av informatörerna. I följande avsnitt behandlar jag textproduktionen vid Pensionsmyndigheten.

5.3.2 Enkät om textproduktion vid Pensionsmyndigheten

Enkäten till Pensionsmyndigheten som innehöll frågor om såväl de sverigesvenska som de sverigefinska texterna i materialet skickades till kontaktpersonen vid Pensionsmyndigheten per e-

post. Kontaktpersonen sammanställde ett gemensamt svarsdokument med svar från fyra informanter: en webbkommunikatör, en kommunikator och en processutvecklare vid Pensionsmyndighetens informationsenhet samt en projektledare vid den översättningsbyrå som översatt det sverigefinska materialet.

Pensionsmyndighetens webbplats har skapats då Pensionsmyndigheten bildades år 2010. Enligt informanterna sammanställdes webbplatsens innehåll av material från både Försäkringskassans och PPM:s dåvarande webbplatser (www.fk.se och www.ppm.se). Detta material bearbetades, anpassades och fick en ny grafisk profil. I arbetet deltog en arbetsgrupp inom myndigheten samt externa konsulter.

De svenska texterna på Pensionsmyndighetens webbplats produceras så att sakkunniga skriver ett underlag som sedan bearbetas av informatörer eller webbkommunikatörer. Behovet av nya texter eller omarbetning av äldre texter kan motiveras av externa faktorer såsom samhällsdebatten, ändringar i lagstiftningen, kundservicen eller interna faktorer, exempelvis kampanjer. Om valet av innehåll på webbplatsen uppger en informant att all information och alla tjänster som Pensionsmyndigheten erbjuder ska vara tillgängliga på webbplatsen. Informanten nämner även att det vid undersökningens tidpunkt fanns så pass mycket information på webbplatsen att det var relevant att minska antalet sidor och mängden information. En annan informant konstaterar att webben är den viktigaste kanalen i Pensionsmyndighetens informationsverksamhet. De svenska texterna anpassas till webben så att det enklaste och viktigaste presenteras först. Enligt informanterna anpassar man texterna till webben även genom att presentera samma fakta i olika form, t.ex. genom grafik eller film.

Pensionsmyndigheten har en intern språkpolicy som gäller även webbtexterna. Personalen utbildas fortlöpande. Enligt en informant har myndighetens språkpolicy som syfte att språket ska vara lätt att läsa och förstå. Vidare ska språket ”ha en ton som gör att vi uppfattas som kompetenta, empatiska, serviceinriktade och moderna”. Central språkvårdslitteratur som nämns av informanterna är *Myndigheternas skrivregler* (6. upplagan, 2004), *Svenska skrivregler* (Karlsson, O. (red.) 2008) och *Svarta listan* (2004). De svenska texterna på webbplatsen har språkgranskats av en extern språkgranskare då webbplatsen grundades. Detta gäller emellertid inte nya och uppdaterade texter som granskas av informatörerna i enlighet med den interna språkpolicy. Till skillnad från FPA har Pensionsmyndigheten ingen språkvårdare, utan språkvård anses ingå i informatörernas kompetens och behandlas i de språkliga riktlinjerna.

Enkäten till Pensionsmyndigheten innehöll även frågor om de finska texterna i avsnittet *International* på Pensionsmyndighetens webbplats. Det framgick av enkätsvaren att texter på alla 13

språk under detta avsnitt har samma struktur och att de finska texterna inte ges någon särställning. Då texterna uppdateras översätts uppdateringarna samtidigt till alla språk.

Urval av språk har bestämts enligt de största språkgrupperna i Sverige förutom svenska och har kompletterats enligt erfarenheter från Pensionsmyndighetens kundservice. En informant påpekar att det även finns tolkservice på åtta olika språk, inklusive finska¹⁴. Årligen används tolkservicen enligt informanten av cirka 1200 finstalande.

Målgruppen för Pensionsmyndighetens finska texter är enligt informanterna personer som har tjänat in sin pension i Sverige men vill få information på finska eller inte kan svenska. Strukturen i de finska texterna utgår från de svenska sidornas struktur, men ges i en mycket kortfattad form. Som ovan konstaterats innehåller de finska texterna (och även andra texter i avsnittet *International*) en parallell text på svenska. Denna praxis härstammar enligt informanterna från PPM som hade gjort test med fokusgrupper. I enkätsvaren motiveras praxisen med att många målgrupper består av personer som bor eller har bott i Sverige och kan svenska åtminstone till viss del. Den svenska texten anses fungera som ”ett komplement eller ett stöd” till texten på läsarens modersmål.

Texterna i avsnittet *International* översätts enligt informanterna av en översättningsbyrå som är upphandlad via ett ramavtal. Då en text ska översättas skrivs originaltexten av en webbredaktör eller kommunikatör och godkänns av sakkunniga eller experter. Därefter sköter webbredaktören kontakten med översättningsbyrån som i sin tur kontaktar en eller flera översättare. Pensionsmyndigheten ger översättningsbyrån inga särskilda riktlinjer om språket i de finska texterna. Den informant som representerar översättningsbyrån uppger att det aktuella språkets allmänna skrivregler följs i översättningarna. Som stöd används även andra texter på myndighetens webbplats, tidigare översatta texter och material från närliggande myndigheter, t.ex. Försäkringskassan. I terminologiska frågor använder man EU-terminologi. De finska texterna granskas inte regelbundet vid Pensionsmyndigheten, utan vanligtvis endast då någon påtalar språkliga brister eller ifrågasätter de begrepp som använts. Om texterna granskas internt görs det av en medarbetare som kan finska. Ansvaret för granskningen av den språkliga kvaliteten i de sverigefinska texterna ligger sålunda främst hos översättningsbyrån.

5.3.3 Jämförande diskussion om enkätundersökningen

Även om enkäterna till FPA och Pensionsmyndigheten ger en något begränsad bild av textproduktionen vid de två myndigheterna visar svaren att det finns såväl likheter som skillnader i

¹⁴ Tolkservicen som nås per telefon nämns i de undersökta sverigefinska texterna. År 2012 var tolkservicen på finska öppen fredagar kl. 12-14.

hur webtexterna produceras vid myndigheterna. Båda myndigheterna satsar på att erbjuda information om sin verksamhet och sina tjänster på olika språk på sina webbplatser. Texterna bygger på tidigare texter som har bearbetats, anpassats och uppdaterats. Vidare utgör textproduktionen en kollektiv process eftersom många olika personer med olika kompetenser deltar i den. Det finns emellertid även vissa tydliga skillnader mellan myndigheterna, vilket jag diskuterar i det följande.

Både FPA och Pensionsmyndigheten ger anvisningar om hur anställda ska skriva till kunder i sina texter (se även Heikkilä & Viertiö 2002, Lassus 2010: 76, Laaksonen 2011 om språkvårdsarbete vid FPA). Enkätsvaren signalerar emellertid skillnader i hur klarspråksarbetet är uppbyggt vid de två myndigheterna. Vid FPA skriver informatörer nya texter som sedan kommenteras av sakkunniga, medan situationen är den omvända vid Pensionsmyndigheten: sakkunniga skriver underlag som sedan bearbetas av informatörer. FPA har en språkvårdare i finska, medan en motsvarande språkvårdare i svenska saknas vid såväl FPA som Pensionsmyndigheten. I fortsatt forskning vore det intressant att utreda närmare hur de något olika organisatoriska strukturer påverkar textproduktionen.

FPA och Pensionsmyndigheten skiljer sig från varandra också i fråga om hur texter på andra språk än majoritetsspråket produceras och granskas. De svenska texterna på FPA:s webbplats produceras huvudsakligen inom FPA, medan Pensionsmyndigheten producerar sina finska texter utanför myndigheten, med hjälp av en översättningsbyrå. FPA:s svenska texter granskas rutinmässigt inom FPA, men Pensionsmyndigheten granskar de finska texterna endast sporadiskt eller om någon påtalar brister. Det är sålunda snarare översättningsbyrån än myndigheten som ansvarar för de sverigefinska texternas kvalitet. Eftersom existerande sverigefinska myndighetstexter ofta fungerar som förebild för nya sverigefinska myndighetstexter, vore det samtidigt ytterst viktigt att skapa goda sverigefinska texter.

Lagstiftningen om språk nämns inte explicit i enkätsvaren från någotdera landet. Detta beror möjligen på jag inte ställde någon explicit fråga om språkens status eller språkliga rättigheter i enkäterna. Eftersom institutionell tvåspråkighet är ett centralt element i den finländska myndighetskulturen är medvetenheten om språkliga rättigheter troligen hög inom FPA. Informanterna vid FPA verkar vara medvetna om att den språkliga kvaliteten i FPA:s finlandssvenska texter inte alltid är så bra som den kunde vara. Även om Pensionsmyndigheten är en myndighet vars verksamhetsområde delvis sammanfaller med förvaltningsområdet för finska, nämns finskans ställning som ett officiellt minoritetsspråk inte i enkätsvaren från Pensionsmyndigheten. Det vore därför motiverat att undersöka de finländska och svenska myndigheternas medvetenhet om olika grupper språkliga rättigheter mer i detalj.

5.4 Sammanfattande diskussion

Jämförelserna i detta kapitel visar att det finns en klar koppling mellan myndigheternas informationsverksamhet och lagstiftningen om språk och språkliga rättigheter. På FPA:s webbplats konstrueras informationen på finska och svenska som jämlika i enlighet med lagstiftningen i Finland. Situationen är ändå inte idealisk: det finns något färre texter om pensioner på svenska och de finlandssvenska texterna är något sekundära i textproduktionen. Därtill verkar resursbrist vara ett problem vid textproduktionen, särskilt i fråga om de finlandssvenska texterna. FPA granskar emellertid texterna på både svenska och finska regelbundet. På Pensionsmyndighetens webbplats framstår informationen på andra språk än svenska snarast som kompletterande: omfattande information ges endast på svenska och texterna på andra språk är korta. De läsare som läser texterna på andra språk förutsätts antagligen söka sig till de längre texterna på svenska om de vill få mer information.

Att det överhuvudtaget finns texter på ett givet språk är en grundläggande förutsättning för att språkliga rättigheter kan förverkligas (Tiililä 2010: 159–160). Det är sålunda positivt att Pensionsmyndigheten har texter på finska och andra språk på sin webbplats, trots att de är korta. De sverigefinska texterna har översatts vid en översättningsbyrå, d.v.s. inte med automatiska översättningsprogram som Google Translate, vilket också förekommit i Sverige (se Wallenius 2012: 8). För språkliga rättigheter är texternas kvalitet emellertid också viktigt (Tiililä 2010: 171). Enligt Sveriges språklag (2009:600) gäller kravet på ett begripligt myndighetsspråk alla språk som myndigheterna använder, d.v.s. även andra språk än svenska. Enkätundersökningen visar emellertid att ansvaret för kvaliteten i Pensionsmyndighetens texter på andra språk än svenska snarast ligger hos dem som översätter texterna. På Pensionsmyndighetens webbplats ges de nationella minoritetsspråken inte någon särställning. Detta kan anknytas till att Sveriges språklag (2009:600) och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:274) endast beskriver allmänna mål för språkpolitiken, men inte hur dessa mål ska nås. Särskilt i Sverige finns det sålunda ett behov av mer explicit lagstiftning om hur myndighetskommunikationen på olika språk ska organiseras.

6 Metod och analysmodell i delstudierna

Analyserna i avhandlingen utgår som ovan framgått från systemisk-funktionell lingvistik (SFL). Den övergripande metoden för avhandlingen är sålunda SFL-inspirerad textanalys. SFL är en bred språkvetenskaplig teori och modell, men jag fokuserar här endast de begrepp som är centrala för mina analyser. Teorin erbjuder ett flertal begrepp för analys av olika fenomen i texter, vilket innebär att den teoretiska referensramen egentligen används som metod (se Svensson & Karlsson 2012: 12–13). Också i denna avhandling används SFL dels som teoretisk referensram, dels som metod och analysredskap. En liknande infallsvinkel tillämpas av bl.a. Lassus (2010: 222).¹⁵

Avhandlingen består av fem delstudier som har publicerats som separata artiklar. I delstudie 1 (Tolvanen 2013a) har jag analyserat icke-verbalspråkliga aspekter av de undersökta texterna ur ett jämförande deskriptivt perspektiv. Denna analys presenteras kort i avsnitt 6.1. I delstudie 2–5 är metoden SFL-inspirerad lingvistisk textanalys. De centrala teoretiska analysredskapen för dessa studier diskuteras i avsnitt 6.2 och 6.3. De undersökta dragen i delstudie 1–5 sammanfattas i avsnitt 6.4.

6.1 Analys av icke-verbalspråkliga drag

Analysen av icke-verbalspråkliga drag i de undersökta webbtexterna avhandling omfattar för det första *multimodal analys* (se Björkvall 2009). Analysen har sitt ursprung i Hallidays funktionella språkmodell (Holmberg & Karlsson 2006: 201–202) och den har utvecklats av Kress och Van Leeuwen (1996). Multimodal analys utgår från att element såsom textlayout, illustrationer och färger utgör betydelsebärande element i texter (Björkvall 2009: 7). Vidare utnyttjar jag begreppen *inhållslig* och *visuell-hypertextuell mottagaranpassning* (Koskela 2009b) som kan tillämpas i analysen av webbtexter. Innehållslig mottagaranpassning omfattar bl.a. hur texter på webbplatser är organiserade och visuell-hypertextuell mottagaranpassning gäller hur webbtexter görs tilltalande för läsaren (Koskela 2009b: 157).

I delstudie 1 (Tolvanen 2013a) ger jag en översikt över hela materialets omfång och utseende, vilket kompletterar de lingvistiska analyserna i delstudie 2–5. Den multimodala analysen gäller webbtexternas komposition samt de bilder som förekommer i texterna. Innehållslig mottagaranpassning diskuterar jag genom att analysera menystrukturen för texterna på

¹⁵ Min avhandling uppvisar likheter med Lassus (2010) avhandling i fråga om teoretisk referensram, material (informerande myndighetstexter) och jämförelsen mellan Finland och Sverige. Materialet i denna avhandling omfattar emellertid även finlandsfinska och sverigefinska texter, som inte undersöks av Lassus (2010). Vidare analyserar Lassus (2010) ordförråd, processtyper, transitiva deltagarroller, språkhandlingar och modalitet, medan jag analyserar komplexa nominalgrupper, ergativitet, projicerade roller och interaktionell inkongruens (se kapitel 6 och 7).

webbplatserna och visuellt-hypertextuell mottagaranpassning genom att fästa uppmärksamhet vid visuella och interaktiva element i texterna. Delstudie 1 sammanfattas i avsnitt 7.1.

I följande avsnitt ger jag en översikt över centrala SFL-begrepp som används i delstudie 2–5. Jag inleder med att diskutera begrepp som främst anknyter till språkets ideationella metafunktion.

6.2 Ideationell analys: Texten som en konstruktion av verkligheten

Den ideationella metafunktionen, som avser hur språket konstruerar vår erfarenhet av världen, utgår från att olika semantiska kategorier beskriver olika typer av varelser och skeenden. *Processer* uttrycker det som sker i en text, bl.a. handlingar, händelser och tillstånd, medan *deltagare* är de entiteter som processerna binder ihop, exempelvis varelser och ting. Därtill kan processer modifieras av olika typer av *omständigheter* som beskriver när, hur och var något sker. (Holmberg & Karlsson 2006: 73–74.) Semantiskt utgör processen, de deltagare som deltar i den och eventuella omständigheter en *figur*, en händelse i världen. Två eller flera figurer i rad utgör en *sekvens*. (Halliday 1998: 190.)

Olika semantiska kategorier realiseras typiskt med olika lexikogrammatiska kategorier. En process realiseras vanligtvis med en verbgrupp¹⁶, en deltagare med en nominalgrupp, en omständighet med en prepositionsfras, en figur med en sats och en sekvens med ett satskomplex. (Halliday 1998: 190.) De semantiska och lexikogrammatiska kategorierna illustreras med exempel ur det empiriska materialet i tabell 3.

¹⁶ I enlighet med Holmberg och Karlsson (2006) använder jag de funktionella termerna *nominalgrupp* och *verbgrupp* i stället för de mer traditionella termerna *nominalfras* respektive *verbfras*. Termerna *verbgrupp* och *verbfras* har något olika betydelse. Termen *prepositionsfras* används emellertid såväl inom traditionell grammatik som inom SFL. Skillnaden mellan grupper och fraser är enligt Halliday och Matthiessen (2004: 311) följande: ”whereas a group is an expansion of a word, a phrase is a contraction of a clause”.

Tabell 3. Semantiska och lexikogrammatiska kategorier enligt SFL.

Semantisk kategori	Kongruent lexikogrammatisk realisering	Exempel ur materialet (fisv.)
Process	Verbgrupp	<i>kan ansöka om, får</i>
Deltagare	Nominalgrupp	<i>du, bostadsbidrag för pensionstagare, vårdbidrag för pensionstagare, barnförhöjning, fronttillägg, folkpension hos FPA</i>
Omständighet	Prepositionsfras	
Figur	Sats (process + deltagare + omständigheter)	<i>Du kan ansöka om bostadsbidrag för pensionstagare, vårdbidrag för pensionstagare, barnförhöjning och fronttillägg hos FPA –</i>
Sekvens	Satskomplex (figur + figur)	<i>Du kan ansöka om bostadsbidrag för pensionstagare, vårdbidrag för pensionstagare, barnförhöjning och fronttillägg hos FPA även om du inte får folkpension.</i>

I följande avsnitt diskuterar jag instanser då en betydelse realiseras med en annan grammatisk kategori än den typiska.

6.2.1 Ideationell grammatisk metafor

Inom SFL utgår man från att processer, deltagare och andra semantiska kategorier är delvis formade av språket: det finns ett samband mellan semantiska kategorier och deras typiska lexikogrammatiska realiseringar. Detta samband kallas *kongruens*. Då en betydelse realiseras med en annan språklig kategori än den typiska, exempelvis då en processbetydelse (t.ex. *att skriva*) uttrycks med en nominalgrupp (t.ex. *skrivande*), innebär det en form av *inkongruens*. Vid denna typ av inkongruens är det fråga om *ideationell grammatisk metafor*¹⁷, vilket innebär att en semantisk kategori realiseras med en lexikogrammatisk kategori som typiskt realiserar en annan semantisk kategori. (Halliday 1998: 192, Halliday & Matthiessen 2004: 640.) Exempelvis processbetydelser som realiseras med nominalgrupper får nya betydelseaspekter: de kan agera som självständiga deltagare (Halliday & Matthiessen 2004:657, Magnusson 2011:57). En del av det semantiska innehållet blir då implicit: de deltagare som deltar i processen kan utelämnas eller deltagarnas roller kan bli vaga (Halliday 1998:226). Bruket av grammatisk metafor kan således göra texten mer abstrakt och vag (Halliday & Matthiessen 2004: 650, Edling 2006: 53, Magnusson 2011: 55–57). Om man inte är insatt i ämnet eller kontexten kan det vara svårt att konstruera den kongruenta betydelsen som uttrycks i en grammatisk metafor, till exempel se vem som är ansvarig för givna

¹⁷ Med begreppet grammatisk metafor avses här endast ideationell grammatisk metafor. Det finns även andra typer av grammatiska metaforer, till exempel interpersonell grammatisk metafor som bl.a. kan användas för att uttrycka personliga åsikter som fakta (se Halliday & Matthiessen 2004: 626–634, Edling 2006: 51, Tolvanen 2016b: 132).

handlingar (se Halliday 1998: 226–227). Sett i ett interpersonellt perspektiv skapar bruket av grammatisk metafor sålunda specialiserade och mindre vardagliga betydelser, vilket kan även ge texten auktoritet och prestige (Halliday & Matthiessen 2004: 657).

Grammatiska metaforer är produktiva resurser i språket och inte negativa i sig (Halliday & Matthiessen 2004: 658). De är centrala inom specialiserade diskurser såsom vetenskaplig och teknisk diskurs (se t.ex. Halliday 1998, Fairclough 1992: 179) och förekommer sålunda särskilt i mer avancerat språkbruk. Därför har bruket av grammatiska metaforer undersökts mycket (se till exempel Simon-Vandenberg, Taverniers & Ravelli (red.) 2003). Inom svensk språkforskning har exempelvis Magnusson (2011) undersökt hur en- och flerspråkiga elever i Sverige använder sig av grammatiska metaforer. Resultaten visar att elevernas bruk av grammatiska metaforer ökar när de blir äldre (Magnusson 2011: 227). Edling (2006: 84) som diskuterar grammatiska metaforer i sin analys av abstraktion i elevspråk och läroböcker visar att grammatiska metaforer är vanligare i läroböcker riktade till äldre årskurser än till yngre elever.

I föreliggande avhandling tillämpas SFL-begreppet grammatisk metafor vid analys av nominala strukturer. Nominalisering utgör det mest produktiva sättet att skapa grammatiska metaforer (Halliday & Matthiessen 2004: 656). I delstudie 2 (Tolvanen 2014b) analyserar jag nominala strukturer i de finlandssvenska och sverigesvenska texterna genom att studera *komplexa nominalgrupper*, d.v.s. nominalgrupper som innehåller fler än ett substantiv. Vidare undersöker jag om de komplexa nominalgrupperna innehåller grammatiska metaforer eller inte, d.v.s. om de skapar betydelser som i ett mer kongruent språkbruk skulle uttryckas med verbgrupper. Resultaten av delstudie 2 sammanfattas i avsnitt 7.2.

6.2.2 Ergativitet

Som framgått ovan beskriver språket enligt SFL skeenden i världen som processer, deltagare, figurer och sekvenser. Processer och deltagare kan vidare analyseras utifrån vilka typer av betydelser de skapar. Halliday och Matthiessen (2004: 172) räknar med sex olika typer av processer i engelska (materiella, mentala, relationella, verbala, beteendemässiga och existentiella processer). Inom nordisk och svensk textforskning utgår man vanligtvis från fyra processtyper: *materiella*, *relationella*, *verbala* och *mentala* processer (Holmberg & Karlsson 2006: 78–79). En materiell process innebär en handling i den yttre världen (t.ex. *att åka*), en relationell process ett förhållande mellan entiteter (t.ex. *att vara*, *att ha*), en verbal process att något kommuniceras med det verbala språket (t.ex. *att berätta*) och en mental process en förändring i den inre världen (t.ex. *att tänka*) (Holmberg & Karlsson 2006: 79–102). Varje processtyp har en eller flera möjliga deltagare med olika semantiska roller, t.ex. Aktör och Mål i materiella processer, till exempel *guiden*_{Aktör} *hjälpte*

*Maria*_{Mål} (Holmberg & Karlsson 2006: 80–82). Rollerna som är specifika för den aktuella processtypen kallas *transitiva* deltagarroller. För en sammanfattande presentation av transitiva deltagarroller i svenska, se Holmberg och Karlsson (2006: 102) och för en omfattande analys av processtyper och transitiva deltagarroller i finlandssvenska och sverigesvenska myndighetsbroschyrer, se Lassus (2010: 123–148, 149–186). Förutom transitiva deltagarroller finns det deltagarroller som är gemensamma för de olika processtyperna, s.k. *ergativa* deltagarroller, som undersöks i denna avhandling. I en ergativ analys analyseras deltagare i satser med fokus på påverkan: vilken deltagare påverkar eller påverkas av andra (Halliday & Matthiessen 2004: 280–301, A-M Karlsson 2011: 28).

Analysen av ergativitet i avhandlingen utgår huvudsakligen från Halliday & Matthiessen (2004: 280–301) som diskuterar ergativitet i engelska och A-M Karlsson (2011) som ger en kort översikt över ergativitet i svenska. De ergativa deltagarrollerna är *Medium* (eng. Medium), *Agent* (eng. Agent), *Gynnad* (eng. Beneficiary) och *Räckvidd* (eng. Range) (Halliday & Matthiessen 2004: 280–301, svenska termer ur A-M Karlsson (2011: 28), Gynnad ur Lassus (2006)). I min analys fokuserar jag på den aktuella processen och hur påverkan framställs i den: vilka deltagare påverkar och påverkas av andra. Jag är främst intresserad av hur myndigheten och läsaren presenteras med hänsyn till påverkan. Rollen Räckvidd diskuteras därför endast i begränsad omfattning eftersom myndigheten eller den tänkta läsaren inte har rollen Räckvidd i materialet. I tabell 4 ges en sammanfattning av ergativa deltagarroller enligt Halliday & Matthiessen (2004), Karlsson 2011 och Tolvanen (2014a, se avsnitt 7.3). De aktuella deltagarna har markerats med fetstil och processerna har understrukits. Tabellen inkluderar endast de kategorier som förekommer i A-M Karlsson (2011) och/eller Tolvanen (2014a).

Tabell 4. Ergativa deltagarroller i Halliday & Matthiessen (2004), A-M Karlsson (2011) och Tolvanen (2014a).

<p>Medium (eng. Medium) Halliday & Matthiessen 2004: "the one through which the process is actualized, and without which there would be no process at all." (s. 288) Tolvanen 2014a: Medium är den deltagare som aktualiserar processen.</p>		
Exempel	A-M Karlsson 2011	Tolvanen 2014a
i materiell process	<i>Leksaksbilen rullar. Barnet rullar leksaksbilen.</i>	fisv. <i>Om du bor i ett egnahemshus, beräknar FPA boendeutgifterna utifrån de genomsnittliga uppvärmnings-, vatten- och underhållsutgifter som – svsv. Sedan fastställer vi en antagen pensionsrätt som är 18,5 procent av det medelvärdet. svsv. Om du bor tillsammans med någon anhörig som äger huset –</i>
i mental process	<i>Hunden hör bilen. Bilen retar hunden.</i>	–
i verbal process	<i>Pappan berättar en saga. Förskolläraren tillrättavisar flickan.</i>	svsv. <i>Har du angett din e-postadress meddelar vi dig när dina uppgifter finns tillgängliga –</i>
i relationell process	<i>Skogen består av träd. Björnen är vårt största rovdjur. Björnar finns.</i>	fisv. <i>– eftersom FPA inte alltid har alla uppgifter om dina pensioner. fisv. Om du är missnöjd med FPA:s beslut gällande din ansökan –</i>
<p>Agent (eng. Agent) Halliday & Matthiessen 2004: "the external agency where there is one." (s. 292) A-M Karlsson 2011: "– den ska vara en av minst två deltagare (alltså inte enda deltagare) och att den ska påverka en annan deltagare. Däremot krävs det inte att agenten är medveten eller har en avsikt." (s. 30) Tolvanen 2014a: Agenten är en av minst två deltagare och den påverkar en annan deltagare.</p>		
Exempel	A-M Karlsson 2011	Tolvanen 2014a
i materiell process	<i>Barnet rullar leksaksbilen.</i>	fisv. <i>FPA betalar in bostadsbidraget för pensionstagare på ditt konto den 4:e varje månad – . svsv. Vi skickar varje år (under hösten) ut levnadsintyget till dig som bor i ett land som Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan inte automatiskt får dessa uppgifter från.</i>
i mental process	<i>Bilen retar hunden.</i>	–
i verbal process	<i>Förskolläraren tillrättavisar flickan.</i>	–
<p>Gynnad (eng. Beneficiary) Halliday & Matthiessen 2004: "the one to whom or for whom the process is said to take place" (s. 293) A-M Karlsson 2011: – Tolvanen 2014a: Gynnad är den deltagare som processen är ägnad för eller riktar sig till.</p>		
Exempel	A-M Karlsson 2011	Tolvanen 2014a
i materiell process	–	svsv. <i>Du kan få bostadstillägg för som längst tre år i taget och för tre månader tillbaka i tiden.</i>
i verbal process	–	fisv. <i>Den som beviljats barnförhöjning ska meddela</i>

i relationell process	–	<i>FPA om förändringar som gäller barnets underhåll. fiv. Om du bott eller arbetat i ett annat land än Finland kan <u>du</u> också <u>ha rätt till</u> pension från utlandet.</i>
Räckvidd (eng. Range) Halliday & Matthiessen 2004: "the element that specifies the range or domain of the process" (s. 293) A-M Karlsson 2011: "det element som helt enkelt anger hur långt processen når" (s. 30) Tolvanen 2014a: Räckvidd uttrycker hur långt processen sträcker sig.		
Exempel	A-M Karlsson 2011	Tolvanen 2014a
i materiell process	–	svsv. Sedan <u>fastställer</u> vi en antagen pensionsrätt som är 18,5 procent av det medelvärdet. –
i mental process	<i>Hunden <u>hör bilen</u>.</i>	–
i verbal process	Pappan <u>berättar en saga</u> .	fiv. Den som beviljats barnförhöjning <u>ska meddela FPA om förändringar som gäller barnets underhåll.</u>
i relationell process	<i>Skogen <u>består av träd</u>. Björnen <u>är vårt största rovdjur</u>.</i>	fiv. – eftersom FPA inte alltid <u>har alla uppgifter om dina pensioner.</u>

Genom att analysera ergativitet kan man belysa vilken deltagare som påverkar de andra och hur texterna presenterar påverkan och ansvar (se Vagle 1999: 166–173, Sellgren 2011). Inom s.k. kritisk diskursanalys kan en ergativ analys användas för att illustrera hur maktstrukturer konstrueras genom språket: exempelvis agenter kan osynliggöras av politiska, ideologiska eller sociala skäl (Fairclough 1992: 179–183, se till exempel O’Halloran 2005). Inom nordisk språkforskning har ergativ analys tillämpats bl.a. av Hedeboe (2007), som diskuterar rollen Medium i Andersens berättelser, och Nordrum (2013), som diskuterar agens i medicinsk diskurs. Inom svensk språkforskning inkluderar Lassus (2006) rollen Gynnad i sin analys av deltagare i myndighetsbroschyrer. Sellgren (2011: 62–63) som diskuterar agenter och aktörer i läromedelstexter visar hur mänskliga deltagare osynliggörs i texter som beskriver händelser som förorsakas av människor, t.ex. oljeutsläpp. Genom att icke-mänskliga deltagare står som Agent framstår händelserna som naturliga och svåra att påverka. Rehnberg (2011) som diskuterar hur hjälteroller konstrueras i s.k. *corporate storytelling* konstaterar i sin tur att den ergativa rollen Agent kan användas för att lyfta fram hjälten i en berättelse: hjälten kan påverka andra.

I denna avhandling tillämpas ergativ analys i delstudie 3 (se avsnitt 6.3 och 7.3) där jag studerar vilka ergativa deltagarroller den utgivande myndigheten och den tänkta läsaren har i de finlandssvenska och sverigesvenska texterna. Jag återkommer till delstudie 3 även i avsnitt 6.3.1 nedan. I följande avsnitt går jag över till att behandla begrepp som främst anknyter till den interpersonella metafunktionen.

6.3 Interpersonell analys: Texten som interaktion

Språkets interpersonella metafunktion beskriver hur språket skapar ett förhållande mellan dem som kommunicerar. Analyser av den interpersonella metafunktionen inom SFL utgår ofta från språkhandlingar och modalitet (se exempelvis Holmberg & Karlsson 2006: 31–72, Lassus 2010: 187–217, Hamberg 2011). Språkhandlingar som gäller utbyte av information och varor och ting uttrycks typiskt med påståenden, frågor, erbjudanden och uppmaningar. Modalitet, d.v.s. sannolikhet, vanlighet, förpliktelse och villighet, uttrycks främst med modala verb eller satsadverbial (t.ex. *kanske, säkert, ofta*). (Holmberg & Karlsson 2006: 31–72, Holmberg 2011.) I föreliggande avhandling utgår den interpersonella analysen från Thompson och Thetela (1995: 124) som konstaterar att interaktion i skrivna texter på ett avgörande sätt skiljer sig från interaktion i talad diskurs. Thompson och Thetela (1995: 106–109) indelar den interpersonella metafunktionen i en personlig komponent, som omfattar modalitet och evaluering och uttrycker talarens attityder och åsikter, och en interaktionell komponent. Den interaktionella komponenten indelas i två typer av roller. För det första skapar språkhandlingarna roller för dem som kommunicerar (eng. *enacted roles*): om den ena parten ställer en fråga, förväntas den andra svara på den. För det andra projiceras det roller på dem som kommunicerar genom att de beskrivs med olika lexikogrammatiska val i texten (eng. *projected roles*). I denna avhandling undersöker jag det senare, d.v.s. *projicerade roller*, som behandlas mer i detalj i följande avsnitt.

6.3.1 Projicerade roller

Begreppet projicerade roller visar hur relationen mellan dem som kommunicerar, d.v.s. avsändaren och läsaren, påverkas av hur parterna konstrueras i texten. Thompson och Thetela (1995: 108) ger följande definition för begreppet:

Projected roles are those which are assigned by the speaker/writer by means of the overt labelling of the two participants involved in the language event. The labelling is done by *the choice of terms used to address or name the two participants* and by *the roles ascribed to them in the processes referred to in the clause*. (min kursivering)

Min analys av projicerade roller innebär således en analys av 1) hur de som kommunicerar benämns i texterna, 2) vilka processer de deltar i och 3) vilka roller de har i dessa processer. Detta illustreras i exempel 2 och 3 där den aktuella processen markeras med fet stil:

(2) fisv. FPA **justerar** alltid bostadsbidragets belopp då det gått två år från det att bidraget beviljades eller justerades föregående gång.

(3) svsv. Har du angett din e-postadress **meddelar** vi dig när dina uppgifter finns tillgängliga.

I exempel 2 är myndigheten som benämns med *FPA* deltagare i processen *justera*. I min analys fokuserar jag på ergativa roller (se 6.2.2 ovan) och här är myndigheten Agent och *bostadsbidragets belopp* Medium. I exempel 3 benämns myndigheten däremot med *vi* och den tänkta läsaren med *du*. Både myndigheten och läsaren är deltagare i processen *meddela*, där myndigheten har rollen Medium och läsaren rollen Gynnad.

Eftersom analysobjektet här är processer och deltagarroller som huvudsakligen anses uttrycka ideationella betydelser (se avsnitt 6.2 ovan) visar projicerade roller hur de ideationella och interpersonella metafunktionerna samverkar: systemet för processer och deltagare uttrycker både ideationella och interpersonella betydelser (se Nord 2011b: 155). Vid projicerade roller utgör de som deltar i kommunikationen samtidigt deltagare i satser: ”the person on who the role is projected is simultaneously a participant in the language event and a participant in the clause” (Thompson & Thetela 1995: 108). I exempel 2 och 3 realiseras myndigheten med *FPA* och *vi* och textens läsare med *du* och dessa lexikogrammatiska realiseringar utgör en del av kommunikationen mellan myndigheten och läsaren.

Projicerade roller kan skapas med olika typer av lexikogrammatiska val. Myndigheten och den tänkta läsaren kan å ena sidan beskrivas med deiktiska former, exempelvis *vi* och *du*, men å andra sidan med olika uttryck i tredje person, till exempel egennamn (bl.a. *Pensionsmyndigheten*, *FPA*) eller andra beskrivande nominalgrupper (bl.a. *pensionstagaren*, *den som får vård*). Som Lind Palicki (2010: 70) konstaterar konstruerar bruket av direkt tilltal den tänkta läsaren som en deltagare i den omedelbara kommunikationssituationen, medan beskrivning i tredje person ställer läsaren utanför den omedelbara kommunikationssituationen, i ett vidare deiktiskt rum. De uttryck som syftar på myndigheten eller läsaren kan vidare kategoriseras med hänsyn till om samma typer av uttryck används om båda parterna. I mitt material tilltalas den tänkta läsaren typiskt med andra person singularis. Om man då talar om myndigheten i första person pluralis konstruerar uttrycken ett intryck av symmetriskt tilltal (*du – vi*) där båda parterna använder samma typ form när de talar till den andra. Vid asymmetriskt tilltal använder de två parterna emellertid olika typer av former om varandra, exempelvis tilltal till läsaren men egennamn om myndigheten (t.ex. *du – FPA*). Då konstrueras kommunikationssituationen som mer asymmetrisk och distanserad. (Se Tolvanen 2014a, 2016a.)

En analys av vilka roller som projiceras på myndigheten och den tänkta läsaren presenteras i delstudie 3 (Tolvanen 2014a, se avsnitt 7.3) där jag utreder hur myndigheten och den tänkta läsaren beskrivs, vilka processer de deltar i och vilka ergativa deltagarroller de har i de finlandssvenska och

sverigesvenska texterna. Direkt tilltal till läsaren diskuteras däremot i detalj i delstudie 4 (Tolvanen 2016a, se avsnitt 7.4) där jag huvudsakligen analyserar de finlandsfinska och sverigefinska texterna.

6.3.2 Interaktionella luckor och interaktionell inkongruens

Som ovan framgått förutsätter projicerade roller explicita lexikogrammatiska uttryck som syftar på textens avsändare eller tänkta läsare (Thompson & Thetela 1995: 109). I materialet förekommer det också olika opersonliga konstruktioner som saknar explicit lexikogrammatisk syftning till avsändaren eller läsaren, men som implicit syftar på någon av dem, till exempel:

(4) fisv. Vårdbidrag, barnförhöjning och bostadsbidrag för pensionstagare *söks* hos FPA.

(5) fisv. *Anmälan* ska däremot alltid göras skriftligen.

(6) svfi. Takuueläköttä *voidaan maksaa* EU- tai ETA-maassa asuvalle –

'Garantipension *kan utbetalas* till den som bor i ett EU- eller ETA-land –'.

(7) svsv. Finns det något undantag då *man får behålla sin garantipension* även om *man flyttar utanför EU/EES*?

Dessa opersonliga konstruktioner kallar jag i enlighet med Thompson och Thetela (1995: 123) *interaktionella luckor* (eng. *interactional slot*). Grammatiskt sett saknar interaktionella luckor en deltagare, till exempel den som söker om förmånerna i exempel 4, den som anmäler i exempel 5 och den som betalar ut förmånen i exempel 6. Jag utvidgar begreppet så att det även omfattar *man*-konstruktioner (exempel 7).

Vem som kan identifiera sig med en interaktionell lucka varierar beroende på kontexten och den betydelse som den opersonliga konstruktionen skapar. En interpersonell lucka kan sålunda vara mer eller mindre öppen för identifiering. I öppna interaktionella luckor inbjuds den som läser att identifiera sig med den språkliga konstruktionen som saknar en deltagare, t.ex. *imagine how rewarding it is to nurse a stroke victim towards independence* (Thompson & Thetela 1995:123). Detta är fallet i fråga om den som söker i exempel 4 och den som anmäler i exempel 5. I exempel 6 kan en privatperson som läser texten vanligtvis inte identifiera sig som den som betalar ut pension, eftersom hen vet att myndigheterna ansvarar för det i dagens samhälle. Den interpersonella luckan är sålunda inte öppen för läsaren.

Att man inte direkt nämner en part som deltar i kommunikationen diskuteras vidare av Thompson (2003) som analyserar hur referenter i världen (eng. *w-participants*, där *w* står för *world*) realiserar som deltagare i satser (eng. *c-participants*, där *c* står för *clause*). Om den eller de referenter som kommunicerar inte realiserar som deltagare i satsen eller texten, kan texten anses

representera en inkongruent version av verkligheten (Thompson 2003: 276). Detta diskuteras av Thompson på följande sätt:

To what extent – if at all – are all these resources kinds of grammatical metaphor? From one angle, they could be seen as metaphorical, since they construe the events referred to in ways which are not congruent with the physical events: one of the central W-participants in those events remains indexed but unmentioned.

I enlighet med det som Thompson ovan diskuterar föreslår jag att interaktionella luckor kan ses som inkongruenta. Interaktionella luckor är sålunda en resurs att skapa *interaktionell inkongruens*, vilket innebär att de som kommunicerar via texten inte realiseras som deltagare i den språkliga realiseringen, d.v.s. satsen eller texten. I myndighetstexter osynliggörs exempelvis myndigheten med konstruktioner av detta slag samtidigt som den implicit indexeras som en central part i verksamheten (se till exempel Lassus 2010: 257, 261, Tolvanen 2012).

Hur olika referenter osynliggörs i texter har även diskuterats inom kritisk diskursanalys (se till exempel Fairclough 1992). Van Leeuwen (2008: 28) gör en indelning i referenter som är inkluderade i texten (eng. *included*), referenter som ställs i bakgrunden (eng. *backgrounded*) och undertryckta referenter (eng. *suppressed*). Inkluderade referenter nämns explicit i texten. Referenter i bakgrunden utelämnas däremot på vissa ställen, medan de nämns på andra ställen i texten, vilket gör att de är relativt väl identifierbara. Undertryckta referenter nämns däremot inte explicit någonstans i texten, men detta är inte fallet i fråga om myndigheten eller läsaren i mitt material. Min analys av interaktionell inkongruens gäller sålunda främst hur textens avsändare eller läsare inkluderas i texten eller placeras i bakgrunden. Med interaktionell inkongruens kan referenter som indexeras som deltagare i verksamheten sålunda placeras i bakgrunden, men de är inte undertryckta.

I delstudie 5 (Tolvanen 2016b) diskuterar jag opersonliga konstruktioner som en resurs för interaktionell inkongruens och utforskar både vilka opersonliga konstruktioner som skapar interaktionell inkongruens och vilka funktioner de har i materialet. Materialet för delstudie 5 består av alla fyra textgrupper. I följande avsnitt sammanfattar jag metoderna och analysobjekten i delstudie 1–5.

6.4 Sammanfattning av metod och analysobjekt i delstudierna

I delstudie 1–5 analyserar jag ett urval icke-verbalspråkliga och lexikogrammatiska drag hos de undersökta texterna och tillämpar begrepp ur den systemisk-funktionella språkmodellen för att visa

hur betydelser skapas i texterna. Analysobjekt och centrala begrepp i de olika delstudierna presenteras i kortfattad form i tabell 5.

Tabell 5. Delstudierna i avhandlingen.

Delstudie	Material	Centrala begrepp	Analysobjekt
1	alla textgrupper	multimodalitet, mottagaranpassning	texternas omfattning, organisation, komposition, visuella och interaktiva element
2	fisv., svsv., fifi.	grammatisk metafor	komplexa nominalgrupper (nominalgrupper med fler än ett substantiv)
3	fisv., svsv.	roller som projiceras på myndigheten och den tänkta läsaren	1) uttryck som beskriver myndigheten/läsaren 2) processer som myndigheten/läsaren deltar i 3) ergativa deltagarroller som myndigheten/läsaren har
4	fifi., svfi.	roller som projiceras på den tänkta läsaren	direkt tilltal till läsaren
5	alla textgrupper	interaktionell inkongruens	opersonliga konstruktioner som syftar på myndigheten/läsaren

För att kunna diskutera skillnader och likheter mellan texterna inleder jag de lingvistiska analyserna i delstudierna på mikronivån (se Mauranen & Piitulainen 2012: 275–276): genom att undersöka specifika drag som uttrycker vissa typer av betydelser och som kan räknas. Därmed blir det möjligt att jämföra de aktuella textgrupperna med varandra. Vid sidan av den mer kvantitativa diskussionen analyserar jag de undersökta dragen även ur ett mer kvalitativt perspektiv.

Jämförelserna i denna avhandling görs dels mellan texter på ett och samma språk i två olika länder och dels mellan texter på olika språk, som typologiskt är rätt olika varandra. Jag redogör emellertid för strukturella skillnader mellan de två språken endast i den mån det är aktuellt för delstudierna. För en omfattande presentation av finskans struktur på svenska se till exempel F Karlsson (2009).

I följande kapitel går jag över till att presentera de empiriska resultaten av delstudierna.

7 Sammanfattning av delstudierna

I detta kapitel redogör jag kort för de fem delstudier som ingår i avhandlingen med fokus på resultaten. Studierna presenteras och numreras enligt den ordning som de har färdigställts. Metoderna för studierna har presenterats i kapitel 6 ovan och diskuteras mer i detalj i respektive delstudie.

7.1 Delstudie 1 (Tolvanen 2013a)

Informeraende myndighetstexter på webben i ett kontrastivt perspektiv. I: Eronen, Maria & Rodi-Risberg, Marinella (red.) 2013: *Haasteena näkökulma, Perspektivet som utmaning, Point of view as challenge, Perspektivität als Herausforderung*. VAKKI-symposiumi XXXIII 7.–8.2.2013. VAKKI Publications 2. Vaasa. S. 362–373.

I delstudie 1 analyseras alla fyra textgrupper i fråga om texternas omfång, hierarkiska organisation och komposition samt visuella och interaktiva element i texterna. Som det framgått även i kapitel 5 är de finlandssvenska och finlandsfinska textgrupperna nästan parallella i antalet texter och textinnehåll, medan de sverigesvenska texterna är betydligt flera och längre. De sverigefinska texterna är betydligt färre och kortare och innehåller samma text på finska och svenska. Vidare är de sverigefinska texterna flerspråkiga genom att språket i vissa element, till exempel myndighetens logotyp, är svenska. De finlandssvenska, finlandsfinska och sverigesvenska texterna är organiserade med hjälp av en komplex menystruktur, medan de sverigefinska texterna inte är organiserade i förhållande till varandra. De visuella elementen i de finlandssvenska och finlandsfinska texterna består av tabeller som ger specifik information om bl.a. pensionsbelopp. I de sverigesvenska texterna förekommer det både diagram, tabeller och bilder. Interaktiva element, d.v.s. olika typer av hyperlänkar, förekommer i såväl de finlandssvenska, finlandsfinska som de sverigesvenska texterna. I de sverigesvenska texterna utnyttjas även bl.a. videoklipp för att ge information i olika format. I de sverigefinska texterna förekommer det däremot inga bilder eller tabeller och endast få hyperlänkar, som leder till webbsidor på svenska.

Resultaten visar att de sverigefinska texterna tydligt skiljer sig åt från de övriga texterna bl.a. i fråga om omfång och visuella och interaktiva element. Den begränsade mängden information som Pensionsmyndigheten erbjuder på finska avspeglar det faktum att finskan i Sverige inte har en lika stark officiell ställning som de övriga varieteterna. Därtill finns det en klar skillnad mellan hur de två myndigheterna kommunicerar med sina läsare på webben. De finlandssvenska och finlandsfinska texterna representerar traditionell skriftbaserad myndighetsinformation som är tekniskt anpassad till webben. De sverigesvenska texterna ger däremot omfattande information i olika format, bl.a. videoklipp, och är visuellt mer engagerande genom att de innehåller bilder på människor i olika

skeden av livet som läsarna kan identifiera sig med. Eftersom texterna är tilltalande och skapar en positiv bild av pensionen uppvisar de vissa likheter med reklam, vilket kan även ses som en följd av kommersialisering inom den offentliga sektorn (se Fairclough 1992: 207) som möjligen gått längre i Sverige än i Finland.

7.2 Delstudie 2 (Tolvanen 2014b)

Komplexa nominalfraser i finlandssvenska myndighetstexter. I: *Folkmålsstudier* 52, 2014. S. 214–226.

I delstudie 2 undersöker jag nominala strukturer i de finlandssvenska texterna genom att analysera komplexa nominalgrupper, d.v.s. nominalgrupper som innehåller fler än ett substantiv. Jag fokuserar på förekomsten av tre typer av komplexa nominalgrupper: nominalgrupper med genitivattribut (t.ex. *fisv. bostadsbidragets belopp*), nominalgrupper med prepositionsattribut (t.ex. *svsv. beräkning av underlaget till den allmänna pensionen*) och nominalgrupper med samordning (t.ex. *fisv. garantipension och bostadsbidrag*, *svsv. din barnpension, omställningspension eller änkepension*). Därtill jämförs de finlandssvenska texterna dels med de sverigesvenska texterna, dels med de finlandfinska texterna. Analysen visar att de tre undersökta typerna av komplexa nominalgrupper är vanligare i de finlandssvenska texterna än i de sverigesvenska texterna.¹⁸ De finlandssvenska texterna uppvisar klart en tendens till nominala strukturer (se även Tolvanen 2010: 105). Därtill innehåller komplexa nominalgrupper i de finlandssvenska texterna oftare grammatiska metaforer i form av nominaliseringar av processbetydelser, till exempel *fisv. utbetalningen av pension* 'pension utbetalas'. Nominaliseringar av processbetydelser förekommer i de finlandssvenska texterna även utan direkt parallell i de finlandfinska texterna och kan sålunda ses som ett utslag av den kultur- och situationskontext som är gemensam för de finlandssvenska och finlandfinska texterna. Samordningen av nominalgrupper framstår som en textuell struktur som är gemensam för de undersökta finlandssvenska och finlandfinska texterna.

Komplexa nominalgrupper utgör en mer central resurs för att uttrycka betydelser i de finlandssvenska texterna än i de sverigesvenska texterna. Att betydelser i högre grad skapas med komplexa nominalgrupper leder till att de finlandssvenska texterna är mer statiska och lexikalt täta.

¹⁸ En del av de komplexa nominalgrupperna är termer, d.v.s. språkliga uttryck för begrepp som hör till begreppssystem inom teknolekter (Laurén 1993: 97), vilket jag inte har analyserat inom ramen för denna delstudie. Användning av termer är typiskt för fackspråk (se Laurén 1993: 99–120) och kan sålunda bidra till att texterna skapar ett specialiserat intryck.

Det mer frekventa bruket av grammatiska metaforer kan dels ge texten en abstrakt och specialiserad prägel, dels ge texten och textens avsändare auktoritet (se Halliday & Matthiessen 2004: 657).

7.3 Delstudie 3 (Tolvanen 2014a)

Auktoritet i finlandssvenska och sverigesvenska myndighetstexter – en studie av lexikogrammatiska val och ergativa roller. I: *Språk och stil. Tidskrift för svensk språkforskning*. NF 24, 2014. S. 169–199.

I delstudie 3 jämförs de finlandssvenska och sverigesvenska texterna med varandra med fokus på roller som projiceras på myndigheten och den tänkta läsaren: hur de benämns i texterna, vilka processer de är deltagare i och vilka ergativa roller de har.

I de finlandssvenska texterna beskrivs myndigheten i regel med egennamnet, medan både första person pluralis och egennamn används i de sverigesvenska texterna. Medan de finlandssvenska texterna lyfter fram myndighetens auktoritet att bevilja och betala ut pensioner, konstruerar de sverigesvenska texterna oftare myndigheten som den som beräknar pensioner. Vid ergativ analys är myndigheten i de finlandssvenska texterna oftast Agent, därefter Medium och mest sällan Gynnad. I de sverigesvenska texterna har myndigheten oftast rollen Medium, därefter Gynnad och mest sällan Agent. Då myndigheten konstrueras som Agent kan den påverka andra och därmed har auktoritet, vilket är vanligare i de finlandssvenska texterna.

Den tänkta läsaren konstrueras betydligt oftare som deltagare än myndigheten i både de finlandssvenska och sverigesvenska texterna. Tilltal med *du* är tydligt det vanligaste sättet att syfta på läsaren i båda textgrupperna. I de finlandssvenska texterna presenteras den tänkta läsaren oftare som förmånstagare och sökande, vilket konstruerar förhållandet mellan myndigheten och läsaren som asymmetriskt. I de sverigesvenska texterna konstrueras läsaren något mer sällan som förmånstagare och sällan som sökande. Den tänkta läsaren har i båda textgrupperna oftast deltagarrollen Medium, därefter Gynnad och mest sällan Agent. Då läsaren är Gynnad konstrueras hen ofta som en passiv mottagare, vilket är något vanligare i de finlandssvenska texterna.

Resultaten från studien visar att myndigheten i de finlandssvenska texterna konstrueras som auktoritet och utbetalare av pensioner, medan läsaren ofta är en passiv mottagare som får pension. De roller som projiceras på myndigheten och läsaren är sålunda mer traditionella och pensionerna konstrueras som ett ekonomiskt stöd som läsaren behöver. Att de finlandssvenska texterna uttrycker auktoritet mer tydligt anknyter antagligen till att finländare är mer positiva till auktoriteter än svenskar (Pettersson & Nurmela 2007: 6–7). I de sverigesvenska texterna konstrueras myndighetens roll som mindre auktoritativ och den tänkta läsaren mer sällan som en passiv mottagare. Dessa projicerade roller kan relateras till informaliseringen av det svenska myndighetsspråket (se

Mårtensson 1988), som lett till att det institutionella förhållandet inte synliggörs i de sverigesvenska texterna på samma sätt som i de finlandssvenska texterna.

7.4 Delstudie 4 (Tolvanen 2016a)

Lukijan suora puhuttelu suomalaisissa ja ruotsinsuomalaisissa viranomaisteksteissä. 'Direkt tilltal till läsaren i finska och sverigefinska myndighetstexter' I: *Virittäjä* 1/2016. S.5–29.

Som framgått ovan är läsartilltal med *du* mycket vanligt i de finlandssvenska och sverigesvenska texterna. I delstudie 4 analyserar jag bruket av direkt tilltal till läsaren i de finlandsfinska och sverigefinska texterna och jämför dem på relevanta punkter med de finlandssvenska och sverigesvenska texterna som ingår i mitt material.

I finska kan tilltal uttryckas med olika former: förutom personliga och possessiva pronomen även finita verbformer och possessivsuffix. I analysen undersöker jag dessa tilltalsformer samt imperativ med fokus på vilka betydelser de skapar. Även om finskan generellt uppvisar en stark tendens att undvika direkt tilltal (Hakulinen 2001 [1987], Yli-Vakkuri 2005) har FPA på 2000-talet gjort ett medvetet beslut att införa tilltal i sina texter på både finska och svenska (Lassus 2010: 58, Laaksonen 2011). Resultaten visar att olika former i andra person singularis är det vanligaste sättet att syfta på läsaren i de finlandsfinska och sverigefinska texterna. Läsaren nias inte i texterna. Imperativ, som konstruerar myndigheten som uppmanare, förekommer oftare i de finlandsfinska texterna, medan myndigheten i de sverigefinska texterna sällan ger direkta uppmaningar i form av imperativ, vilket skapar myndigheten en mindre auktoritativ roll. Tilltalet anknyter till s.k. artighet (Brown & Levinson 1987) genom att det huvudsakligen används i samband med betydelser som är positiva eller neutrala för läsaren och sällan i samband med betydelser som kan tolkas som negativa för läsaren, exempelvis sjukdom eller arbetslöshet. Tilltal har sålunda en interpersonell funktion: det för textens betydelser närmare läsaren. Att tilltal inte används i samband med negativa betydelser såsom sjukdomar har noterats även i Skoglunds (2014: 182–183) undersökning av sverigesvenska broschyrtexter.

Resultaten i studien visar att läsartilltal i andra person singularis är helt etablerat också i de finlandsfinska och sverigefinska texterna, på samma sätt som i de finlandssvenska och sverigesvenska texterna (se delstudie 3 i avsnitt 7.3). I fråga om läsartilltal har en klar informalisering sålunda skett även i de finlandsfinska och finlandssvenska texterna, men texterna har inte nödvändigtvis informaliserats i alla andra avseenden.

7.5 Delstudie 5 (Tolvanen 2016b)

Någon särskild ansökan behöver inte göras. Opersonliga konstruktioner i myndighetstexter på svenska och finska i Finland och Sverige. I: *Folkmålsstudier* 54, 2016. S. 115–141.

Analysen av myndighetens och den tänkta läsarens roller i delstudie 3 och 4 kompletteras i delstudie 5 med en analys av hur myndigheten och den tänkta läsaren osynliggörs med hjälp av opersonliga konstruktioner i de finlandssvenska, finlandsfinska, sverigesvenska och sverigefinska texterna. Opersonliga konstruktioner diskuteras som en resurs för att skapa interaktionell inkongruens, vilket innebär att de referenter som deltar i kommunikationen osynliggörs i den språkliga realiseringen (se avsnitt 6.3.2). Opersonliga konstruktioner som skapar interaktionell inkongruens i materialet är passiv utan agent och nominaliseringar i svenska och finska, infinita verbkonstruktioner och *man*-konstruktioner i svenska samt s.k. *nollperson*¹⁹ i finska. Bruket av opersonliga konstruktioner är emellertid mindre vanligt än bruket av direkt läsartilltal i alla textgrupper. Myndigheten osynliggörs oftare med opersonliga konstruktioner än den tänkta läsaren, vilket överensstämmer med att läsaren synliggörs oftare än myndigheten i texten (se delstudie 3 i avsnitt 7.3).

Passiv utan agent används huvudsakligen för att syfta på myndigheten i alla textgrupper. Det leder ofta till att institutionella begrepp (t.ex. namn på förmåner såsom *vårdbidrag* eller *garantipension*) står som tema, vilket gör att texten konstrueras utifrån ett institutionellt perspektiv. Nominaliseringar, som är vanligare i texter utgivna i Finland (se även delstudie 2, avsnitt 7.2), kan syfta på såväl myndigheten som den tänkta läsaren och kan ha en textstrukturerande funktion som rubriker, särskilt i texterna utgivna i Finland. Infinita verbkonstruktioner, *man*-konstruktioner och konstruktioner med nollperson i finska syftar däremot typiskt på läsaren och används exempelvis i instruerande avsnitt. De olika opersonliga konstruktionerna har sålunda en intern arbetsfördelning vid interaktionell inkongruens. Resultaten i studien visar att myndighetsperspektivet kan konstrueras med andra språkliga val i texten då även myndigheten ställs i bakgrunden och inte nämns explicit (jfr delstudie 3). Därtill har opersonliga konstruktioner ett antal andra funktioner, till exempel att uttrycka s.k. negativ artighet (Brown & Levinson 1987: 70) då det behandlas känsliga ämnen eller ges instruktioner.

¹⁹ S.k. nollperson är en opersonlig konstruktion i finska som består av en sats där det saknas en nominalgrupp som syftar på en person (som med andra ord uttrycks med noll), typiskt subjektet och där det finita verbet normalt står i tredje person singularis. Innehållet i satsen kan vara generiskt, men den kan också syfta antingen på den som talar eller den som tilltalas. (VISK § 1347.)

7.6 Sammanfattning av resultaten

De undersökta textgrupperna uppvisar många likheter med varandra, eftersom de instantierar liknande register och realiserar situationskontexter som uppvisar likheter med varandra. Det finns emellertid också vissa klara skillnader mellan de undersökta texterna, både i fråga om icke-verbalspråkliga och verbalspråkliga drag.

Texterna som publicerats i Finland representerar mer traditionell, skriftbaserad myndighetsinformation som ser officiell ut och inte innehåller några bilder.²⁰ Finska och svenska framställs huvudsakligen som jämlika på myndighetens webbplats. Vidare är komplexa nominalgrupper mer typiska för de finlandssvenska texterna än för de sverigesvenska texterna, vilket gör att de finlandssvenska texterna skapar ett något mer abstrakt och specialiserat intryck (jfr Hanell 2011: 14, 65). Myndighetens roll som utbetalare och beslutsfattare, d.v.s. som portvakt för socialförsäkringen, konstrueras explicit i de finlandssvenska texterna. Texterna konstaterar att myndigheten beviljar och betalar ut pensioner och att läsaren ska ansöka om pension för att få den. Den tänkta läsaren konstrueras som en synlig deltagare som tilltalas direkt i både de finlandssvenska och finlandfinska texterna. *Du*-tilltal har sålunda etablerats som det primära sättet att hänvisa till textens läsare även i texterna utgivna i Finland, vilket är resultatet av ett medvetet klarspråksarbete vid FPA (se Lassus 2010: 105, Laaksonen 2011). I de finlandssvenska och finlandfinska texterna framställs läsaren emellertid oftare som en passiv mottagare som behöver ekonomiskt stöd av myndigheten än i texterna utgivna i Sverige. I texterna utgivna i Finland konstrueras förhållandet mellan myndigheten och den tänkta läsaren som explicit asymmetriskt med flera olika språkliga val i texterna. Därtill används ofta mer formella lexikogrammatiska val än i texterna utgivna i Sverige.

De sverigesvenska texterna är mycket omfattande och innehåller även bilder, videoklipp m.m. Visuellt skapar de en positiv bild av pensionärer och pensioner och uppvisar även några likheter med reklam. De sverigefinska texterna är däremot korta och visuellt mycket enkla samt i flera avseenden flerspråkiga eftersom de även innehåller text på svenska, vilket avspeglar att finskan inte har en särskilt stark ställning på myndighetens webbplats. I de sverigesvenska texterna konstrueras myndigheten ofta som den som beräknar pensioner och sällan som den som fattar beslut om eller beviljar något. Läsaren konstrueras mer sällan som en passiv mottagare. Myndigheten framställs sålunda snarare som den som hjälper läsaren att ta ut den pension som hen har rätt till. Myndighetens auktoritet ställs i bakgrunden även i de sverigefinska texterna som skapar ett mer informellt förhållande mellan avsändaren och läsaren än de finlandfinska texterna.

²⁰ FPA har efter 2012 förnyat sin webbplats och efter reformen innehåller webbplatsen även bilder.

De icke-verbalspråkliga och verbalspråkliga dragen som jag undersökt skapar resonans med varandra, d.v.s. aktiverar samma betydelseaspekter (Thompson 1998, se avsnitt 4.2). Resonansen bidrar till att texterna från Finland skapar ett mer formellt och auktoritativt intryck, medan texterna från Sverige är mer informella och mindre auktoritativa. Intrycket uppstår emellertid inte enbart av enskilda språkliga val i sig, till exempel bruket av verbet *underrätta* i stället för verbet *meddela*, utan av resonansen mellan de olika valen.

Tidigare studier av institutionella samtal har visat att finländare tenderar att orientera sig på sakinhåll och resultat, medan svenskar inriktar sig mer på att hantera interpersonella relationer (se Kangasharju 2007, Nelson et al. 2015, Wide 2016). Även om mitt material består av skriven kommunikation, uppvisar texterna utgivna i Finland en liknande tendens: de finlandsfinska och finlandssvenska texterna är mer traditionella, formella och inriktade på sakförhållanden. Fokus på sak och fakta kan ses som en distanserande kommunikativ strategi, ett sätt att inte vara påträngande och visa respekt mot läsaren. I texterna skrivna i Sverige används däremot en annan kommunikativ strategi, att skapa kontakt med läsaren genom att komma närmare och nedtona skillnaderna mellan dem som kommunicerar. (Se även Clyne, Norrby & Warren 2009: 23–36, Norrby 2014: 232.) Med utgångspunkt i detta material innebär informaliseringen av det svenska myndighetsspråket i Sverige sålunda åtminstone två komponenter: en förskjutning från distanserande mot mer närhetsskapande kommunikativa strategier samtidigt som maktrelationerna mellan dem som kommunicerar uttrycks mer implicit. Denna utveckling mot informalisering syns även i det relativt begränsade sverigefinska material som undersökts i denna avhandling.

I det följande och sista kapitlet går jag över till att diskutera avhandlingens resultat i förhållande till de syften och forskningsfrågor som presenterades i kapitel 1.

8 Avslutande diskussion

Ett av avhandlingens syften har varit att utreda likheter och skillnader mellan de fyra undersökta textgrupperna som publicerats på två språk i två länder. För detta syfte har jag kartlagt texternas kontexter och hur de producerats samt utforskat centrala verbalspråkliga och icke-verbalspråkliga drag i dem. För att kunna analysera och diskutera likheterna och skillnaderna mellan texterna har jag tillämpat verktyg hämtade ur systemisk-funktionell lingvistik (SFL). Utöver det deskriptiva utforskande syftet har avhandlingens syfte även varit att diskutera vad likheterna och skillnaderna som framkommit mellan texterna kan bero på. I detta kapitel för jag en diskussion om avhandlingens centrala resultat och deras implikationer. Jag inleder kapitlet med att diskutera de använda analysverktygen.

Som språkmodell tar SFL sin utgångspunkt i betydelser och är därför en lämplig metod för att komma åt likheter och skillnader mellan texter, oberoende av språk. Eftersom den systemisk-funktionella grammatiken ursprungligen har utvecklats för att beskriva engelska kan den inte tillämpas som sådan i texter på svenska (se även Lassus 2010: 222–223) eller på finska (se Shore 1992). Avhandlingens teoretiska bidrag är sålunda utvecklingen av den systemisk-funktionella grammatikmodellen för en jämförande analys av institutionella texter på både svenska och finska. Detta gäller särskilt analysen av ergativitet på svenska och begreppen projicerade roller (Thompson & Thetela 1995), interaktionell lucka och interaktionell inkongruens (Thompson & Thetela 1995, Thompson 2003). Eftersom analyserna omfattar två eller flera varieteter kan alla lexikogrammatiska drag i texterna inte undersökas inom ramen för en doktorsavhandling. Analyserna har därför fokuserats på centrala ideationella och interpersonella betydelser. Eftersom språkets tre metafunktioner är verksamma samtidigt har jag även gjort några iakttagelser som gäller den textuella metafunktionen, även om den inte står i fokus. Den systemisk-funktionella kontextmodellen har i denna avhandling använts för att analysera kontexterna för de undersökta myndighetstexterna, både i fråga om de dominerande varieteterna sverigesvenska och finlandfinska och de icke-dominerande varieteterna finlandssvenska och sverigefinska. Kontextmodellen har sålunda utnyttjats även för att diskutera svenska och finska som pluricentriska språk.

Generellt kan likheterna och skillnaderna mellan de undersökta texterna förklaras med att de har producerats i två situationskontexter som uppvisar likheter med varandra men som instantierar två delvis olika kulturkontexter, Finland och Sverige. Det finns många likheter mellan de situationskontexter som texterna producerats i: förhållandet mellan textens avsändare och läsare är institutionellt, texterna ingår i en liknande verksamhet, myndighetsinformation om socialförsäkring i form av pensioner, och även kommunikationssättet är detsamma, d.v.s. skriven

myndighetsinformation på webben. Likheterna mellan situationskontexterna realiseras i likheter mellan texterna. Situationskontexterna är emellertid inte helt identiska eftersom de är förankrade i två olika kulturkontexter, vilket realiseras i verbalspråkliga skillnader mellan de undersökta textgrupperna.

Finlands lagstiftning som ingår i kulturkontexten för de finlandssvenska och finlandsfinska texterna jämställer finska och svenska som nationalspråk och ger riktlinjer för hur myndighetskommunikationen ska organiseras på dessa språk. Tvåspråkigheten är lagstadgad och sålunda mer etablerad i finländsk myndighetskultur. Detta spelar en stor roll för hur FPA presenterar sin information på svenska och finska. De undersökta finlandssvenska och finlandsfinska textgrupperna är därför i flera avseenden helt parallella. De sverigesvenska och sverigefinska texterna avspeglar likaså språkens ställning i den svenska lagstiftningen: svenska är huvudspråket även på Pensionsmyndighetens webbplats och det ges främst kompletterande information på andra språk, även på finska. Resultaten avspeglar sålunda att svenskan i Sverige och Finland samt finskan i Finland är samhällsbärande språk, medan finskan i Sverige inte är det. Därtill visar resultaten att översättning mellan språkparet svenska–finska har en särställning i Finland, medan detta inte är fallet i Sverige. Särskilt i Sverige behövs det sålunda mer explicit lagstiftning om hur mycket och vilken typ av information myndigheterna ska ge ut på andra språk än svenska, både på nationella minoritetsspråk och på övriga språk.

Eftersom man inte kan förutsäga alla språkliga val i en text endast utifrån kontexten, kan man inte heller beskriva hela kontexten utifrån de val som realiseras i en text. Analyserna i avhandlingen ger sålunda en något förenklad bild av texternas kontext, men visar samtidigt hur språket kan påverka våra uppfattningar om förhållandet mellan myndigheten och dess klienter (se Fairclough 1992: 64–65). Socialförsäkringen i Finland har som tidigare konstaterats organiserats uppifrån ner, vilket ger den auktoritet (Lassus 2010: 86). Denna auktoritet kommer till uttryck i ett flertal olika val i texterna. Informationen i webbtexterna är skriftbaserad och det förekommer inga bilder i texterna, utan endast tabeller. Myndigheten beskrivs med egennamnet och pronomenet *vi* används enbart sporadiskt. Texterna nämner gång på gång att myndigheten beviljar och betalar ut pensioner, medan läsaren ska ansöka om pension för att få den. Läsaren konstrueras ofta som den som får pension, d.v.s. ekonomiskt stöd av myndigheten. Samtidigt framstår läsarens roll som relativt passiv och beroende av myndigheten. Detta anknyter antagligen till att FPA endast ansvarar för de pensioner som garanterar minimiutkomst, inte för hela pensionssystemet i Finland. Intrycket av ett asymmetriskt förhållande mellan dem som kommunicerar skapas inte av ett språkligt val i sig utan snarare samspelet, d.v.s. resonansen mellan de olika valen (se Thompson 1998). I 2010-talets

Finland verkar det inte vara problematiskt att myndigheten uttrycker sig på ett auktoritativt och formellt sätt: det kan till och med förväntas av läsare.

Som jag tidigare konstaterat uppvisar texterna utgivna i Sverige inte lika explicita markeringar av auktoritet och asymmetri som texterna utgivna i Finland, vilket också kan anknytas till skillnader mellan kulturkontexterna. Det institutionella förhållandet mellan myndigheten och dess klienter ställs i bakgrunden i texterna från Sverige till exempel genom att myndighetens roll som beslutsfattare och utbetalare sällan nämns direkt. Myndigheten är snarare den som hjälper läsaren ta ut sin pension. Även dessa val i texterna utgivna i Sverige uttrycker resonans med varandra. Det är emellertid problematiskt att ta ställning till hur förhållandet mellan myndigheten och texternas läsare överlag ska uttryckas i myndigheternas texter. Snarare använder man i texterna utgivna i Finland respektive Sverige två olika kommunikativa strategier: det är möjligt att uttrycka respekt för den andra kommunikationsparten med såväl närhet och informalitet som distans och formalitet (se till exempel Clyne, Norrby & Warren 2009: 23–36, Norrby 2014: 232).

Resultaten visar att myndighetsspråket i Finland fortfarande inte har informaliserats på samma sätt som det sverigesvenska myndighetsspråket (se Mårtensson 1988, Ohlsson 2007, Lind Palicki 2010). Bruket av *du*-tilltal till läsaren har spelat en central roll i klarspråksarbetet i Sverige, men det har också kritiserats bl.a. för att det kan skapa en falsk närhet mellan myndigheten och medborgarna (se Lind Palicki 2010: 80–81). Att FPA aktivt har infört *du*-tilltal i sina texter på både svenska och finska bidrar till informaliseringen av myndighetsspråket även i Finland, men det har också väckt motstånd²¹. FPA har fungerat som vägvisare för andra: till exempel Keva som ansvarar för arbetspensioner inom den offentliga sektorn inför *du*-tilltal i sina texter under 2016 (Keva 2016, *Keva börjar dua sina kunder*). Resultaten i denna avhandling visar vidare att den informalisering som skett i myndighetsspråket i Sverige gäller åtminstone två aspekter som ligger nära varandra: att närhet och informalitet används som en kommunikativ strategi i en institutionell kontext (se även Ohlsson 2007, Lind Palicki 2010) och att maktrelationen mellan myndigheten och medborgare ställs i bakgrunden och uttrycks implicit. Även om *du*-tilltalet har införts i de undersökta finlandssvenska och finlandsfinska texterna har texterna som ovan framgått inte informaliserats i andra avseenden, utan de uppvisar explicita markeringar av auktoritet. Det frekventa bruket av *du*-tilltal kan sålunda framhäva denna auktoritet genom att föra den närmare läsaren (se Tolvanen 2016a).

²¹ Bruket av *du*-tilltal i FPA:s finska kundbrev har även lett till ett klagomål till Finlands justitieombudsman som har beslutat att *du*-tilltal inte bryter mot lagen (Justitieombudsmannens beslut 27.10.2014, drnr 4505/4/13).

De undersökta finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter skiljer sig från de finlandfinska och sverigesvenska texterna genom att de produceras under delvis olika förhållanden, vilket har sammanfattats i figur 4 i avsnitt 4.3. Språkkontakt med majoritetens språk utgör en central – oftast ofrånkomlig – del av den kulturkontext där texterna skapas. Samtidigt leder språkens ställning och lagstiftning till en separat språklig praktik, att myndighetstexter översätts från majoritetens språk till dessa två varieteter. Översättningen skapar i sin tur förutsättningar för påverkan från majoritetens språk under översättningsprocessen. De undersökta finlandssvenska och sverigefinska texterna skiljer sig från de sverigesvenska respektive finlandfinska texterna särskilt i förekomsten av några lexikogrammatiska drag, till exempel passiv och nominala strukturer, även om skillnaderna inte nödvändigtvis är stora. Översättning leder emellertid inte alltid till tydliga kvantitativa skillnader: till exempel nollperson och possessiva suffix i finska – som båda saknar direkt översättningsmotsvarighet i svenska – används ungefär lika ofta i de sverigefinska texterna som i de finlandfinska texterna.²² Att det finns skillnader mellan översättningar och motsvarande originaltexter på samma språk är inte förvånande utan en allmän tendens i översättning (se till exempel Vehmas-Lehto 2011: 29–30). Det är emellertid svårt att skilja åt språkkontaktens och översättningens roll från varandra eller från övriga faktorer i kontexten. Enligt den systemisk-funktionella uppfattningen samspelar samtliga faktorer i både kultur- och situationkontexterna med varandra och realiserar språkligt i de finlandssvenska och sverigefinska texterna. Problematiken som anknyter till intrakulturell översättning och översättning av myndighetstexter kan sålunda med fördel undersökas vidare (se till exempel Koskinen 2014 om institutionell översättning).

Resultaten i avhandlingen kan också diskuteras ur ett klarspråksperspektiv, d.v.s. med fokus på hur myndighetstexter på svenska och finska i Finland och Sverige kan förbättras. Som framgår av figur 4 i avsnitt 4.3 gäller detta tre olika aspekter inom den aktuella situationstypen: språkets ställning, språkvård och myndigheternas verksamhet. Både svenska och finska har en officiell ställning i båda länderna. För att påverka språkliga praktiker behövs det explicita ställningstaganden om språkets status inom olika situationstyper. Ett problem som lyfts fram i denna avhandling är finskans och de andra minoritetsspråkens ställning i myndigheternas informationsverksamhet i Sverige. För att förstå och utveckla myndigheternas verksamhet som sociala och språkliga praktiker (se Fairclough 1992: 73) behövs det mer forskning och kunskap om hur myndigheterna arbetar när de producerar texter och om de villkor texterna produceras under. Resultaten kan utnyttjas för att vidareutveckla den tredje aspekten, d.v.s. myndighetsspråkvården i båda länderna. Eftersom kravet

²² Vid en detaljerad analys kan det finnas kvalitativa skillnader i bruket av nollperson och possessiva suffix mellan texterna, men detta faller utanför avhandlingens syfte.

på ett begripligt myndighetsspråk omfattar alla språk som myndigheterna använder ska myndighetsspråkvården även gälla finlandssvenska och sverigefinska, inte bara de varieteter som talas av en majoritet.

Slutligen visar analyserna i avhandlingen att det finns ett behov av en mer ingående diskussion om pluricentricitet och de normer som ska följas vid myndighetskommunikation inom pluricentriska språk. Som Hanell (2011: 14, 65) konstaterar kan finlandssvenska myndighetstexter upplevas som formella, krångliga eller till och med svårlästa av sverigesvenskar. Skillnaderna beror dels på att texterna är översatta från finska, dels på att finlandssvenska myndighetstexter generellt har en formell stil (ibid.). Det annorlunda stilvärdet eller tonfallet kan förklaras med att vissa språkliga val i de finlandssvenska texterna skapar resonans med varandra och därmed lyfter fram betydelseaspekter som är mindre vanliga för sverigesvenska läsare. Detta kan ge texterna ett något främmande intryck, även om de är skrivna på ett språk som inte är främmande för läsaren.

Finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter är huvudsakligen riktade till finlandssvenskar respektive sverigefinnar, inte talare av de dominerande varieteterna av de pluricentriska språken. Myndigheterna ska självklart använda ett grammatiskt korrekt språk i sina texter oavsett hur texterna har producerats. I ett pluricentriskt perspektiv kan man emellertid fråga sig i vilken utsträckning texterna på de icke-dominerande varieteterna också ska följa det tonfall som används i texterna på den dominerande varieteterna av samma språk. Skillnaderna mellan den dominerande och icke-dominerande varieteterna av samma språk kan förklaras med att varieteterna har olika normcentra. I ett systemisk-funktionellt perspektiv är tonfallet i sin tur förankrat i kultur- och situationskontexten för de aktuella texterna. Vid produktion av finlandssvenska och sverigefinska myndighetstexter kan det sålunda bli problematiskt att avgöra exakt vilka normer och rekommendationer som ska följas. För att kunna lösa problemet behövs det expertis om båda språken samt om kultur- och situationskontexterna i de aktuella länderna, Finland och Sverige. Myndighetsspråkvård och forskning som gäller de icke-dominerande varieteterna finlandssvenska och sverigefinska är därför av central betydelse för talarna av dessa varieteter.

Litteratur

- Adelswärd, Viveca 1995: Institutionella samtal – struktur, moral och rationalitet. Några synpunkter på värdet av samtalsanalys för att studera mötet mellan experter och lekmän. I: *Folkmålsstudier*, 36. S. 109–137.
- Andersen, Thomas, Petersen, Uwe Helm & Smedegaard, Flemming 2001: *Sproget som ressource: dansk systemisk funktionel lingvistik i teori og praksis*. Odense University studies in linguistics 13. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Björkqvall, Anders 2009: *Den visuella texten. Multimodal analys i praktiken*. Ord och Stil. Språkvårdssamfundets skrifter 40. Stockholm: Hallgren & Fallgren.
- Brown, Penelope & Levinson, Stephen C. 1987: *Politeness. Some universals in language usage*. Studies in Interactional Sociolinguistics 4. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clyne, Michael 1992: Pluricentric languages – introduction. I: Clyne, Michael (red.) 1992: *Pluricentric Languages. Differing Norms in Different Nations*. Berlin/New York, Mouton de Gruyter. S. 1–9.
- Clyne, Michael, Norrby, Catrin & Warren, Jane 2009: *Language and human relations. Styles of address in contemporary language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Continued Lack of Initiatives in the Implementation of Minority Rights in Sweden*. Letter to Council of Europe 28 may 2014.
<http://www.sverigefinne.nu/julkaisut2014/Letter%20to%20Council%20of%20Europe%2028%20May%202014.pdf>. Hämtat 7.3.2016.
- Edling, Agnes 2006: *Abstraction and authority in textbooks. The textual paths towards specialized language*. Studia Linguistica Upsaliensia 2. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Ehrnebo, Paula 2003: Asiatekstien suomentaminen Ruotsissa. I: Ivars, Ann-Marie, Maamies, Sari, Slotte, Peter, Sommardahl, Eivor & Tandefelt, Marika (red.): *Boken om våra modersmål. Festskrift till Mikael Reuter på hans 60-årsdag den 17 maj 2003*. Esbo: Schildt. S. 52–60.
- Ennab, Hannele 2006: Vaalisanoja. Valordlista. I: *Kieliviesti* 1/2006.
<http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/minoritetsprak/suomi-finska/ruotsalais-suomalaiset-sanastot/sanastot/2014-01-23-vaalisanoja.html>. Hämtat 30.3.2016.
- Eskola, Sari 2004: Untypical frequencies in translated language: A corpus-based study on a literary corpus of translated and non-translated Finnish. I: Mauranen, Anna & Kujamäki, Pekka (red.): *Translation universals – do they exist?* Benjamins translation library v. 48. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 83–102.
- Fairclough, Norman 1992: *Discourse and social change*. Cambridge: Polity.
- FOS = Finlands officiella statistik 2009. *Befolkningsprognos 2009–2060*. Helsingfors: Statistikcentralen.
http://www.stat.fi/til/vaenn/2009/vaenn_2009-09-30_tie_001_sv.html. Hämtat 29.4.2016.
- 2013: *Befolkningsstruktur 2012*. Helsingfors: Statistikcentralen.
http://tilastokeskus.fi/til/vaerak/2012/vaerak_2012_2013-03-22_sv.pdf. Hämtat 31.5.2016.
- FPA = Folkpensionsanstalten 2010: *Kela kertoo selkokielellä tuista ja palveluista*. http://www.kela.fi/ajankohtaista/-/asset_publisher/mHBZ5fHNro4S/content/kela-kertoo-selkokielella-tuista-ja-palveluista/. Hämtat 7.11.2014.
- 2013: *Verksamhetsberättelse 2012*. http://www.kela.fi/flash/verksamhetsberattelse-2012/Fpa_Verksamhetsberattelse.pdf. Hämtat 10.11.2014.
- 2014a: *Stöd för pensionärer*. <http://www.kela.fi/web/sv/pensionar>. Hämtat 10.11.2014.
- 2014b: *Verksamhet*. <http://www.kela.fi/web/sv/verksamhet>. Hämtat 10.11.2014.
- 2016: *Organisation*. <http://www.kela.fi/web/sv/organisation>. Hämtat 1.6.2016.
- Gunnarsson, Britt-Louise 1982: *Lagtexters begriplighet. En språkfunktionell studie av medbestämmandelagen*. Lund, Liber.
- Gustafsson, Margareta 2014: Myndigheternas kunder är vi allihopa? I: *Språkbruk* 4/2014.
<http://www.sprakbruk.fi/index.php?mid=2&pid=13&aid=4296>. Hämtat 21.10.2016.
- Hakulinen, Auli 2001 [1987]: *Persoonaviittauksen välttäminen suomessa*. Publicerat 1987 med rubriken Avoiding personal reference in Finnish i Verschueren, Jef & Bertucelli-Papi, M. (red.): *The Pragmatic Perspective. Pragmatics & Beyond*. S. 141–153. I: Laitinen, Lea, Pirkko Nuolijärvi, Marja-Leena Sorjonen & MariaVilkuna (red.): *Lukemisto. Kirjoituksia kolmelta vuosikymmeneltä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 816. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. S. 208–218.
- Halliday, M.A.K 1985: *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
- 1998: Things and relations. Re-grammaticising experience as technical knowledge. I: Martin, J.R. & Veel, Robert (red.): *Reading Science. Critical and functional perspectives on discourses of science*. London: Routledge. S. 185–235.
- Halliday, M.A.K., revised by Matthiessen, Christian M.A.M. 2004: *An Introduction to Functional Grammar*. 3rd edition. London: Arnold.
- 2014: *Halliday's introduction to functional grammar*. 4th edition. Abingdon: Routledge.
- Halliday, M.A.K. & Hasan, R. 1976: *Cohesion in English*. London: Longman.

- Halliday, M.A.K. & Hasan, R. 1989: *Language, context, and text: aspects of language in a social-semiotic perspective*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press.
- O'Halloran, Kieran A. 2005: Mystification and social agent absences: a critical discourse analysis using evolutionary psychology. I: *Journal of Pragmatics* 37 (2005). S. 1945–1964.
- Hamberg, Leena 2011: Alternativa läsroller i en arbetsplan. Språkhandlingar ur läsarperspektiv. I: Holmberg, Karlsson & Nord (red.): *Funktionell textanalys*. S.139–151.
- Hanell, Linnea: 2011: *Det går hårt. Finlandssvenska ur ett sverigesvenskt perspektiv*. Med kommentar av Catharina Grünbaum. Magma-studie 4, 2011. Finlands svenska tankesmedja Magma.
- 2012: Texten på webben – mellan myndighet och medborgare. I: Nyström Höög, Catharina, Söderlundh, Hedda & Sörlin, Marie: *Myndigheterna har ordet. Om kommunikation i skrift*. Språkrådets skrifter 14. Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen, Norstedts. S. 105–122.
- Hartama-Heinonen, Ritva 2014: Inomkulturell översättning – problemfri verksamhet? I: Lindström, Jan, Henricson, Sofie, Huhtala, Anne, Kukkonen, Pirjo, Lehti-Eklund, Hanna & Lindholm, Camilla (red.): *Svenskans beskrivning 33. Förhandlingar vid Trettiofjärde sammankomsten för svenskans beskrivning. Helsingfors den 15–17 maj 2013*. Nordica Helsingiensia 27. S. 119–128.
- Hedeboe, Bodil, 2007: Medium og evaluering: Om fortællerperspektivet i engelske oversættelser af H.C. Andersens eventyr Kejserens Nye Klæder. I: Milles, Karin & Vogel, Anna (red.): *Språkets roll och räckvidd. Festskrift till Staffan Hellberg den 18 februari 2007*. Stockholm Studies in Scandinavian Philology. New Series 42. Stockholm: Acta Universitatis Stockholmiensis. S.114–125.
- Heikkilä, Elina & Viertiö, Annastiina 2002: Keskustelua, kouluttamista ja konsultointia. Kielitoimiston ja Kelan yhteistyö esimerkkinä 2000-luvun kielenhuollosta. I: Vesa Heikkinen (red.): *Virkapukuinen kieli*. Tietolipas 182. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 112. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. S. 245–258.
- Heikkinen, Vesa 1999: *Ideologinen merkitys: kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 728. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- (red.) 2002: *Virkapukuinen kieli*. Tietolipas 182. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 112. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Heikkinen, Vesa, Hiidenmaa, Pirjo & Tiililä, Ulla 2001: *Teksti työnä, virka kielenä*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 116. Helsinki: Gaudeamus.
- Holmberg, Per & Karlsson, Anna-Malin 2006: *Grammatik med betydelse. En introduktion till funktionell grammatik*. Ord och Stil. Språkvårdssamfundets skrifter 37. Hallgren & Fallgren.
- Holmberg, Per, Karlsson, Anna-Malin & Nord, Andreas (red.), 2011: *Funktionell textanalys*. Norstedts.
- Holmberg, Per 2011: Texters interpersonella grammatik. I: Holmberg, Karlsson & Nord (red.): *Funktionell textanalys*. S. 97–113.
- 2012: Kontext som aktivitet, situationstyp och praktik. En kritisk analys av kontextbegreppet i systemisk-funktionell teori. I: *Språk och Stil, tema Text*, Ny Följd 22:1. S. 67–86.
- Hornberger, Nancy H. 2006: Frameworks and models in language policy and planning. I: Ricento, Thomas (red.): *An introduction to language policy: theory and method*. Language and social change 1. Oxford: Blackwell. S. 24–41.
- Huss, Leena & Lindgren, Anna-Riitta 2005: Språklig emancipation i Finland och Sverige – projektbeskrivning. I: Huss, Leena & Lindgren, Anna-Riitta (red.): *Rätten till eget språk. Oikeus omaan kieleen. Språklig emancipation i Finland och Sverige*. Centrum för multietnisk forskning. Uppsala: Uppsala universitet. S. 9–24.
- Hyltenstam, Kenneth 1999: Begreppen språk och dialekt – om meänkielis utveckling till eget språk. I: Hyltenstam, Kenneth (red.): *Sveriges sju inhemska språk: ett minoritetsspråksperspektiv*. Lund: Studentlitteratur. S. 98–137.
- af Hällström-Reijonen, Charlotta 2012: *Finlandismer och språkvård från 1800-talet till i dag*. Helsingfors: Helsingfors universitet. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28954/finlandi.pdf?sequence=1>. Hämtat 8.2.2012.
- Institutet för de inhemska språken 2012: *Kela selkeän kielen airuena*. <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=4554>. Hämtat 7.11.2014.
- 2013. *Språkinstitutets organisation*. http://www.sprakinstitutet.fi/sv/om_institutet/organisation. Hämtat 18.11.2014.
- 2016. *Värdegrund, vision och verksamhet*. http://www.sprakinstitutet.fi/sv/om_oss/uppdrag/varderingar_och_visioner. Hämtat 31.5.2016.
- Institutet för språk och folkminnen 2014. *Om oss*. <http://www.sprakochfolkminnen.se/om-oss.html>. Hämtat 18.11.2014.
- *Språk*. <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak.html>. Hämtat 18.11.2014.
- Justitieombudsmannens beslut 27.10.2014. Dnr 4505/4/13. <http://www.eduskunta.fi/eoaratkaisut/eoam+4505/2013>. Hämtat 24.11.2014.
- Kangasharju, Helena 2007: Interaktion och inflytande: finländare och svenskar vid mötesbordet. – O. Kangas & H. Kangasharju (red.): *Ordens makt och maktens ord*. Svenskt i Finland – finskt i Sverige IV. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. S. 341–377.
- Kangassalo, Raija 2007: Quo vadis, ruotsinsuomi? Pohdintoja ruotsinsuomen menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevaisuudesta. I: Mantila, Harri, Karjalainen, Merja & Sivonen, Jari (red.): *Merkityksen ongelmasta vähemmistökielten oikeuksiin: juhlaKirja professori Helena Sulkalan 60-vuotispäivänä*. Acta Universitatis Ouluensis 79. Oulu: Oulun yliopisto. S. 185–200.

- Kankaanpää, Salli 2006: *Hallinnon lehdistötiedotteiden kieli*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1086. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Karlsson, Anna-Malin 2011: Texters ideationella grammatik. I: Holmberg, Karlsson & Nord (red.): *Funktionell textanalys*. S. 21–38.
- Karlsson, Fred 2009: *Finsk grammatik*. 9. utökade och reviderade upplagan. Helsingfors: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Karlsson, Ola (red.) 2008: *Svenska skrivregler*. Språkrådet. Språkrådets skrifter 8. Stockholm: Liber.
- Karvonen, Pirjo 1995: *Oppikirjateksti toimintana*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 632. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Keva 2016: *Keva börjar dua sina kunder*. Nyhet, 20.4.2016.
http://www.keva.fi/sv/om_oss/nyheter/Sidor/Keva_borjar_dua_sina_kunder.aspx. Hämtat 6.6.2016.
- Klarspråk lönar sig. *Klarspråksarbete i kommuner, landsting och statliga myndigheter*. 2006. Ds 2006:10. Regeringskansliet, Justitiedepartementet.
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/44/83/587b4ded.pdf>. Hämtat 20.10.2011.
- Koskela Merja 2007: Verohallintoa monella kielellä – kääntämisen käytänteitä Ruotsin ja Suomen verohallinnon verkkosivuilla. I: *MikaEL, Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu. Electronic proceedings of the Kätu symposium on translation and interpreting studies*. 1 (2007).
- 2009a: Mot klarspråk på nätet? Dubbel rekontextualisering på skattemyndigheternas webbplatser. I: Nyström Höög, Catharina (red.): *Medborgare och myndigheter*. TeFa-rapport Nr 47. Uppsala: Uppsala universitet. S. 52–62.
- 2009b. Skattemyndigheter på webben. I: Olovsson, Eva (red.): *Service på nätet. Rapport från en konferens om myndigheters webbplatser*. Språkrådets skrifter 10. Institutet för språk och folkminnen, Språkrådet. S. 65–80.
- Koskinen, Kaisa 2014: Institutional translation. The art of government by translation. – *Perspectives: Studies in Translatology*. 22: 4, 2014. S. 479–492.
- Kress, Gunther & van Leeuwen, Theo 1996: *Reading images. The grammar of visual design*. London: Routledge.
- KS = *Kielitoimiston sanakirjan verkkoversio*. [Språkbyråns ordbok, internetupplagan.] Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi>.
- Kuronen, Marja-Liisa 2004: *Vakuutusehtotekstin uudistamisprosessi. Matkalla alamaista asiakkaaksi*. Acta Universitatis oeconomicae Helsingiensis A-231. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulu.
- Kuusela, Irmeli & Meski, Arja 2004: *Ruotsin viranomaisten julkaiseman suomenkielisen tiedotuksen määrä ja laatu*. Sverigefinska språknämnden.
http://www.kulttuurirahasto.net/upload/19_5_05__ruotsin_viranomaisten_suomi_001.pdf. Hämtat 11.4.2011.
- Kvist, Maria, Landqvist, Hans, Laurén, Christer & Nordman, Marianne 2010: Inledning. I: Mattila, Heikki E.S., Piehl, Aino & Pajula, Sari (red.): *Oikeuskieli ja säädöstieto. Suomenkielinen lakikirja 250 vuotta. Rättsspråk och författningsinformation. Den finskspråkiga lagboken 250 år*. Publikationer av Suomalainen lakimiesyhdistys. Serie C Nr 41. Helsingfors: Suomalainen lakimiesyhdistys. S. 31–34.
- Laaksonen, Kaino 2011: Ymmärrettävämpiä tekstejä Kelasta. I: *Kielikello*, 4/2011. Internetupplagan.
<http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2439>. Hämtat 29.1.2015.
- Lainio, Jarmo 1999: Språk, genetik och geografi – om kontinuitetsproblematiken och debatten om finska som minoritetsspråk. I: Hyltenstam, Kenneth (red.): *Sveriges sju inhemska språk: ett minoritetsspråksperspektiv*. Lund: Studentlitteratur. S. 138–204.
- Landqvist, Hans 2000. *Författningssvenska. Strukturer i nutida svensk lagtext i Sverige och Finland*. Nordistica Gothoburgensia 22. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Lassus, Jannika 2006: Är du Ägare eller Gynnad? En analys av deltagare i myndighetsbroschyrer. I: Ledin, Per, Lind Palicki, Lena, Melin, Christina, Nilsson, Gunvor, Wirdenäs, Karolina & Åbrink, Håkan (red.): *Svenskans beskrivning 28. Förhandlingar vid Tjugoåttonde sammankomsten för svenskans beskrivning. Örebro den 14–15 oktober 2005*. Örebro: Örebro universitet. S. 169–178.
- 2010: *Betydelser i barnfamiljsbroschyrer. Systemisk-funktionell analys av den tänkta läsaren och institutionen*. Helsingfors: Helsingfors universitet. <https://www.doria.fi/handle/10024/52550>. Hämtat 1.3.2010.
- 2014: Från menyer till författningar. Svensköversättarens vardag i Finland. I: Lindström, Jan, Henricson, Sofie, Huhtala, Anne, Kukkonen, Pirjo, Lehti-Eklund, Hanna & Lindholm, Camilla (red.): *Svenskans beskrivning 33. Förhandlingar vid Trettiofjärde sammankomsten för svenskans beskrivning. Helsingfors den 15–17 maj 2013*. Nordica Helsingiensia 27. S. 224–232.
- Laurén, Christer 1993: *Fackspråk. Form, innehåll, funktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Laureys, Godelieve 2014: Vem äger svenskan? Pluricentriska språk och frågan om *ownership* och *stakeholdership*. I: Lindström, Jan, Henricson, Sofie, Huhtala, Anne, Kukkonen, Pirjo, Lehti-Eklund, Hanna & Lindholm, Camilla (red.): *Svenskans beskrivning 33. Förhandlingar vid Trettiofjärde sammankomsten för svenskans beskrivning. Helsingfors den 15–17 maj 2013*. Nordica Helsingiensia 27. S. 233–245.
- Ledin, Per 1998: Karius och Baktus på nya äventyr. Intertextualitet i annonser från Folkvandvården. I: Landqvist, Aina, Malmgren Sven-Göran, Rogström, Lena & Wallgren Hemlin, Barbro (red.): *Form, innehåll, effekt: stilistiska och retoriska studier tillägnade Peter Cassirer på 65-årsdagen*. Göteborg: Göteborgs universitet.

- van Leeuwen, Theo 2008: *Discourse and Practice: New Tools for Critical Analysis*. Oxford Studies in Sociolinguistics. Oxford: Oxford University Press.
- Lind Palicki, Lena 2010: *Normaliserade föräldrar. En undersökning av Försäkringskassans broschyrer 1974–2007*. Örebro Studies i svenska språket. Örebro: Örebro universitet.
- Lind Palicki, Lena & Nord, Andreas 2013: "Ni ska skriva enkelt – det står i lagen". Legitimeringar av klarspråk i en utbildning för myndighetsskribenter. I: Rosén, Christina, Simfors, Per & Sundberg, Ann-Kari (red.): *Språk i undervisning. Rapport från ASLA:s vårsymposium, Linköping, 11-12 maj, 2012*. ASLA 24. Reviderad upplaga 2014. S. 37–48.
- 2015. Från demokratisk rättighet till tips och småknep i skrivandet. Några nedslag i det svenska klarspråksarbetet. I: *Sakprosa*, vol. 7 (2). <https://www.journals.uio.no/index.php/sakprosa/article/view/938/1295>. Hämtat 31.5.2016.
- Magnusson, Ulrika 2011: *Skolspråk i utveckling. En- och flerspråkiga elevers bruk av grammatiska metaforer i senare skolår*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 17. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Martin, J.R. 2002: Meaning beyond the clause. I: *Annual Review of Applied Linguistics*, 22 (2002). S. 52–74.
- Martola, Nina 2007: *Konstruktioner och valens. Verbfraser med åt i ett jämförande perspektiv*. Nordica Helsingiensis 9. Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur. Helsingfors: Helsingfors universitet. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/19640>. Hämtat 21.5.2013.
- Mauranen, Anna 2004: Corpora, universals and interference. I: Mauranen, Anna & Kujamäki, Pekka (red.): *Translation universals – do they exist?* Benjamins translation library v. 48. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 65–82.
- Mauranen, Anna & Piitulainen, Marja-Leena 2012: Kontrastiivinen tekstilajitutkimus. I: Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (red.): *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*, s. 271–283. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 169. Helsinki: Gaudeamus.
- Merzluft, Christine 2006: Syntaktiska, pragmatiska och lexikala strukturer i tyska och svenska myndighetstexter. – Ledin, Per, Lind Palicki, Lena, Melin, Christina, Nilsson, Gunvor, Wirdenäs, Karolina & Åbrink, Håkan (red.): *Svenskans beskrivning 28. Förhandlingar vid Tjugoåttonde sammankomsten för svenskans beskrivning, 2005*. Örebro: Örebro universitet. S. 235–246.
- 2013: *Nähe und Distanz im Kontrast. Deutsche und schwedische Behördentexte von 1950 bis heute*. Germanistische Linguistik Monographien. Hildesheim/New York/Zürich: Georg Olms.
- Minoritet.se. *Finska språket i Sverige*. <http://www.minoritet.se/1237>. Hämtat 13.11.2014.
- Muhr, Rudolph 2015: Manufacturing linguistic dominance in pluricentric languages and beyond. I: Kretzenbacher, Heinz Leonhard, Bissoonnauth, Anu, Muhr, Rudolf, Marley, Dawn (red.): *Pluricentric Languages: New Perspectives in Theory and Description*. Österreichisches Deutsch, Sprache der Gegenwart, Bd. 17. Frankfurt am Main, New York: Peter Lang. S. 13–54.
- Myndigheternas skrivregler*. 2004. Sjätte utökade upplagan. Ds 2004: 45. Regeringskansliet, Statsberedningen. <http://www.regeringen.se/contentassets/5b473488ef174cff9d6dc405f9da6f1b/myndigheternas-skrivregler>. Hämtat 13.6.2016.
- Mål i mun. Förslag till handlingsprogram för svenska språket*. 2002. SOU 2002:27. <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/1443>. Hämtat 24.6.2013.
- Mårtensson, Eva 1988: Den familjära myndigheten. Intimiseringen av det offentliga språket. I: Orvar Löfgren (red.): *Hej, det är från försäkringskassan. Informaliseringen av Sverige*. Stockholm: Natur och Kultur. S. 105–127.
- NE= Nationalencyklopedin. Internetupplagan. www.ne.se.
- Nelson, Marie, Henricson, Sofie, Norrby, Catrin, Wide, Camilla, Lindström, Jan, & Nilsson, Jenny 2015: Att dela språk men inte samtalsmönster. Återkoppling i sverigesvenska och finlandssvenska handledningsamtal. – *Folkmålsstudier* 53. S. 141–166.
- Nord, Andreas 2011a: Att göra någon annans text tydlig. Förutsättningar och språkideal vid språkbearbetning av myndighetstext. TeFa-rapport 48. Uppsala: Uppsala universitet.
- 2011b: Text, register, genre och diskurs. I: Holmberg, Karlsson & Nord (red.): *Funktionell textanalys*. S. 155–167.
- Nordberg, Bengt 1988: Samtal i institutionella miljöer. I: Linell, Per, Adelswärd, Viveka, Nilsson, Torbjörn & Pettersson, Per A. (red.): *Svenskans beskrivning 16. Förhandlingar vid sammankomst för att dryfta frågor rörande svenskans beskrivning. Linköping den 22–23 oktober, 1987*. Universitetet i Linköping. S. 14–37.
- Nordman, Lieselott 2009: *Lagöversättning som process och produkt: revideringar och institutioner vid lagöversättning till svenska i Finland*. Helsingfors: Helsingfors Universitet.
- Nordrum, Lene 2013: Agens i medisindiskurs. En kontrastiv analys av to norske og to svenske forskningsartikler i medicin. I: Hållsten, Stina, Rehnberg, Hanna Sofia & Wojahn, Daniel (red.): *Text, kontext och betydelse. Sex nordiska studier i systemisk-funktionell lingvistik*. Text- och samtalsstudier från Södertörns högskola 2. Södertörns högskola. S. 73–88.
- Norrby, Catrin, Lindström, Jan, Wide, Camilla & Nilsson, Jenny, 2012: Finland-Swedish as a non-dominant variety of Swedish – extending the scope to pragmatic and interactional aspects. I: Muhr, Rudolph (red.): *Non-dominant Varieties of Pluricentric Languages. Getting the Picture. In Memory of Michael Clyne*. In Collaboration with Catrin Norrby, Leo Kretzenbacher, Carla Amorós. Frankfurt am Main: Peter Lang. Internationaler Verlag der Wissenschaften. S. 49–62.

- 2014: Finns det nationella svenska kommunikationsmönster? Tilltal i läkarepatientsamtal i Sverige och Finland. I: Lindström, Jan, Henricson, Sofie, Huhtala, Anne, Kukkonen, Pirjo, Lehti-Eklund, Hanna & Lindholm, Camilla (red.): *Svenskans beskrivning 33. Förhandlingar vid Trettiotredje sammankomsten för svenskans beskrivning. Helsingfors den 15–17 maj 2013*. Nordica Helsingiensia 27. S. 343–352.
- 2015: Interpersonal relationships in medical consultations. Comparing Sweden Swedish and Finland Swedish address practices. I: *Journal of Pragmatics*, 84 (2015). S. 121–138.
- Norrby, Catrin 2014: *Samtalsanalys. Så gör vi när vi pratar med varandra*. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Nyström, Catharina 2002: Mottagaranpassning är mer än tilltalsord. I: *Språkvård. Tidskrift utgiven av Svenska språknämnden* 3/2002. S. 24–28.
- Nyström Höög, Catharina (red.): *Medborgare och myndigheter*. TeFa-rapport Nr 47. Uppsala: Uppsala universitet.
- Nyström, Catharina, Söderlundh, Hedda & Sörlin, Marie 2012: *Myndigheterna har ordet. Om kommunikation i skrift*. Språkrådets skrifter 14. Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. Stockholm: Norstedts.
- Ohlsson, Claes 2007: *Folkets fonder? En textvetenskaplig studie av det svenska pensionssparandets domesticering*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 9. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Olovsson, Eva (red.) 2009: *Service på nätet. Rapport från en konferens om myndigheters webbplatser*. Språkrådets skrifter 10. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen, Språkrådet.
- Parkvall, Mikael 2015: *Sveriges språk i siffror: vilka språk talas och av hur många?* Språkrådets skrifter 20. Stockholm: Språkrådet, Morfem.
- Pettersson, Thorleif & Sakari Nurmela 2007: *Om olika sätt att möta en stor elefant. En jämförande studie av finländsk och svensk kultur*. Kulturfonden för Sverige och Finland.
- PM = Pensionsmyndigheten 2010. *Välkommen till Pensionsmyndigheten*.
<http://secure.pensionsmyndigheten.se/ValkommenTillPensionsmyndigheten.html>. Hämtat 10.11.2014.
- 2013: *Årsredovisning 2012*. <https://secure.pensionsmyndigheten.se/PensionsmyndighetensArsredovisning2012.html>. Hämtat 2.12.2015.
- 2014a: *Vårt uppdrag*. <http://secure.pensionsmyndigheten.se/VartUppdrag.html>. Hämtat 10.11.2014.
- 2014b: *Organisation*. <http://secure.pensionsmyndigheten.se/Organisation.html>. Hämtat 10.11.2014.
- Rehnberg, Hanna Sofia 2011: Att skapa i en förebild. Transitivitet, ergativitet och berättelsestruktur i två kommunala hjältesagor. I: Holmberg, Karlsson & Nord (red.): *Funktionell textanalys*. S. 65–81.
- Resolution CM/ResCMN (2013)2 on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Sweden*. Adopted by the Committee of Ministers on 11 June 2013 at the 1173rd meeting of the Ministers' Deputies. Council of Europe.
https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c8106. Hämtat 19.5.2016.
- Reuter, Mikael 1992: Swedish as a pluricentric language. I: Clyne, Michael (red.): *Pluricentric Languages. Different Norms in Different Nations*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter. S. 111–116.
- 2006: *Swedish and Finnish as pluricentric languages*. EFNIL Annual Conference 2006.
<http://www.efnil.org/conferences/archives/madrid-2006/papers/05-EFNIL-Madrid-Reuter.pdf>. Hämtat 28.4.2016.
- 2014: *Så här ska det låta. Om finlandssvenska och språkriktighet*. Vasa: Scriptorum.
- Salokannas, Miina 2014: *Sama suomeksi? – suomenkielisen informaation kattavuus suomen kielen hallintoaluekuntien verkkosivustoilla*. Kielineuvosto, Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitos.
- Sarangi, Srikant & Slembrouck, Stefaan 1996: *Language, bureaucracy and social control*. Real Language Series. London: Longman.
- Shore, Susanna 1992: *Aspects of a Systemic-Functional Grammar of Finnish*. Sydney: Macquarie university.
- SOS = Sveriges officiella statistik 2009: *Beskrivning av Sveriges befolkning 2008*. Statistiska centralbyrån. http://www.scb.se/statistik/_publikationer/BE0101_2008A01_BR_BE0109TE_XT.pdf. Hämtat 13.11.2014.
- 2016. *Befolkningsstatistik i sammandrag 1960-2015*. Statistiska centralbyrån. http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Helarsstatistik---Riket/26040/. Hämtat 24.3.2016.
- Sellgren, Mariana 2011: Vem hotar haven och regnskogen? Aktörer och agenter i läromedelstext. I: Holmberg, Karlsson & Nord (red.): *Funktionell textanalys*. S. 53–64.
- Simon-Vandenbergen, Anne-Marie, Taverniers, Miriam & Ravelli, Louise J. (red.): *Grammatical Metaphor: Views From Systemic Functional Linguistics*. Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistic Science v. 236. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Skoglund, Astrid 2014: *Kommunikativa strategier i texter om tobaksavvänjning. Innehåll, argumentation och modellläsare*. Linnaeus University Dissertations No 181/2014. Växjö: Linnaeus University Press.
- Somardahl, Eivor 2012: *Klarspråk i kommunen – en skrivhandledning*. Helsingfors: Finlands Kommunförbund, Institutet för de inhemska språken.
- Språklagen i praktiken – riktlinjer för tillämpning av språklagen*. 2011. Rapporter från Språkrådet 4. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen, Språkrådet.
- Statsrådets berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen* 2013. Justitieministeriet.

- Svarta listan. Ord och fraser som kan ersättas i författningsspråk.* 2004. Tredje upplagan. SB PM 2004:1. Statsberedningen, Regeringskansliet.
- Svensk ordbok.* Utgiven av Svenska Akademien. 2009. Stockholm: Norstedts.
- Svensson, Jan & Karlsson, Anna-Malin 2012: Inledning: text, textforskning och textteori. I: *Språk och Stil, tema Text*, Ny Följd 22:1. S. 5–30.
- Sverigefinnarna och finska språket. En analys av språkbevarande och strategiska vägval.* 2013. Sverigefinländarnas delegation, Hugo Valentin-centrum, Svenska kyrkan. <https://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=985097>. Hämtat 24.3.2016.
- Sääskilähti, Minna 2006: *Vapise, kuningas alkoholi. Alkoholivalistuksen tekstilaji ja sen muuttuminen vuosien 1755 ja 2001 välisenä aikana.* Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 70. Oulu: Oulun yliopisto.
- Söderlundh, Hedda 2012: Myndigheternas textproduktion – skribenter och texter vid Försäkringskassan. I: Nyström Höög, Söderlundh & Sörlin 2012: *Myndigheterna har ordet. Om kommunikation i skrift.* Språkrådets skrifter 14. Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. Stockholm: Norstedts. S. 39–71.
- Tandefelt, Marika 2003: *Tänk om. Svenska språknämndens förslag till handlingsprogram för svenskan i Finland.* Helsingfors: Forskningscentralen för de inhemska språken.
- Thompson, Geoff & Thetela, Puleng 1995: The sound of one hand clapping: The management of interaction in written discourse. I: *Text*, 15 (1). S. 103–127.
- Thompson, Geoff 1998: Resonance in text. I: Sanchez-Macarro, Antonia & Carter, Ronald (red.): *Linguistic Choice Across Genres: Variation In Spoken And Written English.* Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S: 29–46.
- 2003: The elided participant. Presenting an uncommonsense view of the researcher’s role. I: Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Taverniers, Miriam & Ravelli, Louise J. (red.): *Grammatical Metaphor: Views From Systemic Functional Linguistics.* Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistic Science v. 236. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 257–278.
- Tiilikä, Ulla 2007: *Tekstit viraston työssä: tutkimus etuuspäätösten kielestä ja konteksteista.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1108. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2010: Kielipolitiikka – tietoisten ja tahattomien toimien summa. Julkishallinnon kieli vaatimusten ristipaineessa. I: Lappalainen, Hanna, Sorjonen, Marja-Leena & Vilkuna, Maria (red.): *Kielellä on merkitystä. Näkökulmia kielipolitiikkaan.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1262. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. S. 158–175.
- 2016: Makt genom myndighetsspråk – myt och verklighet. I: *Fra myndig maktspråk til klar kommunikasjon.* Rapport från Nordisk klarspråkskonferens i Oslo 28–29 maj 2015. S.99–106.
- Tolvanen, Eveliina 2010: *Läsbarheten i två svenska myndighetsbroschyrer, en från Finland och en från Sverige.* Avhandling pro gradu. Nordiska språk, Åbo universitet.
- 2012: Textens sändare och mottagare i myndighetsbroschyrer på svenska och finska i Finland och Sverige. Björklund, Siv, Lönnroth, Harry & Pilke, Nina (red.): *Svenskan i Finland 13.* Vasa universitet. S. 214–226. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-409-4.pdf.
- 2013a: Informerande myndighetstexter på webben i ett kontrastivt perspektiv. Eronen, Maria & Rodi-Risberg, Marinella (red.): *Haasteena näkökulma, Perspektivet som utmaning, Point of view as challenge, Perspektivität als Herausforderung.* VAKKI symposiumi XXXIII 7.–8.2.2013. VAKKI Publications 2. Vaasa. S. 362–373. http://www.vakki.net/publications/2013/VAKKI2013_Tolvanen.pdf.
- 2013b: Myndighetskommunikation på minoritetens språk. En jämförelse av några finländska och svenska myndighetsbroschyrer. Bihl, Björn, Andersson, Peter & Lötmarker, Lena (red.): *Svenskans beskrivning 32. Förhandlingar vid trettioandra sammankomsten för svenskans beskrivning Karlstad den 13–14 oktober.* Karlstads universitet. S. 305–314.
- 2014a: Auktoritet i finlandssvenska och sverigesvenska myndighetstexter – en studie av lexikogrammatiska val och ergativa roller. I: *Språk och stil*, Ny Följd 24. S. 169–199.
- 2014b: Komplexa nominalfraser i finlandssvenska myndighetstexter. I: *Folkmålsstudier*, 52. S. 214–226.
- 2016a: Lukijan suora puhuttelu suomalaisissa ja ruotsinsuomalaisissa viranomaisteksteissä. I: *Virittäjä*, 1/2016. S. 5–29.
- 2016b: *Någon särskild ansökan behöver inte göras* – Opersonliga konstruktioner i myndighetstexter på svenska och finska i Finland och Sverige. I: *Folkmålsstudier*, 54. S. 115–141.
- Vagle, Wenche 1999: Kritisk tekstanalyse. I: Svennevig, J., Sandvik, M. & Vagle, W. (red.): *Tilnærminger till tekst. Modeller for språklig tekstanalyse.* Oslo: Landslaget for norskundervisning (LNU) og Cappelen Akademisk Forlag as. S. 123–238.
- Wallenius, Katja 2012: *Suomen kielen hallintoaluekuntien suomenkielisten verkkosivujen tarkastelua.* Kielineuvosto, Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitos.
- Vehmas-Lehto, Inkeri 2011: Lähtötekstin ja käännökseen suhde kvantitatiivisesta näkökulmasta. I: Immonen, Leena, Pakkala-Weckström, Mari & Vehmas-Lehto, Inkeri (red.): *Kääntämisen tekstilajit ja tekstilajien kääntäminen.* Helsinki: Finn Lectura. S. 29–50.

- Westman, Margareta 1974: *Bruksprosa: en funktionell stilanalys med kvantitativ metod*. Skrifter utgivna av Svenskläraryrket 156. Lund: Liber Läromedel.
- Wide, Camilla & Lyngfelt, Benjamin 2009: *Svenskan i Finland, grammatiken och konstruktionerna*. I: Wide, Camilla & Lyngfelt, Benjamin (red.): *Konstruktioner i finlandssvensk syntax. Skriftspråk, samtal och dialekter*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 716. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. S. 11–43.
- Wide, Camilla 2016: Kommunikativa skillnader mellan sverigesvenskt och finlandssvenskt språkbruk. – Gustafsson, Anna W., Holm, Lisa, Lundin, Katarina, Rahm, Henrik & Tronnier, Mechtild (red.): *Svenskans beskrivning 34. Förhandlingar vid trettiofjärde sammankomsten. Lund den 22–24 oktober 2014*. Lundastudier i nordisk språkvetenskap Serie A74. Lund: Lunds universitet. S. 39–62.
- Yli-Vakkuri, Valma 2005: Politeness in Finland: Evasion at All Costs. I: Hickey, Leo & Stewart, Miranda (red.): *Politeness in Europe*. Multilingual Matters 127. Clevedon: Multilingual Matters Ltd. S. 189–202.

Lagar, författningar och avtal

- European Charter for Regional or Minority Languages. CETS No. 148. <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148>. Hämtat 28.4.2016.
- Finlands grundlag 11.6.1999/731.
- Folkpensionslag 11.5.2007/568.
- Förordning (2009:1173) med instruktion för Pensionsmyndigheten.
- Förvaltningslag 6.6.2003/434.
- Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Lag om folkpensionsanstalten 17.8.2001/731.
- Lag om garantipension 20.8.2010/703.
- Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet 21.5.1999/621.
- Lag om pension för arbetstagare 19.5.2006/395.
- Språklag 2009:600.
- Språklag 6.6.2003/423.

Bilagor

Bilaga I. Enkät om FPA:s texter på svenska.

Svara på följande frågor om FPA:s webbtexter på svenska. Du kan svara på frågorna enligt den uppfattning du har, alltså utifrån dina kunskaper och ditt område. Du behöver inte svara på frågor som du tycker faller utanför ditt område (markera gärna sådana frågor t.ex. med –).

Punkterna *Textproduktion* och *Val av innehåll* gäller enbart texter i avsnittet *Pensionär* på FPA:s webbplats.

Bakgrundsinformation * = obligatorisk fråga

1. Ditt namn: *
2. Din ställning och uppgift vid FPA: *
3. Hur länge har du arbetat vid FPA?
4. Har du alltid haft samma uppgifter?
5. Hur får dina svar citeras? *
() anonymt (endast ställning vid FPA)
() vid namn (namn och ställning vid FPA)

Webbplatsens struktur

6. Hur har webbplatsens struktur och grafiska utformning bestämts? Hur, när och av vem har arbetet utförts?
7. Texterna på FPA:s webbplats för privatpersoner (bl.a. texterna i avsnittet *Pensionär*) har omstrukturerats nyligen (år 2012). De nuvarande texterna utgår från läsarens livssituation (t.ex. *Pensionsåldern närmar sig* och *Pension för arbetslösa*). Varför gjordes ändringarna? Är du nöjd med resultatet?
8. Hur bestämmer ni vid FPA vilka texter som publiceras på webbplatsen på svenska och finska?

Språk

9. Finns det allmänna riktlinjer för den svenska som används i FPA:s webbtexter? Vilka är de? Används t.ex. handböcker eller liknande?
10. Granskas de svenska texternas kvalitet? Hur och av vem?

Punkterna *Textproduktion* och *Val av innehåll* gäller enbart texter i avsnittet *Pensionär* på FPA:s webbplats. Om du inte kan svara på dessa frågor kan du fortsätta till punkt *Övrigt*.

Textproduktion

11. Hur har de svenska texterna i avsnittet *Pensionär* producerats? Är texterna originaltexter (=texter som skrivs direkt på svenska) eller översättningar (=texter som översätts med utgångspunkt i en finsk text)?
12. Frågor om originaltexter: Hur produceras texterna? Vem är med i processen (t.ex. informatörer, sakkunniga, språkansvariga, webbredaktionen)? Vilken roll har de som är med?
13. Frågor om översatta texter: Vem översätter texterna och hur? Hur väljer man översättaren/översättarna? Vem är med i processen (t.ex. informatörer, sakkunniga, språkansvariga, webbredaktionen)? Vilken roll har de som är med?
14. Fäster man i textproduktionen särskild uppmärksamhet vid att texterna ska publiceras på nätet? Om du svarar ja, vad innebär det i praktiken?
15. Uppdateras texterna? Hur och av vem? Gör de som uppdaterar texterna några översättningar till svenska?

Val av innehåll

16. Hur bestämmer ni vilket innehåll det finns i avsnittet *Pensionär* på svenska?
17. Hur bestämmer ni hur mycket innehåll det finns i avsnittet *Pensionär* på svenska?

Övrigt

18. Ställer webbplatsens tekniska egenskaper krav på de texter som ska publiceras på webbplatsen? Vilka?
19. Vilket är enligt din uppfattning förhållandet mellan FPA:s webbtexter och tryckta informationstexter (t.ex. broschyrer)? Vilken roll har webben i FPA:s informationsverksamhet?
20. Andra synpunkter, kommentarer e.d.?

Stort tack för dina svar!

Bilaga II. Enkät om FPA:s texter på finska

Vastaa seuraaviin kysymyksiin Kelan suomenkielisistä verkkoteksteistä.

Pyri vastaamaan kysymyksiin oman käsityksesi mukaan, siis omien tietojesi ja kokemuksiesi pohjalta. Sinun ei tarvitse vastata kysymyksiin, jotka oman käsityksesi mukaan eivät kuulu alaasi (merkitse tällaiset kysymykset esim. merkillä –). Kohdat Tekstien tuotanto ja Sisällön valinta koskevat vain verkkosivujen Eläkeläiset-osiota.

Taustatiedot * = pakollinen kysymys

1. Nimi: *
2. Asema ja tehtävä Kelassa: *
3. Kuinka kauan olet työskennellyt Kelassa?
4. Oletko työskennellyt myös muissa tehtävissä Kelassa?
5. Miten voin viitata vastauksiisi? *
 - () nimettömästi (ainoastaan asema Kelassa)
 - () nimellä (nimi ja asema Kelassa)

Verkkosivujen rakenne

6. Miten Kelan verkkosivujen rakenteesta ja graafisesta ulkoasusta on päätetty? Kuka on tehnyt verkkosivut? Miten ja milloin?
7. Kelan verkkosivujen osioiden (esim. osion Eläkeläiset) rakennetta on uudistettu hiljattain (vuonna 2012). Tämänhetkisessä rakenteessa Eläkeläiset-osion tekstejä on jaoteltu lukijan elämäntilanteen mukaan (esim. Eläkeikä lähestyy ja Työtön eläkkeelle). Minkä takia osioiden rakennetta muutettiin? Onko lopputulos mielestäsi hyvä?
8. Miten päätetään siitä, mitä tekstejä Kelan verkkosivuilla julkaistaan suomeksi ja ruotsiksi?

Kieli

9. Onko Kelalla yleisiä ohjeita siitä, millaista suomea Kelan verkkosivuilla käytetään? Mitä ne ovat? Käytetäänkö esim. kielenhuolto-oppaita tai muita teoksia?
10. Tarkistetaanko suomenkielisten tekstien kielellistä laatua? Kuka tarkistaa ja miten?

Kohdat Tekstien tuotanto ja Sisällön valinta koskevat vain verkkosivujen Eläkeläiset-osiota.

Tekstien tuotanto

11. Miten Eläkeläiset-osion suomenkieliset tekstit on tuotettu?
Ketkä ovat mukana tekstien tuotannossa (esim. tiedottajat, asiantuntijat, kieliasiantuntijat, verkkotoimitus)? Mitkä ovat heidän roolinsa?
12. Kiinnitetäänkö tekstien tuotannossa huomiota siihen, että tekstit julkaistaan verkossa? Jos vastaat myöntävästi, mitä se tarkoittaa käytännössä?
13. Päivitetäänkö Eläkeläiset-osion tekstejä? Miten? Kuka päivittää?

Sisällön valinta

14. Miten päätetään siitä, mitä sisältöä Eläkeläiset-osiossa on?
15. Miten päätetään siitä, miten paljon sisältöä Eläkeläiset-osiossa on?

Muuta

16. Asettavatko verkkosivuston tekniset ominaisuudet vaatimuksia julkaistaville teksteille? Millaisia?
17. Mikä on oman käsityksesi mukaan Kelan verkkotekstien ja painettujen tiedottavien tekstien (esim. esitteiden) suhde? Millainen rooli verkolla on Kelan viestinnässä?
18. Muita näkökulmia, kommentteja tms.?

Suuri kiitos vastauksistasi!

Bilaga III. Enkät om Pensionsmyndighetens texter på svenska och finska.

Bakgrundsinformation (*= obligatorisk fråga)

1. Ditt namn*:
2. Din ställning och uppgift vid Pensionsmyndigheten*:
3. Hur länge har du arbetat vid Pensionsmyndigheten?
4. Har du alltid haft samma uppgifter?
5. Hur får dina svar citeras?*
- () anonymt (endast ställning vid Pensionsmyndigheten)
- () vid namn (namn och ställning vid Pensionsmyndigheten)

Frågor om de svenska texterna på Pensionsmyndighetens webbplats

Svara på följande frågor om Pensionsmyndighetens webbtexter på svenska. Om du inte kan svara på någon fråga, markera det gärna på något sätt (t.ex. med –).

Webbplatsens struktur

6. Hur har webbplatsens struktur och grafiska utformning bestämts? Hur, när och av vem har arbetet utförts?

Textproduktion

7. Hur produceras de svenska texterna på Pensionsmyndighetens webbplats? Vem skriver texterna? Vem är med i processen (t.ex. informatörer, sakkunniga, språkansvariga, webbredaktionen) och vilken roll har de?
8. Fäster man i textproduktionen särskild uppmärksamhet vid att texterna ska publiceras på nätet? Om du svarar ja, vad innebär det i praktiken?
9. Hur uppdateras texterna? Vem uppdaterar?

Val av innehåll

10. Hur bestämmer ni vilket innehåll det finns på webbplatsen på svenska?
11. Hur bestämmer ni hur mycket innehåll det finns på webbplatsen på svenska?

Språk

12. Finns det allmänna riktlinjer för den svenska som används i Pensionsmyndighetens webbtexter? Vilka är de? Används t.ex. handböcker eller liknande?
13. Granskas de svenska texternas språkliga kvalitet? Hur och av vem?

Övrigt

14. Ställer webbplatsens tekniska egenskaper krav på de texter som ska publiceras på webbplatsen? Vilka?
15. Vilket är enligt din uppfattning förhållandet mellan Pensionsmyndighetens webbtexter och tryckta informationstexter (t.ex. broschyrer)? Vilken roll har webben i Pensionsmyndighetens informationsverksamhet?
16. Andra synpunkter, kommentarer e.d.?

Frågor om de finska texterna på Pensionsmyndighetens webbplats (avsnittet *Suomeksi* (Finska) i avsnittet *International*)

Svara på följande frågor om Pensionsmyndighetens webbtexter på finska. Om du inte kan svara på någon fråga, markera det gärna på något sätt (t.ex. med –).

De finska sidornas struktur och utseende

17. Hur har de finska sidornas struktur och grafiska utformning bestämts? Hur och av vem har arbetet utförts?
18. Det finns både finsk och svensk text på de finska sidorna på Pensionsmyndighetens webbplats. Hur har detta bestämts och motiverats?

Textproduktion

19. Hur produceras de finska texterna på Pensionsmyndighetens webbplats?
20. Om texterna är översatta texter, vem översätter texterna och hur? Vilka svenska texter används som utgångspunkt i översättningen? Hur väljer man översättningsbyrån och översättaren/översättarna? Vem sköter kontakten till översättningsbyrån/översättaren/översättarna? Vem är med i processen (t.ex. informatörer, sakkunniga, språkansvariga, översättare, webbredaktionen) och vilken roll har de?

21. Fäster man i textproduktionen uppmärksamhet vid att de finska texterna ska publiceras på nätet? Om du svarar ja, vad innebär det i praktiken?
22. Uppdateras de finska texterna på webbplatsen? Hur? Vem uppdaterar? Hur översätts det som uppdateras?

Val av innehåll

23. Hur bestämmer ni vilket innehåll det finns på finska på webbplatsen?
24. Hur bestämmer ni hur mycket innehåll det finns på finska på webbplatsen?

Språk

25. Finns det allmänna riktlinjer för den finska som används i Pensionsmyndighetens webbtexter? Vilka är de? Används t.ex. handböcker eller liknande?
26. Ger Pensionsmyndigheten översättarna anvisningar om hur texterna ska översättas? Ger Pensionsmyndigheten översättarna anvisningar om enskilda språkliga drag (t.ex. att undvika vissa drag)?
27. Ger översättningsbyrån översättarna anvisningar om hur Pensionsmyndighetens texter ska översättas? Ger översättningsbyrån översättarna anvisningar om enskilda språkliga drag (t.ex. att undvika vissa drag)?
28. Granskas de finska texternas språkliga kvalitet vid Pensionsmyndigheten? Hur och av vem?

Övrigt

29. Vad är enligt din uppfattning syftet med att Pensionsmyndigheten publicerar texter (webbtexter eller tryckta texter) på finska? Vem är mottagaren?
30. Andra synpunkter, kommentarer e.d.?

Stort tack för dina svar!